

การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ
สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

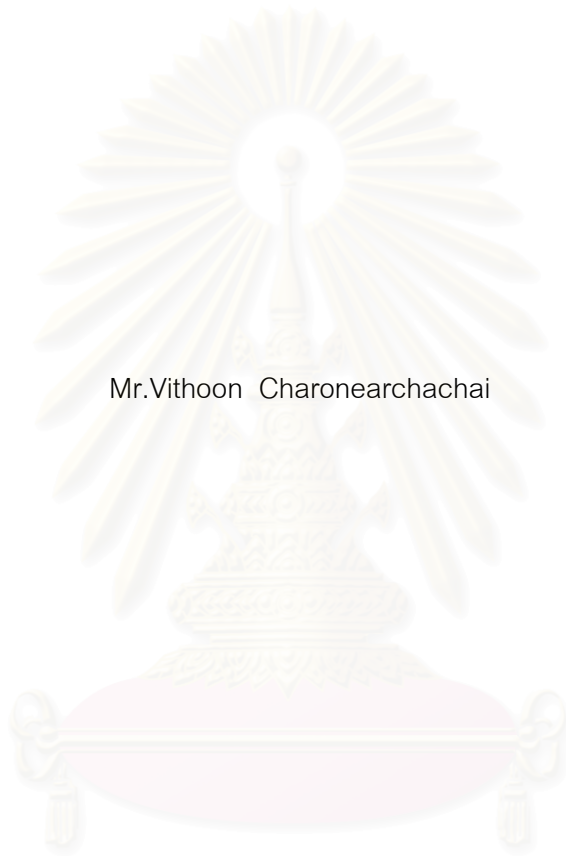
ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1899-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY ON THE OPERATION OF SCHOOL CURRICULUM CONSTRUCTION
IN THE LEADING SCHOOLS OF THE WELFARE EDUCATION DIVISION ,
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT

Mr.Vithoon Charonearchchai

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Supervision and Curriculum Development

Department of Educational Administration

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1899-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน แก่นนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา
โดย	นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย
สาขาวิชา	นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยุรีย์ เจริญอาชาชัย : การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
 แกนนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา (A STUDY ON THE OPERATION
 OF SCHOOL CURRICULUM CONSTRUCTION IN THE LEADING SCHOOLS OF
 THE WELFARE EDUCATION DIVISION , GENERAL EDUCATION DEPARTMENT)
 อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา, 223 หน้า. ISBN 974-17-1899-3

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตร
 สถานศึกษาของโรงเรียนแกนนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
 ได้แก่ โรงเรียนแกนนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือคณะ
 กรรมการบริหารหลักสูตรจำนวน 39 คน ครูผู้สอนจำนวน 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมี
 โครงสร้าง 2 ฉบับ สำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและสำหรับครูผู้สอน และ แบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์
 ข้อมูลที่ได้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

ขั้นการเตรียมการ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาร่างความตระหนักในการจัดทำสาระของหลักสูตร
 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร พัฒนาบุคลากร จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
 ปัญหาที่พบได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฝ่ายแผนงานของ
 สถานศึกษาขาดการประสานงานในการเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ตลอดจนข้อมูลบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน

ขั้นการดำเนินการ สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 โดยบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
 แล้วครูผู้สอนจัดทำสาระของหลักสูตรโดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
 กำหนดเวลาจำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ใช้สื่อ
 การเรียนรู้ที่หลากหลาย ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดการวัดผลประเมินผล ตลอดจนออกแบบกิจกรรมพัฒนา
 ผู้เรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และ
 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
 ที่กำหนดขึ้น ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ขาดการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้และงบประมาณด้านสื่อการเรียนรู้
 ไม่เพียงพอ

ขั้นการนิเทศและติดตามผล บุคลากรของสถานศึกษาได้รับการนิเทศและติดตามผลจากฝ่ายวิชาการและ
 ศึกษานิเทศก์ ไม่พบปัญหาการนิเทศติดตามผล

ภาควิชา บริหารการศึกษา

สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4483795427 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEYWORD : OPERATION AND PROBLEMS /SCHOOLS CURRICULUM CONSTRUCTION / THE LEADING SCHOOLS OF WELFARE EDUCATION DIVISION

VITHOON CHAROENARCHACHAI : A STUDY OF THE OPERATION OF SCHOOLS CURRICULUM CONSTRUCTION IN THE LEADING SCHOOLS OF THE WELFARE EDUCATION DIVISION , GENERAL EDUCATION DEPARTMENT.

THESIS ADVISOR : PERMKIET KHAMAWATTANA, Ph.D. 213 pp. ISBN 974-17-1899-3

The purposes of this research were to study the operation and problems of the operation of schools curriculum construction in leading schools of the Welfare Education Division, General Education Department. The population was the leading schools of the Welfare Education Division, General Education Department amount 3 schools. Data were collected from curriculum administration committees amount 39 persons and 51 teachers. Research instruments were document analysis form and structured interview form as devided into 2 copies for committees 1 copy and teacher 1 copy. Data analysis by frequency distribution, percentage and content analysis then the finding was presented by description. The finding indicated that :

Preparation step : the academic department build up realization, organized the curriculum administration committee, provided staff development, arranged information system and quality development plan. Problems were found as some teachers lacked of self development in schools curriculum construction. The planning department lacked of coordination in systematic information collection ,including some information were not update.

Operation step : schools assigned vision, missions, goals and desirable character by staff and participants for guideline to arrange schools curriculum structure then teachers operated curriculum substance to assign expectant learning outcomes , yearly or semester learning substance, period and credit , course description, learning unit. Learning was designed to learn with various teaching materials. The academic department assigned measurement and evaluation, including to design learners development activities. Problems were found as lack of understanding in assignment of vision , missions, goals and desirable character of curriculum structured assignment and learning unit to arrange congruously between learning unit and vision, including learning arranging lacked of integration among learning substance and there was not enough budget for teaching materials.

Supervision and follow up step : staff in school had been supervised and followed up from the academic department and supervisor. Problem was not found.

Department of Educational Administration..... Student's signature.....

Field of study Supervision and Curriculum Development..... Advisor's signature.....

Academic Year .....2002.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากอาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ
ชมวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้อนุเคราะห์ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ
และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณท่าน
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาบริหารการศึกษาโดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ที่กรุณา
ให้คำแนะนำอันมีค่าอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการกองการศึกษาสงเคราะห์ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาการจัด
การศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน ที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ทำยนี้ กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องทุกคนที่ห่วงใย ให้กำลังใจ
และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

วิฑูรย์ เจริญอาชาชัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	7
2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตร.....	9
ความหมายของหลักสูตร.....	9
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	10
ประเภทของหลักสูตร.....	11
การสร้างหลักสูตร.....	13
การนำหลักสูตรไปใช้.....	19
การจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	21
หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	21
วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	23
รูปแบบและวิธีการในการศึกษาสงเคราะห์.....	23
การรับเด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์.....	24
นโยบายการศึกษาสงเคราะห์.....	26
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	27
การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	27

สารบัญ (ต่อ)

๗

บทที่	หน้า
การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา.....	33
การจัดทำสาระของหลักสูตร.....	34
กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค.....	34
กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค.....	39
กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต.....	48
จัดทำคำอธิบายรายวิชา.....	48
จัดทำหน่วยการเรียนรู้.....	49
การออกแบบการเรียนรู้.....	49
การจัดการเรียนการสอน.....	49
สื่อการเรียนรู้.....	52
การวัดผลและประเมินผล.....	61
การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	68
กิจกรรมแนะแนว.....	69
กิจกรรมนักเรียน.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	79
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์.....	85
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหา	
การดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ	
สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา	104

สารบัญ (ต่อ)

ณ

บทที่		หน้า
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
	สรุปผลการวิจัย.....	151
	อภิปรายผลการวิจัย.....	163
	ข้อเสนอแนะ.....	174
	รายการอ้างอิง.....	175
	ภาคผนวก.....	182
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	183
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	185
	ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์และแบบศึกษาเอกสารเพื่อการวิจัย ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	194
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ญ

ตาราง		หน้า
1	กำหนดการดำเนินการอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	3
2	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา.....	85
3	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ของโรงเรียนศึกษาที่หนึ่ง.....	88
4	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ของโรงเรียนที่สอง.....	90
5	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ของโรงเรียนที่สาม.....	93
6	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน.....	96
7	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่หนึ่ง.....	98
8	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่สอง.....	100
	จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่สาม.....	102

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

๘

ภาพประกอบ

หน้า

1	บทบาทของบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	4
2	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	15
3	หลักสูตรและเส้นทางการให้ข้อมูลป้อนกลับ.....	18
4	ภาพ 2 ด้านของเหรียญหลักสูตร.....	20
5	ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอน.....	63

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรมีเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา การที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่างๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้นๆ ของประเทศเพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษา ระดับชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนกับหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา การจัดทำหลักและการจัดการเรียนการสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการพัฒนาให้เป็นการจัดการศึกษาที่มีความหมายต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความคิด และทักษะในการปฏิบัติจริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เกิดความสุขและนำไปสู่การพัฒนาอาชีพที่สุจริต การมีงานทำมีรายได้ การมีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้กับสังคมของตน และประเทศชาติ แต่จากการประเมินผลการศึกษาของกรมวิชาการ (2538) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า เยาวชนไทยยังคงมีคุณลักษณะบางประการที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และสภาพที่พึงปรารถนาของสังคมไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยยังพบว่ามีตัวแปรที่สำคัญ ในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน อาทิ เพศ สถานที่ตั้งของโรงเรียน (บุญสม โพธิ์เงิน , 2537) ขนาดของโรงเรียน (สมบัติ วงศ์อยู่น้อย , 2529) และสังกัดของโรงเรียน (กรมวิชาการ , 2538) และเนื่องจากเด็กในช่วงวัยต่างๆ มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา บุคลิกภาพอารมณ์และสังคม การที่จะพัฒนาเด็กในแต่ละช่วงวัยจึงต้องคำนึงถึงระดับศักยภาพของเด็กในแต่ละระดับ แต่จากการศึกษาศักยภาพของเด็กไทยโดยกรมวิชาการ (2542) พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

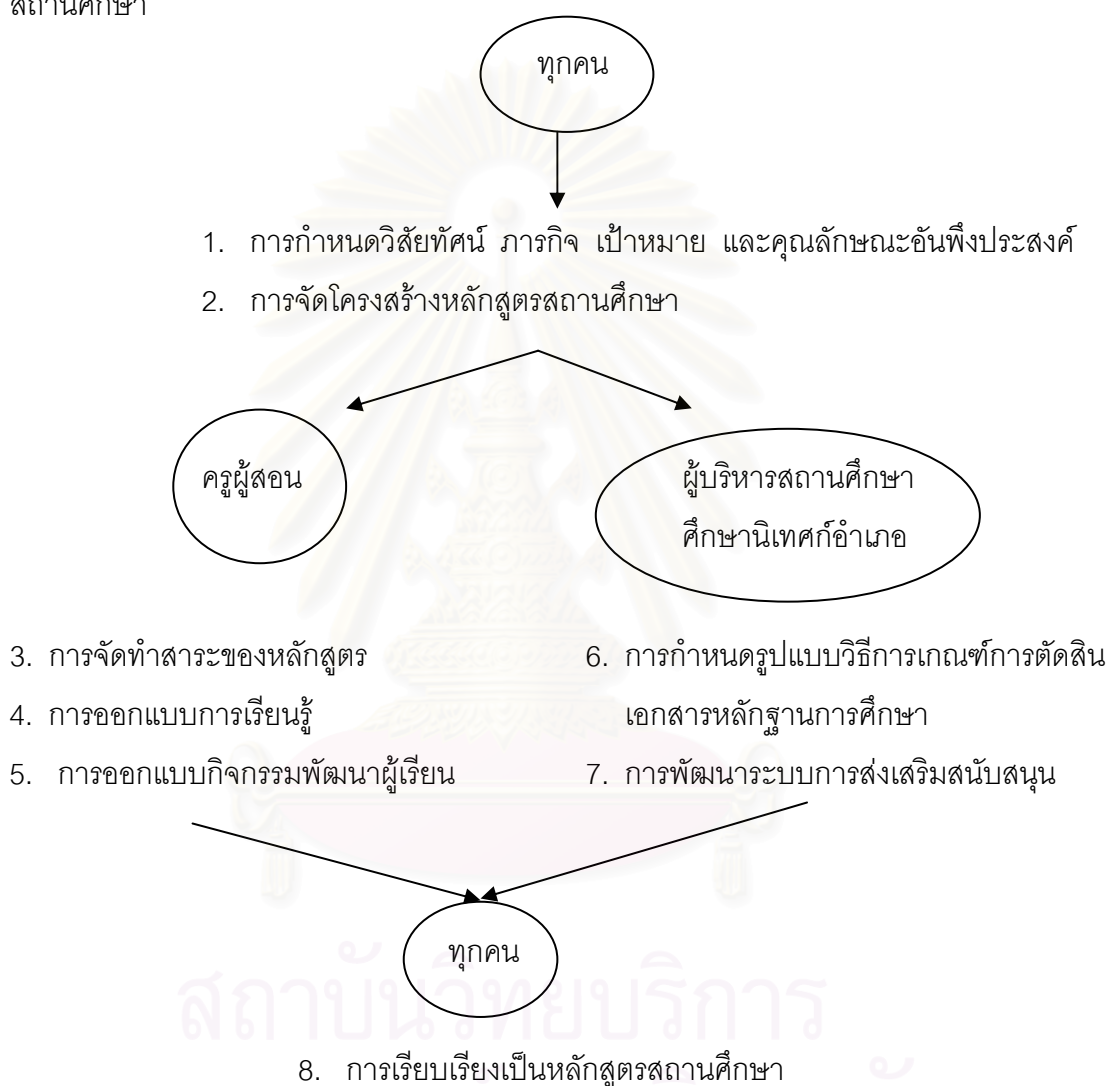
การศึกษาเอกชนมี ศักยภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล และกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล และกรุงเทพมหานคร มีศักยภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดกรมสามัญมีศักยภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีศักยภาพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความพร้อมสูงมีโอกาสในการเรียนรู้และการฝึกฝนทักษะต่างๆได้มากกว่านักเรียนในสังกัดอื่น โดยเฉพาะที่อยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้แล้ว โรงเรียนที่ต่างสังกัดกันจะมีระบบการเรียนการสอนที่ต่างกันด้วย (กรมวิชาการ , 2542) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ข้อ เสนอแนะว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ ผู้เรียนพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ อัน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ซึ่งยังเป็นจุดอ่อนของเด็กไทยในทุกๆระดับชั้น ในสภาพสังคมปัจจุบัน นักเรียนควรมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดเพียงพอที่จะช่วยให้สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่สิ้นสุดและยังได้เสนอแนะอีกว่าควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้ทักษะกระบวนการต่างๆให้มากกว่าการเน้นเนื้อหา และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะจากสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่มีอยู่อย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาทักษะในการคิด และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์นี้

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา ตามหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยจะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้าน คือ การปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางข้างต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สำหรับเนื้อหาสาระในการจัดการศึกษาให้เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ

จากกำหนดการอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระยะเวลาในการอบรมและจำนวนผู้เข้าร่วมอบรมในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อย ทำให้ประสบปัญหาในการอบรมขยายผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ครูผู้สอนที่ไม่ได้ไปอบรมโดยตรงจึงเกิดความไม่เข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งครูผู้สอนเป็นบุคลากรที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากแผนผังบทบาทของบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

แผนผังที่ 1 บทบาทของบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

(ข้อมูลจาก คู่มือวิทยากรแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2544)

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาตามปกติได้ อาทิ แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กยากจน เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กที่พ่อแม่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ตลอดจนเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กเหล่านี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเด็กที่อยู่ใน

ครอบครัวและเด็กในระบบโรงเรียนทั่วไป ทั้งนี้เกิดจากสภาพปัญหา ภูมิหลัง สภาพการเลี้ยงดู และความเป็นอยู่รวมทั้งสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดต่างๆ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานและการบริหารงานของกองการศึกษาสงเคราะห์เอง จึงต้องตระหนักถึงรูปแบบการจัดการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรวิธีการสอน ยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือ การกำหนดนโยบาย และแผนงานที่เหมาะสม สอดคล้องเพื่อให้ผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายนี้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม บรรลุถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้น พื้นฐาน , 2543)

โดยจัดบริการทางการศึกษาในลักษณะให้อยู่ประจำในโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 97.56 จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย อย่างไรก็ตาม โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครู กล่าวคือ โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์มีเกณฑ์อัตรากำลังครู ตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน ต่อจำนวนครูที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด คือ นักเรียน 12 คน ต่อครู 1 คน แต่ในภาวะที่รัฐบาลกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สำนักงานประมาณกำหนดอัตราครูตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครู 1 คน คือ นักเรียน 15 คน ต่อครู 1 คน ดังนั้น จำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ในปีงบประมาณ 2544 จำนวน 37,687 คน จึงควรมีข้าราชการครูตามเกณฑ์ ก.ค. จำนวน 3,140 คน หรือควรมีข้าราชการครูตามเกณฑ์ที่สำนักงานประมาณกำหนด จำนวน 2,512 คน แต่ในสภาพปัจจุบัน โรงเรียนมีจำนวนครู – อาจารย์ รวม 1,502 อัตรา ยังขาดแคลนอัตรากำลังครู อีกไม่น้อยกว่า 1,099 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 45.76 นอกจากนี้การกำหนดครูบางสาขาใน โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ยังไม่ครอบคลุม ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนทำหน้าที่จัดการบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กด้วยโอกาสหลายประเภท ซึ่ง เด็กด้วยโอกาสบางประเภทจำเป็นต้องมีครูหรือเจ้าหน้าที่สำหรับทำหน้าที่ดูแลเป็นพิเศษ เช่น นักจิตวิทยานักสังเคราะห์ นักแนะแนว หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษบางสาขา แต่ปัจจุบันตำแหน่ง เหล่านี้ยังไม่มีกำหนดไว้ในโรงเรียน รวมทั้งการเตรียมบุคลากรของโรงเรียน เพื่อรองรับปัญหาใหม่ๆ ยังไม่เท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของปัญหาที่กำลังรุมเร้าเด็กด้วยโอกาส ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะความชำนาญ มีทัศนคติ และมีวิธีการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กด้วยโอกาส บางกลุ่มบางประเภทที่ปรากฏอยู่ในสังคมการทำงานของครูอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ยังเน้นการให้บริการในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก (กองการศึกษาสงเคราะห์ , 2544)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรในการศึกษา โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยศึกษาจากขอบเขตงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดจากแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2544) ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ
5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำสาระของหลักสูตร
  - กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
  - กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
  - กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต
  - จัดทำคำอธิบายรายวิชา
  - จัดทำหน่วยการเรียนรู้
4. การออกแบบการเรียนรู้
  - การจัดการเรียนการสอน

- สื่อการเรียนรู้
  - การวัดผลและประเมินผล
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- กิจกรรมแนะแนว
  - กิจกรรมนักเรียน
- ขั้นการนิเทศและติดตามผล
1. การเตรียมการ
  2. การดำเนินการ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

โรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกรมสามัญศึกษา

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา เพื่อที่จะเข้าใจเรื่องที่จะศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการนำเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตร
  - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
  - 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 1.3 ประเภทของหลักสูตร
  - 1.4 การสร้างหลักสูตร
  - 1.5 การนำหลักสูตรไปใช้
2. การจัดการศึกษาสงเคราะห์
  - 2.1 หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาสงเคราะห์
  - 2.2 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์
  - 2.3 รูปแบบและวิธีการในการศึกษาสงเคราะห์
  - 2.4 การรับเด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
  - 2.5 นโยบายการศึกษาสงเคราะห์
3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
  - 3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
  - 3.3 การจัดทำสาระของหลักสูตร
    - 3.3.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
    - 3.3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
    - 3.3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต
    - 3.3.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา
    - 3.3.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

- 3.4 การออกแบบการเรียนรู้
  - 3.4.1 การจัดการเรียนการสอน
  - 3.4.2 สื่อการเรียนรู้
  - 3.4.3 การวัดผลและประเมินผล
- 3.5 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 3.5.1 กิจกรรมแนะแนว
  - 3.5.2 กิจกรรมนักเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร พบว่า แนวคิดพื้นฐานสำคัญของหลักสูตร ครอบคลุมความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ประเภทหลักสูตร การสร้างหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความหมายของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างกว้างขวางแตกต่างกัน ออกไปตามทัศนะและแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังนี้

โครว์ (Crow , 1980) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่ นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

ดอล (Doll , 1982) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งเด็กจะต้องได้รับภายใต้คำแนะนำของโรงเรียน

บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นมวลความรู้ ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่างๆของผู้เรียนไป ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ทั้งในและนอกโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2532) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลงประกอบในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2540) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นมวลงความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมทั้งหมดที่จัดไว้อย่างเป็นระบบให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ทั้งในและนอกโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว พอสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงมวลงประสบการณ์ ความรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบได้ชัดเจนว่า หลักสูตรทั้งระบบประกอบด้วยส่วนสำคัญอะไรบ้าง ตลอดจนทำให้ทราบแนวทางการจัดการเรียน การสอน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรไปด้วย สำหรับองค์ประกอบหลักสูตร มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน คือ

ทาบ (Taba , 1962) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบมาอย่างไรก็ตาม ควรมี องค์ประกอบ 4 ประการ ด้วยกัน คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

โบซองป์ (Beauchamp , 1975) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการดังนี้

1. เนื้อหาสาระและวิธีการวัด
2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

สุมน อมรวิวัฒน์ (2531) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวันเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน

3. หัวข้อสิ่งเขปในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

อ้าง บัควี (2532) ได้กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญและขาดไม่ได้ อย่างน้อย 6 อย่าง คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ตามแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลของหลักสูตร

1.3 ประเภทของหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาหลักสูตรประเภทต่างๆมากมาย หลักสูตรแต่ละประเภทมีเป้าหมายในการพัฒนา นักเรียนแตกต่างกันซึ่งทำให้หลักสูตรแต่ละประเภทมี เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของ เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other , 1981) ที่ได้รวบรวมหลักสูตรประเภทต่างๆไว้ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ต่อไปนี้

1. หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา ลักษณะที่สำคัญของหลักสูตรประเภทนี้คือ การจัดเรียงเนื้อหาเข้าด้วยกัน มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นข้อย่อยๆซึ่งแต่ละเนื้อหา มีลักษณะตายตัว มุ่งสร้างพื้นฐานทางความรู้ให้กับนักเรียน วิชาที่สอนตามแนวของหลักสูตรประเภทนี้ได้แก่ คณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ ซึ่งเป็นวิชาที่มีการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเนื้อหาอย่างเป็นระเบียบ

2. หลักสูตรที่เน้นสมรรถภาพเฉพาะอย่างหรือเทคโนโลยี หลักสูตรประเภทนี้เน้นพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกซึ่งสามารถวัดได้โดยพิจารณาจากผลการเรียนหรือสมรรถภาพ

ของนักเรียนได้ นักเรียนต้องบรรลุวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งนักเรียนต้องผ่านวัตถุประสงค์แรกก่อน จึงจะสามารถเรียนวัตถุประสงค์อื่นต่อไปการออกแบบหลักสูตรประเภทนี้จะเน้นการเรียนเกี่ยวกับทักษะที่มีลักษณะเฉพาะที่มีการจัดเรียงทักษะอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

3. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมทางสังคมและบทบาทหน้าที่ หลักสูตรประเภทนี้เน้นสังคม มีรากฐานมาจากสังคมและปัญหาต่างๆในสังคม ลักษณะการออกแบบหลักสูตรนี้ เน้นชีวิตมนุษย์ สังคม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอๆเน้นบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นๆ โดยสอดแทรกหรือผสมผสานเข้าไปในรายวิชาต่างๆ

4. หลักสูตรประเภทที่เน้นความต้องการและความสนใจของนักเรียนรายบุคคล หลักสูตรประเภทนี้เน้นความต้องการความสนใจของนักเรียนแต่ละคนโดยศึกษาจากพื้นฐาน นักเรียนแล้วจัดประสบการณ์ให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนหลักสูตรประเภทนี้ มีความยืดหยุ่นมาก สามารถปรับขยายเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน การจัดการสอนใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน การจัดการเรียนการสอนใช้กิจกรรมหลายๆอย่างผสมผสานกันไป

นอกจากหลักสูตร 4 ประเภทที่เสนอโดยเชลเลอร์และคณะแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรหลายคนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งมีลักษณะทั้งที่เหมือนและแตกต่างไปจากแนวคิดของเชลเลอร์และคณะ นักพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวคือ ทาบา (Taba , 1962) จากอบส์ (Jacops , 1989) ดอลล์ (Doll , 1992) ออนสแตน และฮังกินส์ (Ornstein and Hunkins , 1993) เช้าท์ และคณะ (Choate and Other , 1995) ซึ่งได้นำเสนอหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรหมวดวิชา ทาบา (Taba , 1962) ได้อธิบายหลักสูตรประเภทนี้ สรุปได้ว่า เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการรวบรวมเนื้อหาที่คล้ายกันเข้าด้วยกันทำให้เกิดเป็นรายวิชาใหม่ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหากว้างขึ้น ดังเช่น วิชาสังคมศึกษา ซึ่งเกิดจากการรวบรวม เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง นอกจากวิชาสังคมศึกษาแล้ว วิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่เกิดจากการรวบรวมเนื้อหาของรายวิชาการอ่าน การสะกด การเรียงความ และการคัดลายมือ สำหรับการจัดการเรียนการสอนเน้นการสอนของครูเป็นศูนย์กลาง บทบาทของครูยังคงแยกกันสอน ตามเนื้อหาที่ได้รับมอบหมาย

2. หลักสูตรสหวิทยาการ จากอบส์ (Jacops , 1989) อธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรสหวิทยาการนี้ สรุปได้ว่า เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการนำวิชาต่างๆที่อยู่ในหลักสูตร เช่น หลักภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้นมาผสมผสานเป็นรายวิชา หรือหน่วยการเรียนรู้ใหม่ สำหรับเนื้อหาที่สอน ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดส่วนมากเป็นเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจซึ่งเนื้อหาจะครอบคลุมวิชาต่างๆ จากอบส์ ได้ ยกตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การบิน

ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชา คณิตศาสตร์(มุม) วิทยาศาสตร์ (ลักษณะการบินของนกและแมลง) สังคมศึกษา(ประวัติศาสตร์การบิน) ภาษา วรรณคดี (นวนิยายเกี่ยวกับคนบินได้คือ ชูเปอร์แมน ปีเตอร์แพน) ศิลปะศึกษา (การออกแบบของดาวินชี และการออกแบบว่าวของ ญี่ปุ่น) และปรัชญา (คำถามว่าทำไมคนเราต้องบิน)

3. หลักสูตรที่เน้นกระบวนการ ดอลล (Doll , 1992) ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรประเภทนี้สรุปได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เน้นวิธีการเรียนรู้และการแก้ปัญหาซึ่งทักษะกระบวนการเรียนรู้จะสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาต่างๆเช่น การสังเกต การจำแนก การกำหนดสมมุติฐาน และการตัดสินใจ เป็นต้น

4. หลักสูตรสหสัมพันธ์ ออนสแตน และฮังกินส์ (Ornstein and Hunkins , 1993) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรนี้ สรุปได้ว่าหลักสูตรสหสัมพันธ์ เป็นหลักสูตรที่เชื่อมโยงเนื้อหาของรายวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน เช่น ในช่วงเวลาที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ และภาษา นักเรียน อาจจะอ่านบทกวีในยุคประวัติศาสตร์นั้นๆควบคู่ไปด้วย

5. หลักสูตรเกลียวสว่าน เช้าท์ และคณะ (Choate and Other , 1995) อธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรเกลียวสว่านไว้ สรุปได้ว่าเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนทักษะหรือแนวคิดเดียวกันให้นักเรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน ซึ่งจะมีความลึกซึ้งของเนื้อหาที่แตกต่างกันไปตามระดับชั้น

หลักสูตรประเภทต่างๆที่ได้นำเสนอจะเห็นได้ว่ามีลักษณะ ที่แตกต่างกันทั้งทางด้านเป้าหมาย เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการเลือกใช้หลักสูตรประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของผู้พัฒนาหลักสูตรว่า ต้องการให้นักเรียนมีลักษณะอย่างไร อย่งไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะมีลักษณะที่แตกต่างกันนักพัฒนาหลักสูตรสามารถพัฒนาหลักสูตร โดยการผสมผสานหลักสูตรประเภทต่างๆเข้าด้วยกันได้ แต่หลักสูตรนั้นควรจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดพื้นฐานว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสูตรประเภทใด

1.4 การสร้างหลักสูตร

คำว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) การสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) การทบทวนหลักสูตร (Curriculum Revision) คำต่างๆดังกล่าวได้นำมาใช้ในลักษณะของความหมายที่คล้ายคลึงกันและสลับเปลี่ยนแทนกันได้ ทั้งนี้แล้วแต่จะเลือกเน้นประเด็นสำคัญ ณ จุดใด

ความหมายการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นคำที่ใช้อย่างแพร่หลายกันมาก มีความหมาย ครอบคลุม ภาระงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในด้านต่างๆ สจัด อุทรานันท์ (2538) นิยามความหมาย การพัฒนาหลักสูตร 2 ลักษณะ คือ “ความหมายแรก หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย” คำนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นภาระงานทางด้านหลักสูตรอย่างกว้างว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรเดิม นอกจากสจัด อุทรานันท์ แล้ว อานาจ จันทรแป้น (2532) ได้นิยามความหมาย การพัฒนาหลักสูตร ว่า “การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) มีความหมาย ครอบคลุมงานสร้างหลักสูตร (Curriculum Construct) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) งานปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum improvement) งานแก้ไขหลักสูตร (Curriculum Revision) และงานวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning)” จากคำนิยามของ อานาจ จันทรแป้น จะเห็นได้ว่าคล้ายกับ คำนิยามของ สจัด อุทรานันท์ คือ นิยามความหมาย ของการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นทั้งการสร้างและการปรับปรุงหลักสูตร แต่ได้ระบุภาระงานที่ เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

สำหรับนักพัฒนาหลักสูตรต่างประเทศ ส่วนมากได้นิยามความหมาย การพัฒนา หลักสูตรในลักษณะกระบวนการวางแผนมากกว่าที่จะนิยามว่า เป็นการสร้างหรือปรับปรุง หลักสูตร ดังเช่น แนวคิดของ ออเดอรัย นิโคลล์ และ ฮาวาร์ด นิโคลล์ (Nicholls and Nicholls , 1976) เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other , 1981) โอลิวา (Oliva , 1982) ที่ เสนอ ความหมายของการพัฒนาและออกแบบหลักสูตร สรุปได้ว่า เป็นการเตรียมแผน ประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยนักพัฒนาหลักสูตรจะเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่ เป้าหมายหลักสูตร เนื้อหาวิชา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการวัดและ ประเมินผล โดยพิจารณาให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนมากที่สุด นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรยัง มีความหมายครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปใช้

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรของนักพัฒนาหลักสูตรของไทย และต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นภาระงานที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านหลักสูตร ได้แก่ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่เดิม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสาร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่ได้นำเสนอโดย ไทเลอร์ (Tyler , 1975) ออเดอรัย นิโคลล์ และ ฮาวาร์ด นิโคลล์ (Nicholls and Nicholls , 1976)

เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other, 1982) โอลิวา (Oliva, 1982) และพอสเนอร์ และ รุดนิตสกี (Posner and Rudnitsky, 1986) ซึ่งได้เสนอกระบวนการพัฒนา หลักสูตร ดังนี้

1. คำถามของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler, 1975) ได้ตั้งคำถามสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรควรจะ คำตอบ คำถามเหล่านี้ให้ได้ก่อนที่จะทำการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

อะไรคือจุดมุ่งหมายการศึกษาที่โรงเรียนควรจะจัด

จะจัดประสบการณ์ใดบ้างให้สนองตอบจุดมุ่งหมาย

จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ

จะทราบได้อย่างไรว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาบรรลุผล

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่ไทเลอร์ได้นำเสนอ เน้นการบรรลุจุดมุ่งหมายเป็นหลัก คือการที่หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ พิจารณาได้จากพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาหลักสูตร ในระยะต่อมา

2. วงจรพัฒนา หลักสูตร ของนิโคลล์

ออเดรย์ นิโคลล์ และ ฮาวาร์ด นิโคลล์ (Nicholls and Nicholls, 1976) ได้เสนอ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะวงจร โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็น กระบวนการที่พัฒนาต่อเนื่องและไม่สิ้นสุด ซึ่งต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ดังนั้น จึงได้เสนอ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะวงจร ดังปรากฏในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้กำหนดเป้าหมายของหลักสูตร โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ครูผู้สอน นักเรียน สภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน บรรยากาศภายในโรงเรียน
2. การเลือกวัตถุประสงค์ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ และประเมินผล วัตถุประสงค์จำเป็นต้องมีความชัดเจนและมีความเที่ยงตรง
3. การเลือกและจัดเนื้อหา ประกอบไปด้วยเนื้อหาประเภทต่างๆ ได้แก่ เนื้อหาที่เป็นความรู้ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยม สำหรับเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาพิจารณาได้จากความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความสำคัญ ความน่าสนใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน
4. การเลือกและการจัดวิธีการ เป็นการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ควรมีการเชื่อมโยงทั้งในแนวลึกและแนวกว้าง คือการจัดประสบการณ์เชื่อมโยงทั้งในรายวิชาเดียวกันและรายวิชาอื่นๆ
5. การประเมินผล เป็นการพิจารณาว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร การประเมินผลควรจะเน้นการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมากกว่าจะเปรียบเทียบกับคนอื่น

เมื่อพิจารณากระบวนการพัฒนาหลักสูตรออเดรย์นิโคลล์ และฮาวาร์ดนิโคลล์ จะเห็นได้ว่าคล้ายกับไทเลอร์ ซึ่งมีแนวคิดสอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบไปด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล สำหรับข้อที่แตกต่างกัน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งออเดรย์นิโคลล์ และฮาวาร์ดนิโคลล์ มีความเห็นว่าเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะต้องทำเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งไทเลอร์ ไม่ได้แยกออกเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนเพียงแต่ ระบุไว้ในขั้นตอนของการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป

3. กระบวนการวางแผนหลักสูตร ของเซลเลอร์

เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other , 1982) ได้เสนอกระบวนการ วางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น เซย์เลอร์ ระบุว่าเป้าหมายหรือจุดหมายที่ต้องการคือมุ่งเน้น พัฒนานุคลิกภาพ ศักยภาพทางสังคม ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและพัฒนาความสามารถพิเศษของนักเรียนรายบุคคล
2. การออกแบบหลักสูตร เป็นการวางแผนล่วงหน้าจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ สำหรับข้อมูลและผู้พัฒนาหลักสูตรควรจะทราบ

ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่จะใช้หลักสูตร วัตถุประสงค์เฉพาะ รูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ บทบาทนักเรียนและผู้สอนและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ คือ การสอนหลักสูตรควรจะเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้มีอิสระร่วมกันในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกวิธีสอน และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ

4. การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาจากผลผลิตของหลักสูตรที่ได้รับว่าสอดคล้องกับเป้าหมายหรือไม่อย่างไร การประเมินผลควรมีทั้งประเมินผลย่อยและการประเมินผลสรุปรวม

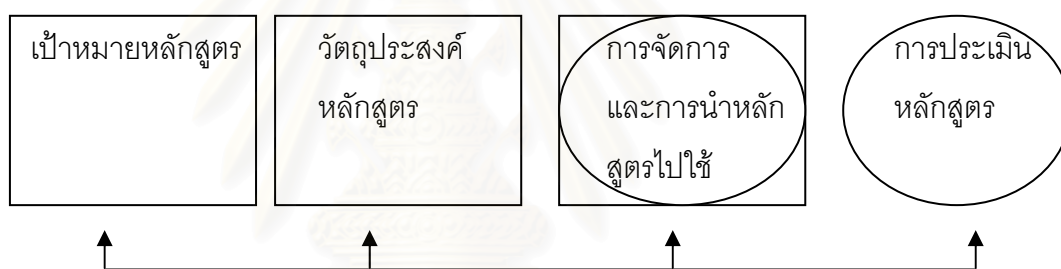
กระบวนการวางแผนหลักสูตรของเซย์เลอร์และคณะ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดพื้นฐานที่มีความเชื่อว่าหลักสูตรและการสอนเป็น 2 สิ่งซึ่ง แยกจากกัน แต่ยังสัมพันธ์กันอยู่ดังจะเห็นได้จากการแยกกระบวนการวางแผนออกจากการนำหลักสูตรไปใช้หรือการสอน ซึ่งการออกแบบวางแผนหลักสูตรจะเน้นการออกแบบองค์ประกอบต่างๆในแผนประสบการณ์ (Curriculum Design) ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำแผนไปปฏิบัติหรือการสอน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ ไทเลอร์ และออเดรย์นิโคลล์ และฮาวาร์ดนิโคลล์ ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนว่าเป็นกระบวนการเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรจึงไม่ได้จำแนกระหว่างหลักสูตรและการสอน

4. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ของ โอลิวา

โอลิวา (Oliva, 1982) ได้สังเคราะห์รูปแบบของนักพัฒนาหลักสูตรที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ดังเช่น ไทเลอร์ เซย์เลอร์และคณะ และ ทาบา แล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการ
2. กำหนดเป้าหมายหลักสูตร
3. นำหลักสูตรไปใช้
  - 3.1 กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน
  - 3.2 กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน
  - 3.3 เลือกยุทธศาสตร์การสอน
  - 3.4 เลือกเทคนิควิธีการวัดและประเมินผล
  - 3.5 นำยุทธศาสตร์ไปใช้
  - 3.6 เลือกยุทธศาสตร์การประเมิน
  - 3.7 ประเมินการสอน
4. ประเมินหลักสูตร

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของออเดรย์นิโคลด์ และฮาวาร์ดนิโคลด์ และเชย์เลอร์และคณะ คือมีขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ออเดรย์นิโคลด์ และฮาวาร์ดนิโคลด์ ได้นำเสนอ สำหรับสิ่งที่แตกต่างกันคือ โอลิวาได้แบ่งหลักสูตรและการสอนออกจากกันอย่างชัดเจน โดยแยกกระบวนการสอนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งออเดรย์นิโคลด์ และฮาวาร์ดนิโคลด์ ไม่ได้ระบุไว้ ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวาจึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างหลักสูตรและการสอน คล้ายกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ เซลเลอร์ แต่มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น สำหรับการประเมินหลักสูตรของโอลิวามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่าควรประเมินทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมากกว่าประเมินเป้าหมายเพียงอย่างเดียวซึ่งข้อมูลที่ใช้จะให้ผลย้อนกลับ และการประเมินควรมีการประเมินก่อนระหว่าง และหลังการนำหลักสูตรไปใช้ ดังแผนภาพต่อไปนี้ (Oliva , 1982)

แผนภาพที่ 2 หลักสูตรและเส้นทางการให้ข้อมูลย้อนกลับ

5. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาของพอสเนอร์

พอสเนอร์ และ รุดนิตสกี (Posner and Rudnitsky , 1986) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับรายวิชา ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดแนวทาง ขั้นนี้จะเป็นการกำหนดแนวคิดเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย รวบรวมแนวคิดที่มีต่อรายวิชา กำหนดชื่อ รายวิชา เขียนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จัดวัตถุประสงค์ให้เป็นหมวดหมู่ ทดสอบแนวคิดเบื้องต้น เขียนคำถามที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ปรับขยายวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ วิเคราะห์คำสำคัญ ประเมินกรอบมโนทัศน์ สร้างแผนผังงาน ปรับแก้รายวิชาและวัตถุประสงค์ ปรับแก้โครงร่างรายวิชา พิจารณาผลที่ต้องการให้เกิดในการเรียนรู้

2. พัฒนาหลักการและเหตุผล

3. กำหนดผลการเรียนรู้

4. กำหนดรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ ของรายวิชา
5. จัดหน่วยการเรียนรู้
6. พัฒนายุทธศาสตร์การสอน
7. วางแผนการประเมินรายวิชา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรข้างต้นที่ พอสเนอร์ และ รุดนีสกี ได้นำเสนอคล้ายกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไทเลอร์ และนักพัฒนาคนอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะ พอสเนอร์ และ รุดนีสกี เน้นการพัฒนาหลักสูตรระดับรายวิชา

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเห็นได้ว่า นักพัฒนาหลักสูตรได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกันว่า ประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนคือ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหา การคัดเลือกยุทธศาสตร์การสอน และการคัดเลือกวิธีวัดและประเมินผล ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวจะเป็นขั้นตอนการออกแบบวางแผนหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร เพิ่มเติมได้พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่นำเสนอโดย ออเดรย์นิโคลล์ และ ฮาวาร์ดนิโคลล์ และ โอลีวา ได้เสนอขั้นตอนเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน ครูผู้สอน ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรที่ได้นำเสนอโดย ไทเลอร์ เซย์เลอร์และคณะ และ พอสเนอร์ และ รุดนีสกี ที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศที่สมบูรณ์ควรประกอบไปด้วย ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ คัดเลือกเนื้อหา คัดเลือกยุทธศาสตร์การสอน คัดเลือกวิธีการวัดและประเมินผล และประเมินหลักสูตร

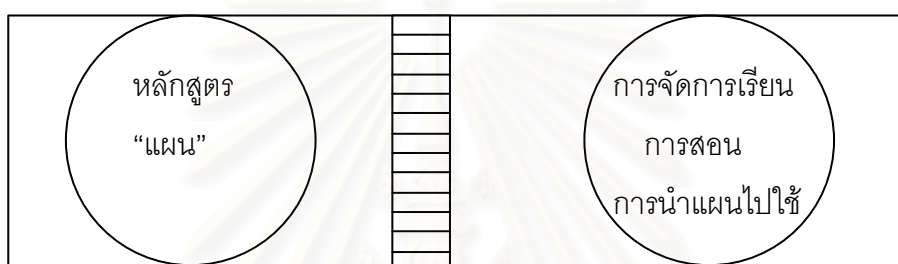
1.5 การนำหลักสูตรไปใช้

ในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า นักพัฒนาหลักสูตรส่วนมาก ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมาประสบผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดนักพัฒนาหลักสูตรต่อไปนี้

เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other, 1982) ได้กล่าวว่า “การเรียนการสอนเป็นการนำแผนหลักสูตรไปใช้ และไม่มีเหตุผลอะไรในการพัฒนาแผนหลักสูตร ถ้าไม่มีการเรียนการสอน” และได้เสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านหลักสูตรและการวางแผนการสอนของครู สรุปได้ว่า ถ้าหลักสูตรมีรายละเอียดมากครูจะมีโอกาสวางแผนการสอนน้อยซึ่งจะทำให้ไม่สามารถวางแผนการสอนได้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนแต่มีข้อได้เปรียบคือ ครูจะใช้เวลา และพลังงานในการวางแผนน้อย

โอลิวา (Oliva , 1982) มีแนวคิดที่สอดคล้องกับเชย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร

พาลมา (Palma , 1992) ได้เสนอแนวคิดเชิงเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ หลักสูตรและการนำไปใช้ว่าเป็นสิ่งเดียวกันหรือคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโอลิวา พาลมา กล่าวว่า “พิมพ์เขียวหรือแผนหลัก ที่ได้ทำการเลือกและจัดเนื้อหาการเรียนรู้ไว้อ้างอิงได้ว่าเป็น หลักสูตรและการนำไปปฏิบัติ โดยจัดประสบการณ์ในห้องเรียนคือการเรียนการสอน” พร้อมกันนี้ได้นำเสนอแผนภาพหลักสูตรและการสอน ว่าเป็นเสมือนเหรียญที่มี 2 ด้าน คือ แผนหลักสูตร และการเรียนการสอนซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำไปใช้ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่ คู่กัน ดังที่ปรากฏในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 ภาพ 2 ด้านของเหรียญหลักสูตร

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นเรื่องของ การเตรียมครู การปรับปรุงคุณภาพ ครูประจำการ และประสิทธิภาพ ในการสั่งสอนของครู”

สงัด อุทรานันท์ (2532) ได้แบ่ง งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ งานบริหารหลักสูตร งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรและงานสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตร

วีระเดช เขื่อนาม (2536) ได้รวบรวมขอบข่าย การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ประถมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอน มีภาระงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ การวางแผนการสอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล
2. การบริการสนับสนุนการใช้หลักสูตร มีภาระงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ การบริหารหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การบริหารเอกสารหลักสูตร การนิเทศติดตามผล และการสร้างขวัญและกำลังใจ

จากสาระสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัย ของการนำหลักสูตรไปใช้ ที่สำคัญ คือการสอนของครู อย่างไรก็ตาม การที่ครูจะสามารถ จัด การเรียนการสอนได้ตามเจตนารมณ์หลักสูตรนั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องทำการตรวจสอบ

หรือประเมินหลักสูตรมาเป็นอย่างดี เพื่อลดข้อบกพร่องในการนำหลักสูตรหลักจากที่ได้เขียนเสร็จ เพื่อหาข้อบกพร่องต่างๆของหลักสูตร และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย

การทดสอบนำร่อง (Pilot – Test) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ซึ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติในห้องเรียน โดยเน้นเป้าหมาย เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการทดลองได้จากกลุ่มผู้เรียนกลุ่มเล็ก ซึ่งนักเรียนสามารถให้คำแนะนำหรือวิพากษ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน และหลักสูตรได้

การทดสอบภาคสนาม (Field – Test) การทดสอบภาคสนามเป็นการทดลองการใช้โปรแกรมก่อนนำไปใช้จริง เพราะการทดสอบภาคสนามเป็นการทดลอง และการดำเนินการตามนโยบายซึ่งมีทั้งการประเมินหลักสูตรและการสนับสนุนการใช้หลักสูตร การทดสอบภาคสนามเป็นการจัดสภาพจริง คล้ายห้องเรียนจริงมากที่สุด โดยเฉพาะต้องมีการกำหนดนโยบายการบริหาร และการสนับสนุน

จากการประเมินทั้ง 2 ขั้นตอน จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้าน เอกสารหลักสูตรและผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินจะนำไปปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ ประสบผลสำเร็จมากที่สุด

2. การจัดการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องจัดบริการทางการศึกษาให้เป็นพิเศษเพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆโดยอาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดร่วมในโรงเรียนปกติทั่วไปก็ได้ (กองการศึกษาสงเคราะห์ , 2544)

2.1 หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์หมายถึง การศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม และวัฒนธรรมโดยที่บุคคลเหล่านี้มีสภาพร่างกายและจิตใจเป็นปกติทุกประการ บุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ บุคคลที่ขาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการที่จะรับบริการต่างๆจากสังคม ตัวอย่างเช่น เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม (Slum) เด็กที่บ้านอยู่ห่างไกลโรงเรียนประถมศึกษาเกินกว่า 2,000 เมตร เด็กที่อาศัยอยู่ในเรือที่ขึ้นล่องค้าขายตามลำน้ำตลอดเวลา บุตรผู้ป่วย

โรคเรื้อนและบุตรของผู้ถูกภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้ายเป็นต้น ส่วนบุคคลที่ด้อยโอกาสทางวัฒนธรรมได้แก่ ชนกลุ่มน้อยในประเทศเช่นชาวเขา ชาวเล เป็นต้น (กองการศึกษาพิเศษ , 2522)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีแนวการจัดการศึกษาสงเคราะห์เช่นเดียวกับในประเทศไทย แต่มีขอบข่ายการจำกัดกว้างขวางกว่า กล่าวคือ การศึกษาสงเคราะห์ในสหรัฐอเมริกา หมายถึง โปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา (Equality of Educational Opportunity) ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโปรแกรมเหล่านี้ได้แก่เด็กจากครอบครัวของชนกลุ่มน้อยต่างๆ เช่น นิโกรอเมริกัน (Blacks) และเม็กซิกันอเมริกัน (Chicanos) เป็นต้น เด็กจาก ครอบครัวดังกล่าวมักอาศัยอยู่ตามแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองใหญ่ๆ นอกจากนี้ ในสหรัฐอเมริกาหรือในประเทศตะวันตกอื่นๆ ยังมีโปรแกรมการศึกษาที่เรียกว่า Correcting Education ซึ่งหมายถึงการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ เด็กหลบหนีจากบ้าน โดยจัดเป็นสถานที่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆกับสถานกักกันที่สถานสงเคราะห์โปรแกรม Correcting Education ดังกล่าวนี้อาจจัดให้เข้าร่วมอยู่ในการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีสภาพผิดปกติหรือรวมอยู่ในการศึกษาสงเคราะห์ ก็ยังไม่เป็นที่ตกลงกันอย่างแน่นอน จากความยุ่งยากในการแบ่งขอบข่ายให้แน่นอนลงไป ในทางวิชาการจึงมักนิยมพูดถึงการศึกษาพิเศษ และการศึกษาสงเคราะห์รวมๆกันไป โดยใช้คำรวมๆว่า การศึกษาพิเศษ (กรมสามัญศึกษา , 2524)

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อที่ 39 ได้ให้ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆโดยอาจจะจัดเป็นสถานศึกษาโดยเฉพาะ หรือจัดรวมในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ตามความเหมาะสม กล่าวคือ การจัดการศึกษาสงเคราะห์ก็คือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ขาดโอกาส ด้อยโอกาสหรือไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาเป็นต้นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่บ้านเรือนอยู่ห่างไกลคมนาคม เช่น เด็กที่อยู่ตามป่า ตามเขา ตามเกาะ หรือเด็กที่ต้องติดตามผู้ปกครองที่มีอาชีพเร่เร่ค้าขาย เด็กที่บิดามารดาถูกภัยจากผู้ก่อการร้ายคุกคาม เด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูและเด็กที่มีปัญหาทางสังคม เช่น บุตรหลานของผู้ป่วยโรคเรื้อน เด็กเร่ร่อนจรจัด เป็นต้น โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้น เพื่อให้เด็กได้เข้ารับการศึกษาอย่างเพียงพอ ด้วยการให้การฝึกฝนอบรมในวิชาสามัญ และวิชาชีพบางสาขา โดยรัฐให้ความอุปการะเรื่องที่อยู่ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์การเรียนตามสมควร

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของเด็กด้อยโอกาส ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาและการพัฒนาตนเอง

เท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีโอกาสได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ทั้งทางด้านสุขภาพ อนามัย ด้านอาชีพ ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข มีคุณค่า และศักดิ์ศรี สามารถที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศได้

2.2 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

1. เพื่อส่งเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ให้มีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่จำเป็น สามารถพึ่งตนเองได้ มีความรู้คู่คุณธรรม มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายบ้านเมือง รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
4. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ สามารถเป็นผู้นำชุมชน และเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับชุมชนได้

2.3 รูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐ โดยกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดให้เปล่าตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรูปแบบและวิธีการในการให้บริการทางการศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ

1. จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะให้นักเรียนเข้าอยู่ประจำในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา จัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหาร เสื้อผ้า วัสดุการศึกษา และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้ทั้งหมด
2. จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะไป-กลับ เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไปแต่จัดบริการอาหารกลางวัน หนังสือ วัสดุการศึกษา และบริการอื่นๆสนับสนุน

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ส่วนใหญ่เน้นให้จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีพื้นความรู้ และประสบการณ์ทางด้านวิชาอาชีพ เน้นให้เด็กด้อยโอกาสได้ฝึกฝนกิจกรรมการหารายได้ และฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต เมื่อจบการศึกษาออกนอกโรงเรียนไปแล้ว

2.4 การรับเด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

การรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นกระบวนการสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ปัจจุบันกรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำหนดแนวทางและระเบียบว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภายใต้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร และเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย เด็กด้อยโอกาสที่เข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อยู่ห่างไกล จากจุดที่ตั้งของโรงเรียน ทั้งนี้จะมีหน่วยงานภาครัฐ และภาค เอกชน ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้คัดเลือกเด็ก และนำเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากส่งเข้าเรียน อาทิ ประชาสงเคราะห์จังหวัด กษัตราจังหวัด กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์สงเคราะห์และพัฒนาชาวเขา องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เป็นต้น

เด็กด้อยโอกาสกลุ่มเป้าหมาย

เด็กด้อยโอกาส คือ เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก เนื่องจากมีชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าเด็กทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม หรือปัญหาอื่น ๆ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย และสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดประเภทของเด็กด้อยโอกาสในลักษณะสากล กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา จึงได้กำหนดแบ่งเด็กด้อยโอกาสออกเป็น 10 ประเภท ประกอบด้วย

1. เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน หรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือหารายได้ด้วยการขายแรงงานก่อนถึงวัยอันสมควร ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างจนไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา หรือการพัฒนาให้เติบโตตามหลักพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย

2. เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพักพิงเป็นหลักแหล่งแน่นอนดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ทิศทาง ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เสี่ยงต่อการประสบอันตรายและเป็นปัญหาสังคม
3. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กที่มีความสมัครใจหรือถูกบังคับล่อลวงให้ขายบริการทางเพศ หรือถูกชักจูงให้ต้องตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ
4. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง / เด็กกำพร้า หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่างๆ รวมไปถึงที่บิดามารดาปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ลำพัง หรืออยู่กับบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากปัญหาการหย่าร้าง หรือครอบครัวแตกแยก มีสภาพชีวิตอยู่ท่ามกลางความสับสนขาดความรักความอบอุ่น ตลอดถึงเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู อันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น
5. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกลงละเมิดทางร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจ มีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข ระวัง หวาดกลัว เนื่องจากการถูกทำร้ายทารุณถูกบีบบังคับ กดดันจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองซึ่งมีสภาพจิตใจ หรืออารมณ์ไม่เป็นปกติหรือ ถูกลงละเมิดทางเพศในลักษณะต่างๆจากบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว
6. เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) หมายถึง เด็กซึ่งเป็นบุตรหลานของคนยากจนยากไร้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี ครอบครัวอยู่รวมกันหลายคน ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบากรวมถึงเด็กในแหล่งชุมชนแออัด หรือบุตรของกรรมกรก่อสร้าง หรือเด็กจากครอบครัวที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล ที่ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและบริการอื่นๆ
7. เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรหลานของบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก และมีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทยเป็นสาเหตุให้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา หรือบริการอื่นๆส่วนใหญ่เป็นเด็กในครอบครัวที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศไทย เช่น ชาวเขา ชาวเล เป็นต้น
8. เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เด็กที่ติดสารระเหยหรือยาเสพติดให้โทษ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักนำให้ประพฤติไม่เหมาะสมเกี่ยวข้องกับกลุ่มมิจอาชีพผู้มีอิทธิพล หรือบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพผิดกฎหมาย เป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มสูงต่อการก่อปัญหาในสังคม

9. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึง เด็กที่มีบิดามารดาเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นเด็กที่ถูกสังคมรังเกียจเป็นเหตุให้เด็กไม่สามารถเข้ารับการศึกษารับบริการอื่น ๆ ร่วมกับเด็กทั่วไปได้

10. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำผิดและถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย ตลอดถึงเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรส หรือเด็กที่ประสบปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งทารก เป็นต้น (กองการศึกษา สงเคราะห์ , 2544)

2.5 นโยบายการศึกษาสงเคราะห์

1. เร่งปรับปรุงคุณภาพการจัดการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน คิดเป็น แก้ปัญหาได้ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ร่างกายแข็งแรง มีศีลธรรม จริยธรรม มีวินัย รับผิดชอบ ชยัน ประหยัด พึ่งตนเองได้ สามารถทำงานเป็นกลุ่ม และหมู่คณะ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรม สงวนรักษา และพัฒนาสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นได้รวมทั้งมีความสำนึกในความเป็นคนไทย และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. เร่งพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดประดิษฐ์ มีจิตสำนึกด้าน วิทยาศาสตร์ตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรู้จักเลือกและใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

3. ขยายและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสกลุ่มเป้าหมาย จำเป็นต้องให้การสงเคราะห์ให้กว้างขวางทั่วถึงยิ่งขึ้น ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

4. สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนประสานสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดการศึกษา และมีบทบาทในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนให้ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งการสงวนรักษา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัด กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

5. เร่งส่งเสริมการศึกษา เพื่ออาชีพให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะมีใจรัก มีค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียนมองเห็นช่องทาง

ในการทำมาหากิน พร้อมทั้งจะหาความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมหรือออกไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระ

6. เร่งพัฒนาคุณภาพของครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาสงเคราะห์ในด้านเทคนิคการสอน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดทำสื่อ และแบบเรียน การคิดวิเคราะห์ การวัดผลประเมินผล การนิเทศ การบริหารหลักสูตร การดูแล นักเรียน การจัดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน เสริมสร้างให้มีศีลธรรม มี คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในวิชาชีพ มีความรู้ รวมทั้งขวัญและกำลังใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

7. เร่งพัฒนาระบบบริหาร ให้มีศักยภาพต่อการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยี และการนิเทศการศึกษาให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งปรับปรุงระบบการจัดสรรทรัพยากร การตรวจติดตามให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มาใช้ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

8. เร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศ เพื่อการบริหาร การจัดการศึกษาสงเคราะห์ การพัฒนาวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั้งในระดับกรม จังหวัด และโรงเรียน

3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบๆจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญๆของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติการและการติดตามผล ตลอดจนจัดทำ รายงาน แจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ โดยอาศัยบุคคลต่างๆเข้าไปมีส่วนร่วมนี้ เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทาง ก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ดีงามแก่สังคมของสถานศึกษา มีระบบและหน่วยสนับสนุนใน

การปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่าย เพียบพร้อม เช่น ระบบคุณภาพระบบหลักสูตร สาระ การเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การติดตาม การรายงาน สถาน ข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีระบบสนับสนุนครูอาจารย์ เป็นต้น กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยวิธีดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การ กำหนดสาระการเรียนรู้หรือหัวข้อเรื่องในท้องถิ่นสนองต่อความต้องการของชุมชน

วิสัยทัศน์

- เป็นเจตนาธรรมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์
- สามารถสร้างศรัทธา และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาระดับสูง

ภารกิจ

แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป

เป้าหมาย

กำหนดเป็นผลสัมฤทธิ์ปลายทางของผู้เรียนที่สมควรบรรลุผล เมื่อจบหลักสูตรที่สอดคล้องกับจุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขียนภาพกว้างๆ

นอกจากนั้น สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดังกล่าว ให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิวินิจฉัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระต่างๆ

สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งได้แก่คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาต้องการปลูกให้แก่วิद्यার্থชนเป็นกรณีเฉพาะนอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่างๆตามสภาพปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้ อาจพิจารณา กำหนดจากคุณลักษณะ จริยธรรม และค่านิยมที่อยู่ในสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระต่างๆหรือพิจารณา กำหนดขึ้นมาใหม่ก็ได้

สถานศึกษาต้องปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว ตลอดมา ขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่างๆทั้งโดยตรง คือ ในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านั้น ได้มีการกำหนดให้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค หรือ โดยอ้อม ด้วยการสอดแทรกในขณะที่จัดการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค หรือ โดยอ้อม ด้วยการสอดแทรกในขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่างๆในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว ไม่ได้มีการกำหนดให้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริงของตนเอง เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆของสถานศึกษา นำมาวิเคราะห์ก่อนที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ซึ่ง นักการศึกษาได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2531) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆที่ต้องศึกษาในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

1. ข้อมูลด้านประชากร สุขภาพอนามัย
2. ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ ฐานะและรายได้
3. ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย
4. ข้อมูลด้านบริการสาธารณสุข
5. ข้อมูลด้านความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ข้อมูลด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
7. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่น

สังัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องศึกษา คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึง ข้อมูลที่ท้องถิ่นต้องนำมาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สำคัญไว้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนา คือข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การศึกษา ประชากร สิ่งแวดล้อม และการสื่อสาร / คมนาคม
  2. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน
  3. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เช่น ปรัชญาการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษา แผนการศึกษา นโยบายของรัฐบาล หลักสูตร นโยบายระดับกระทรวง / กรมต้นสังกัด ปรัชญาของโรงเรียน แผนพัฒนาจังหวัด รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของท้องถิ่น
  4. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของโรงเรียน
- ดังนั้นสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของสถานศึกษาในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้านศักยภาพ ด้านความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน และศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

วิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

สังัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานไว้ 2 วิธี คือ

1. การศึกษาโดยตรง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ซึ่งอาจทำได้โดย
  - 1.1 การสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ
  - 1.2 การสัมภาษณ์
  - 1.3 การสังเกต ในลักษณะของการวิจัยเชิงมนุษยวิทยา
  - 1.4 การระดมความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาโดยอ้อม ซึ่งสามารถทำได้โดย
  - 2.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร
  - 2.2 การรับฟังความคิดเห็นจากแหล่งต่างๆ
  - 2.3 การวิเคราะห์ตัวชี้นำ (Indicators) ที่สำคัญ

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานตามชนิดของข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆไว้ดังนี้

1. การศึกษาแนวโน้มของการพัฒนา สามารถดำเนินการโดย
  - 1.1 รวบรวมข้อมูลด้านต่างๆของชุมชน จากแหล่งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์สนเทศ ห้องสมุด ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.2 วิเคราะห์ และประมวลข้อมูล ที่ได้มาให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและสรุปสภาพ
แนวโน้มแต่ละด้าน ตลอดทั้งลักษณะเด่นลักษณะด้อย
- 1.3 สรุปสภาพแนวโน้มของการพัฒนา
2. การศึกษาความต้องการของชุมชน มีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ
  - 2.1 กำหนดองค์ประกอบด้านต่างๆที่จะศึกษา
  - 2.2 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา สํารวจ
  - 2.3 กำหนดวิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ
  - 2.4 สร้างเครื่องมือสำหรับศึกษา / สํารวจ
  - 2.5 เก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.6 วิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.7 สรุปข้อมูลความต้องการของชุมชน โดยเรียงตามลำดับความต้องการ / ความ
จำเป็น / ความสำคัญ
3. การศึกษาสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานคือ
  - 3.1 กำหนดสิ่งที่มีอิทธิพลหรือเป็นเงื่อนไข
  - 3.2 วิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ว่า สถานศึกษาต้องปฏิบัติหรือดำเนินงานใน
เงื่อนไขใดบ้าง โดยเรียงลำดับตามความจำเป็น
  - 3.3 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 3.2 สรุปเงื่อนไขที่จำเป็นมากที่สุด
4. การศึกษาศักยภาพของโรงเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ
  - 4.1 การศึกษาสภาพของโรงเรียนด้านต่างๆ เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ
  - 4.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆในเรื่องความพร้อม สรุป ลักษณะเด่น และลักษณะ
ด้อยของแต่ละด้าน
  - 4.3 วิเคราะห์สรุปภาพรวมจากจุดเด่น จุดด้อยในแต่ละด้านเป็นศักยภาพของ
โรงเรียนตามขีดความพร้อม

สรุปได้ว่า ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สามารถทำได้ 2 วิธีคือ วิธีที่ 1 การศึกษา
โดยตรงซึ่ง ได้แก่ การสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการระดมความคิดเห็นจากบุคคลที่
เกี่ยวข้อง วิธีที่ 2 การศึกษาโดยอ้อม ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร การรับฟัง
ความคิดเห็นจากแหล่งต่างๆและการวิเคราะห์ตัวชี้หน้าที่สำคัญ

การกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

หลังจากการดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นด้านต่างๆ กรมวิชาการ (2536) ได้
กล่าวถึงวิธีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการพัฒนา หรือเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึง การกำหนดคุณภาพชีวิตที่พึงประสงค์ จากข้อมูลพื้นฐานที่ได้ดำเนินการศึกษาไว้ โดยวิธีการ ระดมสมอง ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

1.1 ความสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสภาพที่เป็นไปของชุมชน

1.2 ความจำเป็นของชีวิต และความพอใจ หรือความรู้สึกร่วมของคนโดยส่วนรวม

2. วิเคราะห์องค์ประกอบและแนวปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาหรือ เป้าหมายของการจัดการศึกษา

3. คัดเลือกแนวปฏิบัติที่จะนำมากำหนดเป็นงานที่จะดำเนินการโดยพิจารณาให้ สอดคล้องกับศักยภาพและแนวการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4. กำหนดลักษณะการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 5 ลักษณะ คือ

4.1 การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม

4.2 การปรับรายละเอียดของเนื้อหา

4.3 การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

4.4 การปรับปรุง และเลือกใช้สื่อการเรียน

4.5 การจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่

การกำหนดความต้องการจำเป็น

สงัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นหรือ การศึกษาปัญหาเฉพาะนั้นๆ หลังจากได้ข้อมูลมาแล้วจะต้องทำการวิเคราะห์ เพื่อจัดลำดับของ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการนั้นๆ การจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็นจะต้องชี้สภาพปัญหาและ ความต้องการให้ได้ว่าสิ่งไหนมีความสำคัญหรือความจำเป็นรีบด่วน และสิ่งไหนมีความสำคัญ ของสภาพปัญหา และความต้องการสามารถทำได้หลายวิธี นักพัฒนาหลักสูตรอาจจะเลือกใช้วิธี ใดวิธีหนึ่ง หรือใช้หลายๆวิธี ประกอบกันตามความเหมาะสมก็ได้ คือ

1. การให้จัดอันดับ โดยให้ผู้ตอบเรียงอันดับตามความสำคัญของสภาพปัญหาและความ ต้องการ

2. โดยการวิเคราะห์ความถี่ หรือการประเมินผล จากการตีความในรูปแบบต่างๆ

3. การทำวิจัยโดยอาศัยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ ข้อมูลและพิจารณาจัดลำดับ ความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ

4. การทำประชุมพิจารณาตัดสิน ซึ่งอาจจะเป็นคนระดมผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจ ชุมชนแห่งนั้น และมีนักพัฒนาหลักสูตรร่วมอยู่ด้วย

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆมาแล้ว ก็ควรนำมาวิเคราะห์สรุป และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี โดยจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ ดังนี้

1. ให้ผู้ตอบเรียงลำดับตามความสำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการ
2. ใช้วิธีทางสถิติมาช่วยในการวิเคราะห์หาลำดับความสำคัญของข้อมูล เช่น การหาค่าความถี่ การหาค่าเฉลี่ย เป็นต้น
3. ใช้วิธีการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลและพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของสภาพ ปัญหา และความต้องการ
4. ใช้วิธีประชุมพิจารณาตัดสิน ซึ่งได้แก่ คณะบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชนนั้น และมีนักพัฒนาหลักสูตรร่วมด้วย

สรุปได้ว่า ในการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาถึงปัญหาที่เร่งด่วนที่กำลังประสบอยู่ ซึ่งมีวิธีการในการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทำได้หลายวิธี โดยจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีประกอบกันตามความเหมาะสม คือ

1. เรียงลำดับตามความสำคัญของสภาพปัญหาความต้องการ
2. ใช้วิธีทางสถิติมาช่วยในการวิเคราะห์ เช่น การหาค่าความถี่ การหาค่าเฉลี่ย เป็นต้น
3. ใช้วิธีการวิจัยโดยอาศัยเทคนิคเดลฟาย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล และพิจารณาจัดความสำคัญของสภาพปัญหา และความต้องการ
4. ใช้วิธีประชุมพิจารณาตัดสิน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชนนั้นและมีนักพัฒนาหลักสูตรร่วมด้วย

3.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย / จุดหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

- สาระการเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระ วิทยภาคหรือปี ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
- มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน
- กำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายภาคหรือปี

3.3 การจัดทำสาระของหลักสูตร

3.3.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระการเรียนรู้ให้ สถานศึกษา กำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา

การกำหนดจุดประสงค์ เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรตาม ความต้องการของสถานศึกษา จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความสำคัญต่อการนำมาใช้เป็น แนวทางในการกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์สำหรับผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ และการประเมินหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความ ต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่่ง่ายนัก เพราะผู้รับผิดชอบใน การพัฒนาหลักสูตรจะต้องพิจารณา และตรวจสอบอย่างรอบคอบว่า จุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นมานั้น มีความถูกต้อง สอดคล้อง และเหมาะสมกับความต้องการของสังคม ผู้เรียน และความเชื่อ ในเชิงปรัชญา และจิตวิทยาหรือไม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536) ได้กล่าวถึง โครงสร้างของจุดประสงค์ การกำหนดจุดประสงค์ในส่วนที่เป็นเนื้อหา และการกำหนด จุดประสงค์ระดับรายวิชา ระดับวิชา ระดับหลักสูตร หรือระดับใดๆก็ตาม จะพบข้อเท็จจริงว่า จุดประสงค์มีโครงสร้างที่ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. ส่วนที่เป็นเนื้อหา เป็นส่วนที่จะตอบคำถาม “อะไร” ซึ่งได้แก่เรื่องราวที่จะนำมาสอน หรือให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์ในส่วนที่เป็นเนื้อหา จำเป็นจะต้องใช้ ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ตัวผู้เรียน ความเชื่อในเชิงปรัชญา และ ธรรมชาติของความรู้หรือองค์ความรู้เองมาประกอบการพิจารณาเพื่อตัดสินใจ

2. ส่วนที่เป็นพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่จะตอบคำถาม “จะให้เกิดการเรียนรู้ อย่างไร” ซึ่งได้แก่ ประเภทของพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่ 3 ด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย และยังบ่งบอกถึงรายละเอียดลงไปอีกว่า ในแต่ละด้านจะให้เกิดการเรียนรู้ระดับใด ลึกซึ้งแค่ไหน นักการศึกษาและ นักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้เกี่ยวข้องจะเป็นผู้กำหนดว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ในจุดประสงค์แต่ละข้อจะมุ่งด้านใด ดังนี้

พุทธิพิสัย

1. ความรู้ หรือความจำ
2. ความเข้าใจ
3. การประยุกต์ใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินผล

จิตพิสัย

1. การรับ
2. การตอบสนอง
3. การสร้างค่านิยม
4. การจัดระบบ
5. การสร้างบุคลิกลักษณะ

ทักษะพิสัย

1. ความเคลื่อนไหวที่เกิดจากปฏิกิริยาสะท้อน
2. ความเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานเบื้องต้น
3. ความสามารถทางการรับรู้
4. ความสามารถทางกายภาพ
5. ความเคลื่อนไหวขั้นทักษะ
6. การสื่อความหมายที่ไม่ใช้คำพูด

จากพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ในระดับต่างๆของจุดประสงค์แต่ละด้าน ทำให้เราตระหนักว่า จุดประสงค์ในส่วนที่เป็นพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญและขาดไม่ได้ และเป็นหน้าที่ของ นักพัฒนาหลักสูตรและผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องใช้ความพิถีพิถัน กลั่นกรองและเลือกสรร พฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องและรับกับธรรมชาติของส่วนที่เป็นเนื้อหา

การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหา และส่วนที่เป็นพฤติกรรม ต่างก็จะต้องอาศัยพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรมาประกอบ หรือช่วยในการพิจารณากลับกรอง กล่าวคือ การกำหนดจุดประสงค์ในส่วนของพฤติกรรมนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ทางด้านจิตวิทยาการศึกษาเป็นแนวในการพิจารณา ส่วนการกำหนดจุดประสงค์ในส่วนที่เป็นเนื้อหา ในประเด็นที่ว่า จะบรรจุเนื้อหาอะไรลงไป ในหลักสูตรบ้างนั้น เป็นเรื่องของพื้นฐานความรู้ด้านปรัชญาการศึกษา สังคมและวัฒนธรรม องค์ความรู้ และตัวผู้เรียน

ลักษณะของจุดประสงค์ที่ดี

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของจุดประสงค์ที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์นั้นควรตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาอย่างถูกต้อง
2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสามารถสนองความต้องการของสังคมและชาติ
3. สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนตาม

หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย

3. มุ่งส่งเสริมค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
4. เน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคล ของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหลายด้าน
5. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษามากที่สุดทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ

ทักษะ และเจตคติ อันจะก่อให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาที่ดีของสังคม

5. มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ

ประเภทของจุดประสงค์

Taba (1962) ได้แบ่งจุดประสงค์ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. จุดประสงค์เกี่ยวกับความรู้ ความจริง ความคิด และมโนภาพ เป็นจุดประสงค์ทั่วไปเกี่ยวกับความจำ ความจริง หรือปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดประสบการณ์ ความเข้าใจหรือการมองทะลุปรุโปร่ง

2. จุดประสงค์เกี่ยวกับความคิด ความสำคัญของจุดประสงค์เกี่ยวกับความคิด วิพากษ์วิจารณ์ ทักษะทางเชาวน์ปัญญา และความสามารถในการแก้ปัญหาในการแปลข้อมูลรู้จักการนำความจริงและหลักการมาประยุกต์ใช้ และความเป็นเหตุผล

3. จุดประสงค์เกี่ยวกับค่านิยมและเจตคติ เป็นจุดประสงค์ที่มุ่งเกี่ยวกับความซาบซึ้งในการวิเคราะห์สังคม และศึกษาความต้องการวัฒนธรรมในปัจจุบัน แรงจูงใจของมนุษย์ค่านิยม และความรู้สึกลึก

4. จุดประสงค์เกี่ยวกับความสามารถที่จะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม และความรู้สึก เป็นจุดประสงค์ที่ให้ความสำคัญต่อความสามารถที่จะเข้าใจต่อบทบาทของผู้อื่นและตอบสนองต่อผู้อื่นและสังคม

5. จุดประสงค์เกี่ยวกับทักษะ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ

Bloom และคณะ (1972) ได้จัดประเภทของจุดประสงค์ไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการระลึกได้หรือการจำได้ รวมทั้งข้อเท็จจริงต่างๆและการพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญา รวมทั้งการมีทักษะในการที่จะพิจารณาตัดสิน พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถระดับต่างๆซึ่งเริ่มต้นจากการเรียนรู้ระดับง่ายๆและเพิ่มความสามารถในด้านการคิดและใช้สติปัญญาในเรื่องที่ยากขึ้นไปเรื่อยๆ

2. ด้านจิตพิสัย จุดมุ่งหมายที่เน้นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ ท่าที ความชอบ ไม่ชอบ ค่านิยม การพัฒนาความซาบซึ้งซึ่งจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และการประเมินค่าหรือการปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่

3. ด้านทักษะพิสัย จุดมุ่งหมายในทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ ความคล่องแคล่วความชำนาญในการกระทำ กิจกรรมต่างๆส่งผลให้เกิดความสามารถ และความชำนาญเฉพาะอย่าง พฤติกรรมนี้แสดงออกและสังเกตได้ ในสถานการณ์หนึ่งๆ

จากความหมายของนักการศึกษาพอจะสรุปได้ว่าจุดประสงค์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย เป็นจุดประสงค์เกี่ยวกับข้อเท็จจริง และ การพัฒนาความสามารถทางด้านสติปัญญา ซึ่งพฤติกรรมจะเริ่มจากการเรียนรู้ในระดับง่ายๆและเพิ่มความสามารถและใช้สติปัญญาในเรื่องที่ยากขึ้น

2. ด้านจิตพิสัย เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ ท่าทาง เป็นการประเมินค่าหรือการปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่

3. ด้านทักษะพิสัย เป็นจุดมุ่งหมายที่เน้นทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวของผู้เรียน ความสามารถ ความคล่องแคล่วและความชำนาญ

เกณฑ์ในการกำหนดจุดประสงค์

ธำรง บัวศรี (2532) กล่าวถึงเกณฑ์ในการกำหนดจุดประสงค์ ดังนี้

1. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
3. สอดคล้องกับหลักการปกครองประเทศ
4. สอดคล้องต่อกันและกันทุกข้อ ไม่มีข้อใดที่ขัดกัน
5. สามารถนำไปปฏิบัติได้

Taba (1962) กล่าวถึงเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดประสงค์ไว้ดังนี้

1. ข้อความในการกำหนดจุดประสงค์ควรพรรณนาทั้งชนิดของพฤติกรรม และ เนื้อหาวิชาที่คาดหวัง หรืออธิบายสิ่งที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นๆ จุดประสงค์ที่กระเจาง คือ จุดประสงค์ที่ชี้เฉพาะทั้งชนิดของพฤติกรรมทั้งชนิดของพฤติกรรมที่คาดหวัง และเนื้อหาที่จะนำไปสู่พฤติกรรมนั้นๆ
2. จุดประสงค์ที่มีความซับซ้อน แต่ละข้อจะต้องกำหนดอย่างเฉพาะเจาะจง จะได้ไม่สงสัยว่า พฤติกรรมที่คาดหวัง และพฤติกรรมใดที่ต้องการให้มีการประยุกต์
3. จุดประสงค์ควรจะชี้ชัดถึงความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ เพื่อที่จะได้รับ ประสบการณ์ หลากหลายแตกต่างกัน
4. จุดประสงค์ควรแสดงถึงระดับพฤติกรรมต่างๆและควรมีความต่อเนื่องกันด้วย
5. ควรเป็นจุดประสงค์ที่ปฏิบัติตามได้
6. ขอบเขตของจุดประสงค์ควรกว้างขวางพอที่จะครอบคลุมผลที่ได้รับทุกชนิดที่อยู่ใน ความรับผิดชอบของโรงเรียน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวว่าในการกำหนดจุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์และในระดับรายวิชา มีหลักสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์ในระดับอื่นที่สูงกว่าหรือกว้างกว่า กล่าวคือ จุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์ควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ในระดับหลักสูตร ส่วน จุดประสงค์ในระดับรายวิชาควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์ และในระดับหลักสูตรด้วย
2. สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม
3. เหมาะสมกับระดับความสามารถ วัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน
4. ครอบคลุมลักษณะสำคัญๆ ของการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ หรือ สติปัญญา (ด้านพุทธิพิสัย) ทักษะ (ทักษะพิสัย) และเจตคติหรือความรู้สำนึกคิด (จิตพิสัย)
5. ใช้ภาษาที่ชัดเจนและกระชับรัด
6. สามารถนำไปปฏิบัติได้

อย่างไรก็ตาม การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา จะเป็นผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบรายวิชานั้นๆซึ่งในการกำหนดจุดประสงค์รายวิชา จะต้องกำหนดความต้องการจำเป็นที่ได้มาจากการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น แล้วนำมากำหนดจุดประสงค์รายวิชา โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในระดับอื่นที่สูงกว่า สอนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม เหมาะสมกับความสามารถวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ครอบคลุมสภาพที่ต้องการให้เกิดแก่ ผู้เรียน ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

กระบวนการกำหนดจุดประสงค์

Saylor and Alexander (อ้างถึงในสงัด อุทรานันท์ , 2532) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการกำหนดจุดประสงค์ ดังนี้

1. เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. ใช้ปรัชญาการศึกษาประกอบพิจารณา สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม และผู้เรียนที่ได้จากการวิเคราะห์

3. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป
4. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ
5. กำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2540) ได้กำหนดขั้นตอนของการกำหนดจุดประสงค์ของวิชา / รายวิชาที่จะดำเนินการจัดทำขึ้นใหม่ ดังนี้

1. วิเคราะห์จากปัญหา / ความต้องการของท้องถิ่น สำหรับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยระบุปัญหา / ความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งได้แก่สิ่งที่ต้องการให้รู้ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดและเงื่อนไขต่างๆ (ถ้ามี)

2. เขียนจุดประสงค์ให้ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทั้งสี่ด้าน (ความรู้ ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ) รวมทั้งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์ด้วย ซึ่งลักษณะของจุดประสงค์กับจุดประสงค์ที่ดีต้องบอกสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบรายวิชานั้นไม่ใช่การดำเนินงานหรือกิจกรรม

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการในการกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรรายวิชา พอสรุปได้ว่าควรประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จากปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา
2. กำหนดความต้องการของสถานศึกษา
3. กำหนดจุดประสงค์ให้ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านกระบวนการ โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์

3.3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 3.3.1 และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

การกำหนดเนื้อหาวิชา

ความหมายของเนื้อหาวิชา

มีนักการศึกษาให้ความหมายของเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

ไจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า เนื้อหาวิชา หมายถึง “ความรู้ที่ดัดแปลงมาจากศาสตร์ต่างๆ (Disciplines) เพื่อให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา และเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความจริงได้ด้วยตนเองและสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตและสังคม”

ไพศาล หวังพานิช (2522) กล่าวว่า เนื้อหาสาระหรือความรู้ที่จะใช้เป็นสิ่งที่เร้าที่จะให้แก่ผู้เรียน เนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรนั้นจะเป็นสาระสำคัญ ซึ่งเมื่อนำไปใช้สอนแล้วผู้เรียนรู้ และเกิดคุณลักษณะที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุमितร์ คุณานุกร (2523) กล่าวว่า “เนื้อหาวิชา (Content) หลายคนมักคิดว่าหมายถึงเนื้อหาสาระความรู้เท่านั้น ตามความหมายที่สมบูรณ์ คำว่าเนื้อหาวิชายังรวมถึง “ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย” ในบางกรณีผู้เขียนตำราเกี่ยวกับหลักการพัฒนาหลักสูตร ถึงกับเน้นคำว่าประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning experience) และใช้คำนี้แทนคำว่าเนื้อหาวิชา (Content)

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) มีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนจะเรียนเนื้อหาวิชาได้ต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ ขณะเดียวกันการจัดประสบการณ์เรียนรู้ก็ต้องนำไปสู่ เนื้อหาวิชาที่ต้องการด้วยและยังได้ให้ความหมาย คำว่า เนื้อหาวิชา ไว้ว่า หมายถึง “ข้อมูล ความรู้ หรือสิ่งอันเป็นสาระ ซึ่งได้ถูกเลือกสรรจากวิชาต่างๆซึ่งเมื่อนำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร”

จากความหมายที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ จะเห็นได้ว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเห็นว่าเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งเดียวกัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

ประเภทของเนื้อหาวิชา

สงัด อุทรานันท์ (2532) ได้แบ่งประเภทเนื้อหาวิชาออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา (Factual information and verbal knowledge) เนื้อหาสาระที่เป็นข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดาทั่วไปมีอยู่ในหลักสูตรทุกระดับ ประกอบด้วย ข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือความรู้ใหม่ ๆ

2. ความคิดรวบยอดและหลักการ (Concepts and principles) ความคิดรวบยอดและหลักการ เป็นความรู้ที่มีความยากและซับซ้อนมากกว่าข้อมูลและข้อเท็จจริงธรรมดา กล่าวคือทำให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดหรือความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใด ๆ ก็ตาม จำเป็น

จะต้องให้ข้อมูลในหลายแง่มุมและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงจะทำให้ ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆอย่างถ่องแท้

3. การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ (Problem solving and creativity) สาระเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นเรื่องของกระบวนการคิด (Process of thinking) หรือฝึกให้เกิดความสามารถของสติปัญญาในการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานต่างๆซึ่งมีความจำเป็นมากที่จะต้องบรรจุไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองคิดแก้ปัญหาต่างๆ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาด้วยความชำนาญ ในส่วนของความคิดรวบยอดและหลักการพื้นฐานแล้วบางครั้งผู้เรียนอาจแสดงความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งต่างๆตามความคิดเห็นของตนเองได้อีกด้วย สิ่งที่สำคัญก็คือการให้โอกาสแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคน มิใช่จำกัดอยู่แต่เฉพาะเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นข้อมูลหรือกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักตายตัวเท่านั้น

4. เจตคติและค่านิยม (Attitude and Values) หลักสูตรที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีการปลูกฝังอบรม สั่งสอนให้มีเจตคติและค่านิยมในสิ่งที่ดีงามด้วย บางหลักสูตรอาจมีการกล่าวถึงเจตคติและค่านิยมอย่างเด่นชัด แต่บางหลักสูตรอาจไม่มีการกล่าวถึงการสร้าง เจตคติหรือค่านิยมแต่มีได้หมายความว่าหลักสูตรบางฉบับนั้นไม่ต้องการให้เกิดเจตคติและค่านิยม

5. ทักษะทางกาย (Skill) ทักษะทางกายเป็นเรื่องของความชำนาญและความคล่องแคล่วว่องไวในการใช้ส่วนต่างๆ ของกล้ามเนื้อ ทักษะทางกายนี้จะเกิดได้เพียงใดนั้นจำเป็นต้องอาศัยความสามารถด้านการรับรู้ทางสติปัญญาด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความสามารถทางกาย จำเป็นต้องกำหนดเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้พื้นฐานทั้งส่วนที่เป็นข้อมูลความคิดรวบยอดและหลักการอย่างเพียงพอก่อน หลังจากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีเวลาสำหรับการฝึกฝนด้วยตนเอง

สมิท สแตนเลย์ และซอร์ (อ้างถึงในใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539) ได้แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาทั่วไป (General Subject Matter) หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนในสังคมต้องเรียน เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในครอบครัวหรือสังคม เพื่อมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้ แต่ต่อมาสังคมเจริญขึ้นและมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงจัดสอนในระบบโรงเรียน

2. เนื้อหาวิชาที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะ หรือเนื้อหาวิชาเฉพาะ (Specialized Subject Matter) หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ เป็นเนื้อหาวิชาที่ต้องการความเชี่ยวชาญพิเศษหรือเทคนิคเฉพาะเพื่อการประกอบอาชีพทั่วไป

3. เนื้อหาวิชาเชิงพรรณนา (Descriptive Subject Matter) หมายถึง เนื้อหาวิชาที่เป็นข้อเท็จจริงและหลักการ (Facts and Principles) เช่น เนื้อหาในวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

4. เนื้อหาวิชาเชิงค่านิยม (Normative Subject Matter) หมายถึง เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับกฎกติกาต่างๆ ค่านิยมหรือมาตรฐานที่สังคมยึดถืออยู่ เช่น ศีลธรรมจรรยาของคน มาตรฐานในการยอมรับหรือตัดสินคุณค่าของงานศิลปะ กติกาต่างๆของเกม เป็นต้น

Taba (1962) ได้วิเคราะห์และแบ่งประเภทเนื้อหาวิชาได้ 4 ประเภท คือ

1. เนื้อหาวิชาที่เป็นข้อเท็จจริงและกระบวนการ (Specific Facts and Processes) เป็นเนื้อหาที่แสดงความเป็นจริง เป็นข้อมูลที่ตัดอาศัยการท่องจำ และเป็นรากฐานไปสู่ความคิดพื้นฐานในระดับต่อไป

2. เนื้อหาวิชาที่เป็นแนวคิดพื้นฐาน (Basic Ideas) เป็นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างของสองสิ่ง เนื้อหาวิชาในลักษณะนี้ เมื่อผู้เรียนเข้าใจแล้วก็สามารถนำความ เข้าใจเกี่ยวกับความคิดและหลักการดังกล่าวไปอธิบายเหตุการณ์อื่นๆได้

3. เนื้อหาวิชาที่เป็นมโนทัศน์ (Concepts) เป็นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับความเข้าใจในลักษณะร่วม หรือโครงสร้าง และส่วนประกอบย่อยๆทั้งหมดของสิ่งต่างๆ

4. เนื้อหาวิชาที่เป็นระบบความคิด (System of Thought) เป็นเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับระบบความคิด เป็นเนื้อหาที่ยากและซับซ้อนที่สุด แต่จะพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจระบบความคิด และสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

จากการแบ่งประเภทดังกล่าว พอสรุปประเภทของเนื้อหาวิชาได้ 5 ประเภท คือ ข้อเท็จจริงและความรู้ทั่วไป ทฤษฎีหรือหลักการ แนวคิดพื้นฐาน ทักษะ และค่านิยม ซึ่งการเลือกเนื้อหาวิชาที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสอดคล้องกับการจัดประเภทของความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และสติปัญญา ด้านเจตคติ และด้านทักษะ

หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา

สุมิตร คุณานุกร (2518) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาพอสรุปได้ ดังนี้

1. มีความเชื่อถือได้ และความเป็นแก่นสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา ความเชื่อถือได้ของเนื้อหาวิชา หมายถึง ความทันสมัยและความถูกต้อง และแก่นสารของความรู้ ซึ่งหมายถึง เนื้อหาที่เป็นหลักความคิดรวบยอดมิใช่เป็นข้อมูล

2. ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม หมายถึง การสอนที่เน้นถึงสภาพความเป็นจริงในสังคม และนำเอาสภาพมาเป็นความรู้ในการสอน

3. ความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึก หมายถึง การมีสัดส่วนระหว่างความกว้างครอบคลุมและลึกซึ่งเป็นการให้ข้อมูลกระบวนการและความคิดรวบยอดได้อย่างลึกซึ้ง

4. สามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายประการ

5. สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียน และประสบการณ์ของผู้เรียน

6. สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนตามความต้องการที่เกิดขึ้นจากสังคมและความต้องการทางการศึกษา

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้สรุปหลักเกณฑ์การเลือกเนื้อหาวิชาจากนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ พร้อมทั้งเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาที่เป็นแก่นสารสำคัญของความรู้ในศาสตร์นั้นๆ

2. มีคุณค่าและมีประโยชน์ในการถ่ายทอด

3. มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

4. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

5. เนื้อหาที่ช่วยให้สามารถดำรงสังคมได้อย่างปกติสุข และช่วยส่งเสริมพัฒนาการของสังคมประชาธิปไตย

6. สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนได้รับผลสูงสุด

7. สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม และเป็นความต้องการของสังคม

8. เนื้อหาที่ทางบ้านไม่อาจสอนได้

9. เนื้อหาที่เกี่ยวกับการอยู่รอดของผู้เรียน และช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น

10. เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย

11. เนื้อหาที่ช่วยส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์ในก้านการฝึกทักษะการปฏิบัติอื่น ๆ นอกเหนือไปจากอาชีพและความชำนาญพิเศษ

12. เนื้อหาที่จะช่วยสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ดี

13. เนื้อหาที่เชื่อถือได้

14. เนื้อหาที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ

15. เนื้อหาที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์นั้นๆ

16. เนื้อหาที่ช่วยกระตุ้นจินตนาการของผู้เรียน

17. เนื้อหาที่เน้นกระบวนการสืบสวน

18. เนื้อหาที่มีความสมดุลในความกว้างลึก

19. เนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และควรสนองความต้องการของความมุ่งหมายได้หลายๆข้อ

สังกัด อุทรานันท์ 2532) กล่าวถึงเกณฑ์การเลือกเนื้อหาไว้ดังนี้

1. เกณฑ์ความถูกต้อง (Criterion of validity) เป็นที่ทราบกันแล้วว่าเนื้อหาสาระนั้นมีมากมายหลายด้าน ดังนั้นการเลือกโดยใช้เกณฑ์ความถูกต้องจึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่ง สิ่งที่ดีกว่ามีความถูกต้องนั้นคือสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงตามสภาพการค้นพบข้อมูล ความจริงใหม่ๆเพิ่มขึ้นอยู่เสมอเป็นเหตุให้ข้อมูล ความรู้เก่าๆล้าสมัยหรือขาดความถูกต้อง ดังนั้นจึงควรมีการตรวจสอบและเลือกเอาสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นความจริงเท่านั้น

2. เกณฑ์แห่งความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ (Criterion of learnability) หลักเกณฑ์นี้เป็นการเลือกเฉพาะความรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนแต่ละวัยและแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะสามารถลดปริมาณเนื้อหาสาระของความรู้อันมากมายได้อีกทางหนึ่ง และจะทำให้หลักสูตรเป็นที่สนใจของเด็ก หากเนื้อหาสาระที่นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรยากเกินไป จะทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอยและเบื่อหน่าย ในทางตรงข้ามหากเนื้อหาสาระของความรู้มีความง่ายเกินไปก็ไม่สามารถสร้างความก้าวหน้าให้แก่ผู้สอนแต่อย่างใด ทั้งอาจไม่เป็นที่ดึงดูดใจหรือทำลายความสามารถของผู้เรียนอีกด้วย

3. เกณฑ์ความสำคัญ (Criterion of significance) ปัจจุบันจะพบว่าความรู้นั้นมีอยู่มากมาย การพิจารณาเนื้อหาสาระโดยยึดหลักเกณฑ์ของความสำคัญ ความจำเป็นหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้ว จะช่วยให้สามารถเลือกเฉพาะส่วนที่มีความเหมาะสมมาบรรจุไว้ในหลักสูตรได้เช่นเดียวกัน

4. เกณฑ์แห่งความสนใจ (Criterion of interest) ความสนใจของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาเลือกเนื้อหาสาระ ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าผู้เรียนจะเรียนได้ดีที่สุดถ้าสิ่งที่เรียนนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของผู้เรียนในวัยนั้นๆอย่างไรก็ตามการใช้เกณฑ์นี้ในการ ตัดสินจะต้องพิจารณาให้รอบคอบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมให้มากที่สุด เพราะหากใช้เกณฑ์นี้เพียงด้านเดียวก็จะทำให้หลักสูตรนั้นขาดความเข้มข้นทางวิชาการไป

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้สรุปหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ (Significance) นักการพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาเนื้อหาวิชาที่มีความสำคัญหรือจำเป็นต่อการเรียนรู้วิชานั้นๆ เพื่อไม่ให้มีเนื้อหาวิชามากเกินความจำเป็นเนื่องจากหลักสูตรมีเวลาจำกัดนอกจากนี้ควรเป็นเนื้อหาที่สามารถเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนวิชานั้น หรือวิชาอื่นๆ ในระดับชั้นสูงขึ้นไป หรือประกอบอาชีพต่อไป ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและเจตคติที่ดี

2. มีความถูกต้องทันสมัย (Validity) เนื้อหาวิชาควรมีความถูกต้อง ทันสมัยเนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับการ

ศึกษาวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ มีมากขึ้น ทำให้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่เคยคิดว่าถูกต้องและดีในสมัยหนึ่ง อาจจะเป็นเรื่องล้าสมัยในระยะต่อมาได้ นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่ถูกต้องและทันสมัยด้วย

3. มีความน่าสนใจ (Interest) เนื้อหาวิชาควรมีความรู้หลายๆประเภท มีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจในการเรียนมากขึ้น นักพัฒนาหลักสูตรยังควรเลือกเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ ควรให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์และความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาต่างๆด้วย ผู้เรียนจะได้เกิดความสนใจสิ่งที่เรียนรู้อย่างมากขึ้น

4. เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Learnability) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเนื้อหาวิชาที่มีความยากง่ายและสอดคล้องเหมาะสมกับวัยหรือลำดับขั้นของการพัฒนาการทั้งทางร่างกายสมองและจิตใจ รวมทั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกินความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเวลาเรียนได้ด้วย

5. สอดคล้องกับจุดประสงค์ (Appropriateness to Objectives) เนื้อหาวิชาควรมีความสอดคล้องและตอบสนองจุดประสงค์

6. เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้เรียน (Usefulness) เนื้อหาวิชาควรมีประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีประโยชน์ต่อผู้เรียนและพัฒนาสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น ใน ยุคโลกาภิวัตน์ วิชาคอมพิวเตอร์อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการประกอบอาชีพต่อไปภายหน้า เป็นต้น

7. เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ (Feasibility) นักพัฒนาหลักสูตรควรเลือกเนื้อหาที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้เมื่อพิจารณาในแง่ของความพร้อมด้านเวลา บุคลากรผู้สอน วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ

ไทเลอร์ (Tyler , 1975) ได้เสนอหลักเกณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงไว้ 4 ประการ คือ

1. ขอบเขต (Scope) หมายถึง ขอบเขตที่ต้องการให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาอย่างน้อยเพียงใด จะใช้ระยะเวลาในการสอนอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดไว้

2. ความเป็นลำดับ (Sequence) หมายถึง การจัดเนื้อหา ที่ได้เลือกมาเป็นลำดับขั้นตอนว่า จะจัดให้แก่ผู้เรียนในตอนใด ก่อนหรือหลัง การจัดลำดับของเนื้อหาจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้สะดวก และเกิดการเรียนรู้สูงสุด

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ลักษณะของเนื้อหาที่มีความต่างระดับกันนั้น ความต่อเนื่องจะทำให้หัวข้อที่เหมือนกัน แตกต่างกันในด้านรายละเอียด ความลึกซึ้งไม่เท่าเทียมกัน

4. ความกลมกลืน (Integration) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวนอนของเนื้อหาในหลักสูตร

สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ที่ต้องคำนึงในการเลือกเนื้อหา ก็คือ ต้องมีความเชื่อถือได้ เหมาะสมกับวุฒิภาวะและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับความสนใจความต้องการของผู้เรียนและสังคม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย มีความทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน มีความเป็นลำดับต่อเนื่องกัน และที่สำคัญเป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้

การจัดเนื้อหาวิชา

สุมิตร คุณานุกร (2518) กล่าวถึงลำดับในการจัดเนื้อหาวิชาได้ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาตามลำดับ จากเนื้อหาง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก (Simple to complex) ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีลักษณะเป็นพื้นฐานเบื้องต้น การจัดแบบนี้นิยมใช้กันมากในหลายๆ วิชา เช่น หลักภาษา เคมี ชีวะ ฯลฯ

2. การจัดตามลำดับความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (Prerequisite learning) เห็นได้ชัดในการจัดลำดับเนื้อหาวิชาเรขาคณิต ผู้เรียนจะเข้าใจทฤษฎีบทต่างๆ ได้ จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับบทแรกๆ มาก่อน การจัดแบบนี้ช่วยเตือนให้ผู้จัดสำรวจดูก่อนว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงเรื่องที่กำหนดให้ในหลักสูตร หรือในการสอนเรื่องใด ผู้เรียนควรรู้เรื่องอะไรมาก่อนบ้างเมื่อทราบแล้วก็นำสิ่งนั้นมาสอนก่อนเพื่อเป็นการปูพื้นฐาน

3. การจัดลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The whole to the part) การจัดเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์มีลักษณะจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย หลักสูตรจะกำหนดให้ผู้เรียนรู้สภาพต่างๆ ไปก่อน แล้วจึงไปสู่ส่วนย่อยภายหลัง

4. การจัดตามลำดับของกาลเวลา (Chronological sequence) เนื้อหาในวิชาประวัติศาสตร์ใช้ลำดับกาลเวลาเป็นเกณฑ์ คือ ให้นักเรียนศึกษาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นก่อน แล้วค่อยๆ สืบสาวมาจนถึงปัจจุบัน

สันต์ ธรรมบำรุง (2525) กล่าวถึงการจัดเนื้อหาวิชาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดลำดับ (Sequence)

- การจัดเนื้อหาที่มีความซับซ้อนน้อยไปสู่เนื้อหาที่มีความซับซ้อนมาก
- การจัดตามลำดับก่อนหลังของเนื้อหาวิชา เช่น เรียนทฤษฎีก่อนจึงเรียนปฏิบัติ
- การจัดจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย เช่น เรียนเรื่องโลก ทวีป ประเทศ และเมืองตามลำดับ
- การจัดตามลำดับเวลา เช่น วิชาประวัติศาสตร์

2. การสะสมความรู้ (Cumulative learning) ต้องจัดเนื้อหาให้สะสมของสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน มีการสะสมเนื้อหาความรู้ให้แม่นยำในเนื้อหา

3. จัดให้เกิดการผสมผสาน (Integration) เป็นการนำเนื้อหาวิชามาผสมผสาน หรือ บูรณาการ

4. การจัดวิธีการเรียนรู้ต่างกัน (Method of learning) ผู้เรียนแต่ละคนจะมีการเรียนรู้ที่ต่างกันดังนั้นจึงควรจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

สังัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่าในการจัดเนื้อหาสาระวิชา ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จัดเรียงลำดับจากเนื้อหาสาระที่ง่ายไปหายาก หรือ จากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความสลับซับซ้อน

2. จัดให้เรียนส่วนรวมก่อนส่วนย่อย

3. จัดให้เรียนในสิ่งที่ป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม

4. จัดให้เรียนสิ่งที่ป็นพื้นฐานก่อนสิ่งที่ป็นความรู้ขั้นสูง

5. จัดให้เรียนเรียงตามลำดับเวลา ให้เห็นความต่อเนื่องกันจะเป็นจากอดีตมาหาปัจจุบัน หรือ เรียงจากปัจจุบันย้อนไปหาอดีตก็ได้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงการจัดลำดับเนื้อหา (Organization of Content) ไว้ดังนี้

1. การจัดลำดับเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก (The Simple-to-Complex Approach) ควรจัดเนื้อหาที่ไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่าย และมีลักษณะป็นพื้นฐานเบื้องต้นก่อน แล้วจึงให้เรียนเนื้อหาที่ยากขึ้นไป

2. การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (The Prerequisite Learning Approach) ควรสำรวจก่อนว่าถ้าจะให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเรื่องที่กำหนดให้ในหลักสูตรหรือในการสอนเรื่องใด ผู้เรียนควรรู้อะไรมาก่อนบ้าง เมื่อทราบแล้วก็นำสิ่งนั้นมาสอนก่อนเพื่อป็นการปูพื้นฐาน

3. การจัดตามลำดับของกาลเวลา (The Chronological Approach) เนื้อหาจะได้รับการจัดลำดับโดยใช้เวลาเป็นเกณฑ์ เช่น จัดเรียงเนื้อหาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน หรือเรียงจากปัจจุบันไปหาอดีต การจัดแบบนี้เหมาะสำหรับวิชาที่มีเนื้อหาเรียงลำดับตามเหตุการณ์ หรือ กาลเวลา เช่น ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. การจัดตามหัวข้อหรือเรื่อง (The Thematic Approach) การจัดแบบนี้มักพัฒนาหลักสูตรต้องจัดเนื่อหาย่อยๆ (Content elements) ให้อยู่ในหัวข้อหรือเรื่องหนึ่งๆหลักสูตร อาจประกอบด้วยหลายหัวข้อได้ หัวข้อแต่ละเรื่องจะป็นอิสระคือ ไม่ต้องป็นความรู้พื้นฐานของ

หัวข้ออื่นๆ หรือบางหัวข้ออาจต้องให้ผู้เรียนเรียนก่อนหลังก็ได้ นักพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาจัดลำดับที่จะส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน

5. การจัดตามลำดับจากหน่วยย่อยไปสู่ส่วนรวม (The Part-to-Whole Approach)
การจัดเนื้อหาโดยให้ผู้เรียนเข้าใจส่วนย่อยๆ แล้วค่อยๆ พัฒนาความรู้ความเข้าใจไปยังส่วนรวม

6. การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The Whole-to-Part Approach)
การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้จะตรงกันข้ามกับวิธีการจัดตามลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม

กล่าวคือ จะให้ผู้เรียนเรียนสิ่งที่ปรากฏพร้อมทั้งหมดก่อน แล้วจึงเรียนส่วนที่ย่อยหรือแคบลง

จากการจัดเนื้อหาวิชาที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้พอสรุปได้ ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาตามลำดับจัดเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก
2. จัดตามลำดับความต้องการจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง
3. การจัดจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย
4. การจัดจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม
5. การจัดตามลำดับของกาลเวลา
6. การจัดสิ่งที่เป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม
7. การจัดตามหัวข้อหรือหัวเรื่อง
8. การจัดให้เกิดการผสมผสานหรือบูรณาการ
9. การจัดวิธีการเรียนรู้ต่างกัน โดยจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

3.3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้

- ช่วงชั้น ป.1 - 3 ป.4 - 6 และ ม.1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ชั้น

- ช่วงชั้น ม.4 - 6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เกณฑ์การพิจารณา ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้เลือกซึ่งเป็นวิชาชีพหรือเฉพาะทางอื่น ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม

3.3.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 3.1 3.2 3.3 มาเขียนเป็น

คำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพรวมของผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน

รูปแบบที่ 2 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

- ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : เขียนเป็นความเรียง สรุปภาพรวมของผลการเรียนรู้

ทั้ง 3 ด้าน

- สาระการเรียนรู้ : เขียนเป็นความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

- ขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้างๆ สอดคล้องกับผลเรียนรู้ของรายวิชา
- ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้อย่างกว้างๆ

รูปแบบที่ 4 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอดคล้องกับผลเรียนรู้รายวิชา
- ขอบข่ายสาระการเรียนรู้
- กิจกรรมการเรียนรู้
- วิธีการวัดและประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

- ผลการเรียนรู้ : เขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อๆ โดยไม่แยกด้าน
- สาระการเรียนรู้ : เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา

ทั้งนี้ คำอธิบายรายวิชาต้องระบุชื่อวิชา ชั้น และจำนวนหน่วยกิตด้วย

สำหรับชื่อรายวิชา สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

3.4 การออกแบบการเรียนรู้

3.4.1 การจัดการเรียนการสอน

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของ ผู้เรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ / วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้

ต้องพยายามนำกระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว
2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน
3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
4. การบูรณาการแบบโครงการ

การกำหนดกิจกรรม

ลักษณะของกิจกรรมที่ดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวว่ากิจกรรมที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ทำการประกอบกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรม
2. ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิศึกษา เจตศึกษา และทักษะศึกษา ผสมผสานกันเป็นบูรณาการอย่างมีระบบ
3. มีลักษณะของการกระทำเด่นชัดด้วยการกำหนดคำที่แสดงการกระทำกระฉับกระเฉง (Action words) ไว้ด้วยทุกครั้ง
4. กำหนดสภาพการวางเงื่อนไขสำหรับประกอบกิจกรรม ไว้ในลักษณะที่ครูสามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้
5. มีเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับการประกอบกิจกรรมซึ่งถือว่าเป็นระดับต่ำสุด ครูที่พึงพอใจว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้
6. มีเวลาพอเหมาะที่ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ และก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ
7. มีระบบแนะนำวิธีการประกอบกิจกรรมไว้เด่นชัด ที่ผู้เรียนจะสามารถอ่านเข้าใจได้เอง อาทิ มีบัตรกิจกรรม บัตรคำสั่ง เป็นต้น
8. มีสื่อประสมเป็นเครื่องมือ ช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ การเรียนรวมวิธีการและกระบวนการต่างๆ ที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ อาทิ การสาธิต การอภิปราย การทดลองทางวิทยาศาสตร์ การแสดงบทบาท การทำงานร่วมกันเป็นทีม ฯลฯ

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525 – 2534) ได้สรุปการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ในหลักสูตรว่าควรประกอบด้วยกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะไปพัฒนาเด็กทุกด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้

- 1.1 อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้อย่างถาวร
- 1.2 ควรมีความรู้มากกว่าระดับประถมศึกษา
- 1.3 ควรมีความรู้เกี่ยวกับโลก ชีวิตและสังคม ความรู้ในการอยู่ร่วมกันมีความสามารถเฉพาะตัว พึ่งตนเองได้
- 1.4 ให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ประกอบอาชีพ เพราะประชาชนเพิ่มขึ้นเนื้อที่ทำเกษตรน้อยลง
- 1.5 ให้มีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ ทั้งเกษตรและอุตสาหกรรมควบคู่กันเพื่อจะได้นำทรัพยากรมาผลิตเป็นสินค้าได้ แทนที่จะส่งวัตถุดิบออกต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจทรุดลงเพราะต้องซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

- 2.1 เน้นความมีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน กตัญญูกตเวที และการประมาณตนเพื่อการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
- 2.2 เน้นการปฏิบัติจริงในด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช่ท่องจำเพียงอย่างเดียว
- 2.3 เน้นความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่ และความมีน้ำใจแบบไทยๆและส่งเสริมการใช้สินค้าของไทยมากขึ้น
- 2.4 เน้นคุณธรรม จริยธรรม ในการทำงานร่วมกัน เช่น ความสามัคคี ความเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัว
- 2.5 เน้นความขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

3. ด้านทักษะและความสามารถในวิชาอาชีพ

- 3.1 เน้นทั้งการเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม และรู้จักนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการเกษตรให้มากขึ้น
- 3.2 ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง
- 3.3 ปลูกฝังความรู้ด้านเกษตรควบคู่กับสหกรณ์
- 3.4 เน้นการประกอบอาชีพในท้องถิ่น และช่องทางที่ประกอบอาชีพให้ดีขึ้น
- 3.5 เน้นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รู้จักประยุกต์ในด้านศิลปะและทักษะวิชาอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

จากลักษณะของกิจกรรมที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า ต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรม และพัฒนาผู้เรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะความสามารถ
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ทำการประกอบกิจกรรม และประเมินผลกิจกรรม
3. มีเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับการประกอบกิจกรรม
4. มีสื่อประสมเป็นเครื่องมือ ช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ การเรียนรวมวิธีการและกระบวนการต่างๆ
5. เวลาเหมาะสมในการทำกิจกรรม
6. ถ้าเป็นกิจกรรมที่ใช้ใบงาน ควรมีวิธีการประกอบกิจกรรมให้ผู้เรียนอ่านเข้าใจได้ เช่น บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม
7. มีลักษณะของการกระทำที่เด่นชัด

3.4.2 สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้ง จากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆเน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอด ช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือ ห้องสมุดของสถานศึกษา

การใช้สื่อการสอน

ความหมายของสื่อการสอน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย “สื่อการสอน”ไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) ได้ให้ทัศนะว่า “สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์ (เครื่องมือที่ไม่ผูกพันได้ง่าย) และวิธีการ (กิจกรรม ละคร เกม การทดลอง ฯลฯ) ที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ (อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ) ทัศนคติและค่านิยม และทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

อธิพร ศรียมก (2523) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึงอะไรก็ได้ (ที่ไม่ได้ครูพูด ปากเปล่าเพียงอย่างเดียว) ที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าในใจ สนุกตื่นเต้น และ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2540) กล่าวถึงสื่อการสอนไว้ว่า สื่อ (Medium , pl.media) เป็นคำที่มาจากภาษาลาตินว่า “Medium” แปลว่า “ระหว่าง” (Between) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน จึงเรียกว่า “สื่อการสอน (Instructional Media)” หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือ ช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี

สมพร มนต์สูตร (อ้างถึงในอัญชลี เตชะกมล , 2540) กล่าวว่าสื่อการสอนหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ ความคิด ทักษะคติจากครูไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี สื่อการสอนในปัจจุบันนี้มีความสำคัญมาก จัดเป็นศาสตร์แขนงใหม่ เรียกว่า โสตทัศนศึกษา (Audio-Visual Education) และต่อมาพัฒนาการเป็นวิชาใหม่เรียกว่าเทคโนโลยีทางการศึกษา (Technology of Education) ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน และช่วยให้การสอนของครูเป็นไปได้สะดวกขึ้น

ส่วน บราวน์ และคณะ (Brown and others , 1973) ได้ให้ความหมายว่า สื่อการสอน ได้แก่ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้มีความหมายรวมถึงกิจกรรมต่างๆที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาท นาฏการ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการสำรวจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เป็นเครื่องมือช่วยครูในการถ่ายทอดความรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียนซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ สื่อการสอนมีหลายชนิดครูผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนการสอนสูงสุด

ประเภทของสื่อการสอน

สำเนา วราจกูร (2523) ได้จำแนกสื่อการสอนเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัสดุและเครื่องมือที่ไม่ต้องฉาย หมายถึง วัสดุหรือเครื่องมือที่ไม่ต้องอาศัยเรื่องฉายในการนำเสนอ แต่สามารถนำเสนอได้ด้วยตัวของมันเอง ได้แก่ รูปภาพ แผนที่ หุ่นจำลอง ฯลฯ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เช่น การสาธิต นิทรรศการ ทัศนศึกษา เป็นต้น

2. วัสดุและเครื่องมือที่ต้องฉาย หมายถึง วัสดุหรือเครื่องมือที่ต้องอาศัยเครื่องฉายจึงจะสามารถนำเสนอได้ เช่น फिल्मภาพยนตร์ และเครื่องฉายภาพยนตร์ ภาพโปร่งใสและเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นต้น

3. โสตวัสดุและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับเสียง สามารถรับรู้ได้โดยการฟัง เช่น เครื่องบันทึกเสียงและเทป เครื่องเล่นแผ่นเสียงและแผ่นเสียง เครื่องขยายเสียง เครื่องวิทยุ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525) ได้แบ่งสื่อการสอนเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผู้ฟังเปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์ก फिल्म ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายภาพ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ

3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิต การทดลอง และ กิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดทำขึ้นและมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

กรมวิชาการ (อ้างถึงใน วาสนา ชาวหา , 2533) ได้จำแนกสื่อการสอนซึ่งเรียกว่า "โสตทัศนูปกรณ์" ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. วัสดุฉายเส้น มี 9 ชนิด คือ กระดานดำ แผนที่และลูกโลก การ์ตูน โปสเตอร์ แผนภาพ แผนสถิติ แผนภูมิ แผ่นป้ายผ้าสำลี และป้ายนิเทศ

2. วัสดุมีทรง มี 6 ชนิด คือ ตู้อัตรทัศน์ (Diorama) พิพิธภัณฑน์โรงเรียน ของเลียนแบบ ของจำลอง ของตัวอย่าง และของจริง

3. โสตวัสดุ มี 4 ชนิด คือ ระบบเสียง แผ่นเสียง เทปเสียง และวิทยุ

4. ภาพนิ่งมี 10 ชนิด คือ ภาพผนัง สมุดภาพ ภาพสามมิติ ภาพเขียน รูปภาพ ภาพถ่าย फिल्मสตริป สไลด์ ภาพโปร่งแสง และรูปตัดมาจากหนังสือ

5. กิจกรรมร่วม แบ่งเป็น 8 ชนิด ได้แก่ งานที่เป็นโครงการ การเล่นเกม การแสดง บทบาท การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ นิทรรศการ การทดลอง กระบะทราย

6. ภาพยนตร์และโทรทัศน์

วาสนา ชาวหา (2533) สรุปได้ว่า สื่อการสอนสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทวัสดุ (Software of Material) บางครั้งก็เรียกว่า สื่อเล็ก “ (Small Media) ” เป็นสื่อการสอนประเภทสิ้นเปลือง เสียหายได้ง่ายและเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาสาระ เรื่องราวหรือความรู้ไว้ในลักษณะต่างๆ เช่น สไลด์ บรรจุเรื่องราวไว้ในลักษณะของภาพนิ่ง หนังสือบรรจุเรื่องราวไว้ในลักษณะของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ แผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียงบรรจุเรื่องราวไว้ในลักษณะเสียง และฟิล์มภาพยนตร์บรรจุ เรื่องราวไว้ในรูปของภาพเคลื่อนไหวควบคู่กับเสียง เป็นต้น

สื่อการสอนประเภทวัสดุยังสามารถจำแนกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1.1 วัสดุที่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ จึงจะสามารถเสนอเรื่องราวความรู้หรือเนื้อหาสาระไปยังผู้เรียนได้ ตัวอย่างวัสดุชนิดนี้ คือ แผ่นเสียง เทป โทรทัศน์ ฟิล์มภาพยนตร์ ภาพโปรเจกต์ เป็นต้น

1.2 วัสดุที่สามารถเสนอเรื่องราว ความรู้ เนื้อหาวิชาไปสู่ผู้เรียนได้ ด้วยตัวมันเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์แต่อย่างใด ตัวอย่างวัสดุชนิดนี้ คือ หนังสือ แผนภูมิ รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนที่ เป็นต้น

2. ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Hardware or Equipment) บางครั้งก็เรียกว่า “สื่อใหญ่ (Big Media) ” ได้แก่ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายเทป โทรทัศน์ เครื่องฉายภาพโปรเจกต์ และเครื่องฉายภาพทึบแสง เป็นต้น สื่อการสอนประเภทนี้เป็นเพียงเครื่องมือหรือตัวกลางซึ่งเป็นทางผ่านของความรู้หรือเรื่องราวเท่านั้น โดยตัวมันเองแล้วไม่ได้บรรจุเนื้อหาสาระ ความรู้หรือเรื่องราวใดๆไว้เลย จึงไม่สามารถสื่อความหมายไปยังผู้เรียนได้ แต่จะต้องอาศัยสื่อประเภทวัสดุ (Software) มาใช้ควบคู่กันไปจึงจะสามารถเสนอเรื่องราวไปสู่ผู้เรียนในลักษณะต่างๆได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สื่อประเภทเครื่องมือนี้สามารถเสนอเรื่องราว ความรู้ หรือ เนื้อหาวิชาที่บรรจุอยู่ในสื่อประเภทวัสดุนั้นออกมาในลักษณะของภาพที่มีขนาดใหญ่ ผู้เรียนสามารถมองเห็นได้ชัดเจนและทั่วถึง และบางครั้งก็สามารถเสนอในลักษณะภาพเคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติสร้างความสมจริงและน่าเชื่อถือ ตลอดจนการเสนอในลักษณะของเสียงที่ดังฟังชัดสามารถได้ยินกันอย่างทั่วถึง

3. ประเภทเทคนิคและวิธีการ (Technique and Method) สื่อการสอนประเภทนี้ไม่จัดอยู่ในประเภทวัสดุหรือเครื่องมือ แต่ต้องอาศัยสื่อประเภทวัสดุหรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้ร่วมกันในลักษณะกิจกรรมหรือวิธีการ ตัวอย่างสื่อประเภทนี้ คือ การแสดงละคร การศึกษานอกสถานที่ นิทรรศการ การสาธิต เป็นต้น

เกอร์ลัช และอีลาเย (อ้างถึงใน วาสนา ชาวหา , 2533) ได้จำแนกสื่อการสอนออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ของจริงและตัวบุคคล รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่

2. ภาษาพูดหรือภาษาเขียน หมายถึง คำพูด ตำรา วัสดุตีพิมพ์ คำอธิบายใน สไลด์ फिल्मสตริป แผ่นภาพโปร่งแสง

3. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก ภาพวาด ฯลฯ วัสดุประเภทนี้นอกจากจะนำมาใช้โดยตรงแล้วยังปรากฏในหนังสือ ตำรา แบบเรียน หนังสืออ้างอิง ภาพโปร่งใส फिल्मสตริป สไลด์ เป็นต้น

4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายภาพสไลด์และ फिल्मสตริป

5. ภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์

6. การบันทึกเสียง ได้แก่ เสียงจากเทป บันทึกเสียงจากแผ่นเสียง จากร่องเสียงของ फिल्मภาพยนตร์ ฯลฯ

7. การสอนประเภทโปรแกรม เป็นการสอนที่จะต้องจัดเตรียมล่วงหน้า อาจมีสื่อทาง สไลด์ทัศนศึกษาช่วยเป็นแบบเรียนโปรแกรม บทเรียนสำเร็จรูปใช้ร่วมกับเครื่องมือช่วยสอนหรือ คอมพิวเตอร์

8. สื่อประเภทสถานการณ์จำลองและชุดการสอน ได้แก่ การแสดงบทบาทการแสดงละคร

เดอร์ คีฟเฟอร์ (De Kieffer) (อ้างถึงใน กิดานันท์ มลิทอง , 2540) ได้แบ่งสื่อ ออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะที่ใช้เรียกว่า “ สไลด์ทัศนูปกรณ์ ” (Audio-Visual Aids) ได้แก่

1. สื่อประเภทใช้เครื่องฉาย (Projected Aids) ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น

2. สื่อประเภทไม่ใช้เครื่องฉาย (Nonprojected Aids) ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ ของจริง ของจำลอง เป็นต้น

3. สื่อประเภทเครื่องเสียง (Audio Aids) ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แผ่นเสียง วิทยุ เป็นต้น

Edger Dale (อ้างถึงในกิดานันท์ มลิทอง , 2540) ได้จำแนกสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ (Software) หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเองซึ่งจำแนกย่อย ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัย อุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ

1.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเอง จำเป็นจะต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

2. สื่อประเภทอุปกรณ์ (Hardware) หมายถึง สื่อที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ (Techniques and Methods) หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อวัสดุและอุปกรณ์มาช่วยในการสอนได้ เช่น เกมและการจำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ (Software) มี 2 แบบ คือ วัสดุที่อาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง ภาพโปร่งใส เป็นต้น และวัสดุที่เสนอเรื่องราวได้ด้วยตนเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิ หุ่นจำลอง เป็นต้น

2. สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ (Hardware) เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ (Techniques and Method) หมายถึงสื่อ การสอนที่มีลักษณะเป็นแนวความคิดหรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียน การสอนโดยสามารถนำวัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงละคร การสาธิต การจัดทำทัศนศึกษา การจัดนิทรรศการ ฯลฯ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้

วิธีเลือกใช้สื่อการสอน

สมพร มั่นตะสูตร (2526) ให้ความเห็นว่า การเลือกใช้สื่อการสอนนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะไม่ว่าสื่อจะดีเพียงใด หากไม่เหมาะสมกับเวลา โอกาส สถานที่ และวัยของเด็ก ตลอดจนความสอดคล้องในเนื้อหาสื่อก็อาจไม่เกิดประโยชน์ใดๆเลย ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อการสอนจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆต่อไปนี้ด้วย

1. ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ต้องเหมาะสมกับอายุและระดับสติปัญญาของนักเรียน
3. ต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนสนใจ
4. มีขนาดเหมาะสม เป็นสิ่งชวนสนใจ สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้มี

ความแจ่มชัด สีสวย

5. ต้องมีส่วนส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาที่สอนนั้น
6. ต้องช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วขึ้น

7. ท่าง่าย หาง่าย ราคาถูก

8. เสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

กาญจนา คุณารักษ์ (2535) กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สอดคล้องกับความมุ่งหมายและการเสนอเนื้อหา

2. เหมาะสมกับชั้นและวัยของเด็ก

3. เร้าและดึงดูดความสนใจของเด็ก ปกติเด็กเล็กไม่ต้องการรายละเอียดมากนักแต่สนใจ

ในสีสันและความงดงาม ในขณะที่เด็กที่มีอายุมากกว่าจะสนใจในรายละเอียดและสนใจสีสันน้อยลง นักเรียนชายชอบภาพล้อของจริงมากกว่านักเรียนหญิง แต่ในภาพแบบเรียนของจริงนักเรียนหญิงชอบมากกว่านักเรียนชาย

4. ราคาถูก

5. คุ่มค่า

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรพรย์ (2536) เสนอแนะวิธีการเลือกและใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้ในห้องเรียนควรมีขนาดใหญ่พอที่นักเรียนจะเห็นได้ชัดและเป็นสิ่งที่ทำให้ฟังก็ต้องดังพอได้ยินทั่วห้องอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ

2. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับเรื่อง สามารถนำไปประกอบเรื่องราวตอนที่กำลังสอนอยู่ได้อย่างดี

3. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้นั้นครูควรจะได้ซักซ้อมวิธีใช้ให้คล่องแคล่วเสียก่อนนำไปใช้จริงและควรตรวจสอบสภาพสื่อการสอนให้เรียบร้อย

4. สื่อการสอนบางประเภทต้องมีผู้ช่วย ครูก็ควรจะได้นัดแนะซักซ้อมกันไว้ให้พร้อมและควรตรวจสอบสภาพสื่อการสอนให้เรียบร้อย

5. ควรได้วางแผนการใช้สื่อการสอนล่วงหน้าอย่างรอบคอบว่าสื่อการสอนประเภทใดใช้กับเนื้อหาตอนใดและจะใช้อย่างไร

6. กำหนดเวลาโดยประมาณเพื่อใช้สื่อการสอนให้พอเหมาะพอดี และกำหนดแน่นอนว่าจะใช้เมื่อใด อย่าใช้สื่อการสอนถ่วงการเรียนการสอน

7. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้ในห้องเรียนควรปรับให้เหมาะสมกับความสนใจประสบการณ์และระดับสติปัญญาของนักเรียนในชั้น

8. ขณะที่ใช้สื่อการสอนครูไม่ควรยืนบังนักเรียน ควรยืนอยู่ข้างหลังหรือด้านข้างหันหน้าให้นักเรียนไม่ควรหันหลังให้นักเรียน

9. ในการอธิบายสื่อการสอนควรใช้ไม้ชี้ ไม่ควรใช้มือชี้ เพราะจะทำให้เกะกะและจะทำให้ให้นักเรียนมองไม่เห็น

10. ในขณะที่ใช้สื่อการสอน ครูจะต้องคอยดูปฏิริยาของนักเรียนด้วยว่านักเรียนมีปฏิริยาอย่างใดเกิดขึ้นในขณะนั้น
  11. สื่อการสอนที่ยังไม่ใช้ ควรจะเก็บไว้หรือปิดบังไว้ก่อน อย่างทิ้งไว้ให้นักเรียนเห็น เพราะจะทำให้ความสนใจของนักเรียนลดลงเมื่อถึงเวลาที่ใช้ นอกจากนี้ยังจะทำให้นักเรียนเบนความสนใจไปอยู่ที่สื่อการสอนนั้นโดยที่ยังไม่ถึงเวลา
  12. ตัวอักษร และข้อความที่เขียนอธิบายประกอบในสื่อการสอนควรเป็นข้อความกระทัดรัด ไม่ยืดยาวจนเกินไป ขนาดของตัวอักษรก็ควรจะใหญ่พอที่จะเห็นได้ชัดเจนทั่วไป
  13. อย่างปล่อยให้เวลาให้นักเรียนต้องรอคอยที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ นานเกินไป ในขณะที่ครูจัดแสดงสื่อการสอนเพราะนักเรียนจะหมดความสนใจ
  14. สื่อการสอนบางประเภทจะต้องหาที่จัดวางเป็นพิเศษ เช่น โต๊ะ ขาหยั่ง เวทีจะต้องเตรียมจัดไว้ให้พร้อม
  15. สื่อการสอนที่ใช้เสร็จแล้วหากไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้อีก ควรเก็บหรือนำไปให้พ้นสายตานักเรียน เพื่อจะได้ไม่รบกวนสมาธิของนักเรียนในขณะที่สอน
  16. การส่งสื่อการสอนผ่านต่อไปตามโต๊ะนักเรียนให้นักเรียนดูที่ละคนนั้นไม่ควรทำในขณะที่สอน เพราะจะทำให้นักเรียนที่รอดูนั้นขาดความสนใจได้ อาจจะทำได้หลังจากครูหยุดพูดแล้ว และสื่อการสอนจะต้องมีจำนวนมากพอที่จะแบ่งกันดูโดยไม่ต้องเสียเวลารอนาน
  17. การใช้ภาพประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม จะต้องมีความชัดเจนมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ภาพไม่จำเป็นต้องใหญ่มาก
  18. สื่อการสอนบางประเภทอาจใช้แทนครูได้ในบางโอกาส เช่น เทปบันทึกเสียงทำนองเสนาะ นักเรียนอาจจะฝึกหัดการอ่านทำนองเสนาะจากเทปได้นอกเวลาเรียน แต่ก่อนจะไปใช้ครูควรจะได้แนะนำวิธีใช้และสาธิตให้ดูเสียก่อน และหลังจากนั้นควรได้ติดตามผลด้วย
  19. การใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งในห้องเรียน ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือครูบ้างตามสมควร
- กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกสื่อการสอนว่า การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยในการเลือกสื่อ ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนเสียก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่นๆ เพื่อประกอบการพิจารณา คือ
1. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
  2. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดีเป็นลำดับขั้นตอน

3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
5. ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนและเป็นจริง
6. มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าจะผลิตเองควรคุ้มเวลาและการลงทุน

กรมวิชาการ (2539) กล่าวว่า เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภทและสื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภทก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปอีกทั้งสื่อการเรียนการสอนที่ผลิตจากส่วนกลางก็มักจะทำให้เนื้อหาทั่วๆไป ซึ่งไม่เจาะจงเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ฉะนั้นท้องถิ่นจึงควรเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นตน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชา และคาบเรียน ที่ปรากฏในหลักสูตรว่า วิชา / รายวิชานั้นมักให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติ ค่านิยม ทักษะและการปฏิบัติอย่างไร มีขอบข่ายเนื้อหาเพียงใด และมีคาบเวลาเรียนเท่าไร เพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะให้ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
2. สำรวจ รวบรวมสื่อการเรียนการสอน ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชา จากแหล่งต่างๆ เช่น ห้องสมุด สถาบันการศึกษา ในท้องถิ่น ร้านจำหน่ายหนังสือ ฯลฯ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องกับหลักสูตร
3. วิเคราะห์สื่อการเรียนการสอน ที่ได้จากการสำรวจและรวบรวมไว้ตามข้อ 2 เพื่อพิจารณาว่าสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้หรือไม่เพียงใด โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1 ความสอดคล้องกับหลักสูตร

- ส่งเสริมการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- มีเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชา
- ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางการคิดและการปฏิบัติ
- ส่งเสริมการพัฒนาเจตคติและค่านิยม
- ส่งเสริมการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 ความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา

- ถูกต้องตามหลักวิชา
- ความเป็นปัจจุบัน
- เหมาะสมกับเวลาเรียน
- ยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3.3 ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา

- เรียงลำดับตามขั้นตอนการเรียนรู้
- อธิบายชัดเจน เข้าใจง่าย
- ใช้ตัวอย่างประกอบเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจได้ดี
- ใช้ภาพประกอบตาราง แผนภูมิฯลฯ เพื่อช่วยความเข้าใจอย่างเหมาะสม

3.4 การใช้ภาษา

- ถูกต้องตามหลักภาษา
- สื่อความหมายได้ชัดเจน
- ใช้ศัพท์และประโยคไม่ซ้ำซ้อน เหมาะกับวัยของผู้เรียน

3.5 กิจกรรม

- มีคำถามและหรือกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ วิจัย
- มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ
- มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า วิธีเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นจะต้องเลือกให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เหมาะสมกับวุฒิภาวะและวัยของผู้เรียน มีวิธีใช้ที่ไม่ยุ่งยาก หาได้ง่าย ราคาถูก มีความชัดเจนและเป็นจริง สามารถสร้างความสนใจผู้เรียนและเสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และที่สำคัญสื่อเหล่านั้นจะต้องทันสมัยและให้ผลต่อการเรียนการสอนได้มากที่สุดโดยผู้สอนจะต้องทราบว่าควรใช้สื่อประเภทใดในการสอนแต่ละครั้ง

3.4.3 การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้ง ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมิน ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ / เพียงใด ดังนั้น การวัด และประเมิน จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปใน กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครูผู้สอน จะเข้าใจความต้องการของ ผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้ทราบระดับความสำเร็จ ของผู้เรียน

สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ สถานศึกษา

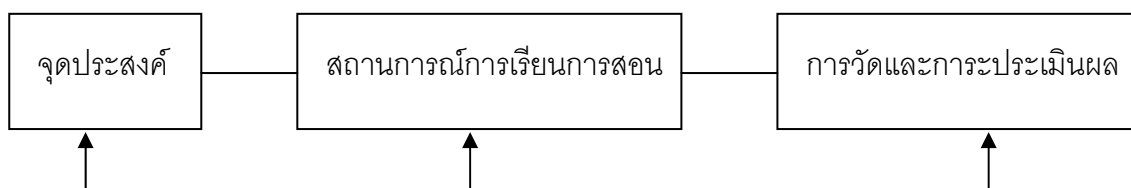
การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้าน การเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผล การประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระต่างๆสถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียน การสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการ ประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การที่บุคคลใดจะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ชั้นแรกทีเดียว จะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ก่อนว่า ทำไปเพื่อประสงค์สิ่งใด เมื่อตั้งจุดประสงค์ไว้แล้ว จะมีการเลือก กิจกรรมและวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์นั้น และเมื่อปฏิบัติไปแล้วจะต้องมีกิจกรรมอีกอย่าง หนึ่งเพื่อตรวจสอบสิ่งที่กระทำนั้นว่าได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด กิจกรรมการตรวจสอบนั้น เรียกว่าการวัดและประเมินผล

ในกระบวนการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน การวัดและการประเมินผลเป็นส่วนที่สำคัญ และจำเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของผู้สอน ผู้สอนที่ดีจะต้องแสวงหาแนวทางให้การเรียนการสอน ประสบความสำเร็จโดยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นคือครูผู้สอนจะต้องรู้ ความสามารถของผู้เรียน ความสนใจของผู้เรียน ข้อบกพร่องและจุดเด่นในการเรียนของผู้เรียน

และยังต้องหาแนวทางในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากที่สุด
ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอนสามารถแสดงได้ด้วยภาพดังต่อไปนี้

จากแผนภาพนี้แสดงให้เห็นว่าการวัดและการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเรียนการสอนว่าผลที่ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด ผลจากการวัดและการประเมินผลจะช่วยทั้งครู ผู้สอนและผู้เรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ความสำคัญของการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่าหน้าที่ของครูมีมากมายหลายอย่าง นอกจากจะต้องเตรียมการสอนและสอนแล้ว หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในระดับใดหรือวิชาใดก็ตาม การวัดและการประเมินผลจะเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระดับนั้นหรือในวิชานั้น เพราะผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูผู้สอนและนักการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอน การแนะนำการประเมินผลหลักสูตรแบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจนการจัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียนและนอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้เรียนได้ผลดียิ่งขึ้น อาทิ เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนมีผลการเรียนอ่อนจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนของผู้เรียนและแสดงถึงผลการสอนของครูผู้สอนด้วย ครูผู้สอนจะต้องนำผลการเรียนที่ไม่ดีของผู้เรียนนั้นกลับมาช่วยปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสม และถ้าผู้เรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนมีผลการเรียนอ่อน ทางฝ่ายแนะนำในโรงเรียนจะต้องช่วยแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนในโปรแกรมที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา และทางฝ่ายบริหารโรงเรียนจะต้องกลับมาพิจารณาดูระบบการบริหารการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การวัด (Measurement)

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายความหมายของการวัดดังต่อไปนี้

Stevens (อ้างถึงในพร้อมพรรณ อุดมสิน , 2538) ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า การวัดเป็นการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้แก่สิ่งของหรือเหตุการณ์ภายใต้กฎเกณฑ์บางอย่าง

Smith and Adams (อ้างถึงในพร้อมพรรณ อุดมสิน , 2538) ได้อธิบายความหมายของการวัดว่าหมายถึง “การรวบรวมและการเรียงลำดับข้อมูลข้อความหรือข่าวสารอย่างมีระบบ”

ในความหมายนี้การวัดจึงมีความหมายรวมทั้งกระบวนการ (Process) ของการรวบรวมและการจัดเรียงลำดับข้อมูลและผลของกระบวนการนี้ ด้วยเหตุนี้การวัดจึงมีความหมายกว้างขวางซึ่งจะรวมทั้งหน่วยการวัดเครื่องมือที่ใช้วัดและสิ่งที่ถูกวัดด้วย

Ebel (อ้างถึงในพร้อมพรรณ อุดมสิน , 2538) ได้สรุปความหมายของการวัดว่า หมายถึงกระบวนการของการกำหนดจำนวนให้แก่แต่ละสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของสมาชิกที่จะวัดของสิ่งของหรือบุคคลนั้นๆและการวัดยังมีความหมายรวมถึงการเปรียบเทียบ คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัดกับมาตรฐานบางอย่างด้วย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในกระบวนการเรียนการสอนนั้น การวัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลขซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพ หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งจากสิ่งที่วัดนั้น โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เป็นปริมาณมากน้อยของสิ่งที่วัด

จากความหมายของการวัดดังกล่าว จึงจำแนกการวัดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การวัดในสิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นการวัดสิ่งที่เป็นตัวตน สัมผัสได้ เช่น การวัดส่วนสูงและน้ำหนักของคน เป็นต้น การวัดแบบนี้สามารถแปลความหมายของสิ่งที่วัดได้โดยตรง โดยการอ่านค่าตัวเลขที่ปรากฏบนเครื่องวัด
2. การวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม เป็นการวัดในสิ่งที่ไม่มีความตัวตน เช่น การวัดสติปัญญา ความถนัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น การวัดแบบนี้จำเป็นต้องแปลความหมายของสิ่งที่วัดเสียก่อน

หลักเบื้องต้นของการวัด

การวัดทางการศึกษาเป็นกระบวนการซึ่งมีหลักสำคัญ ดังนี้

1. ระบุให้ชัดเจนในสิ่งที่ต้องการวัด โดยระบุจุดประสงค์ให้แน่นอนว่าจะวัดอะไร และสิ่งที่ต้องการวัดนั้นวัดจากสิ่งใด ซึ่งถ้าระบุไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถเลือกเครื่องมือที่วัดได้ และแปลความหมายได้ตรงกับที่ต้องการ
2. ควรเลือกวิธีการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัด เมื่อได้วางจุดประสงค์การวัดไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถเลือกแบบสอบได้ถูกต้องว่าจะใช้แบบสอบใดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัด
3. การวัดที่สมบูรณควรใช้เทคนิคหลายๆอย่าง แบบสอบแต่ละแบบไม่สามารถวัดความสามารถของผู้เรียนได้ทุกด้าน เพื่อให้การวัดได้ผลสมบูรณควรใช้แบบสอบหลายๆแบบ เพราะ แบบสอบแต่ละแบบมีลักษณะเด่นเฉพาะไม่เหมือนกัน

มาตราการวัด

การวัดจะต้องมีตัวเลข ซึ่งบรรยายคุณลักษณะหรือพฤติกรรมต่างๆ นักการศึกษาได้พยายามหาวิธีการที่แน่นอนในการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัด นั่นคือ พยายามหามาตราการวัด (Scale) หรือระดับที่จะใช้วัดขึ้น สตีเวนส์ (Stevens) ได้แบ่งการกำหนดตัวเลขออกเป็น 4 ชนิดซึ่งเรียงลำดับจากอันดับต่ำไปสู่อันดับสูง และจากง่ายไปสู่ความซับซ้อน ดังนี้

1. มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) การวัดโดยใช้มาตราการวัดชนิดนี้เป็น การจำแนกสิ่งที่วัดออกเป็นพวกๆตามคุณลักษณะหรือพฤติกรรม
2. มาตราเรียงลำดับ (Ordinal Scale) การวัดในระบบนี้ชัดเจนกว่าระบบแรก สามารถบ่งบอกหรือจัดเรียงลำดับที่ของสิ่งต่างๆได้
3. มาตราอันตรภาค (Interval Scale) การวัดในระดับนี้จะช่วยให้เราทราบถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่ม
4. มาตราการวัดอัตราส่วน (Ratio Scale) ถึงแม้ว่ามาตราการวัดแบบอันตรภาคจะบอกระยะห่างระหว่างตำแหน่งของสิ่งของหรือกลุ่มได้ และมาตราการวัดแบบอันตรภาคจะสามารถนำตัวเลขมาบวกลบกันได้ แต่ไม่สามารถคูณหารกับได้ มาตราการวัดแบบอัตราส่วนเป็นมาตราการวัดที่วัดได้ในระดับสูงสุด เพราะมีศูนย์แท้และสามารถนำตัวเลขมาบวก ลบ คูณ หารกันได้

การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลในทรรศนะของนักการศึกษา หมายถึงกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัด โดยมีการตรวจสอบตัดสินคุณค่าได้จากการวัดอย่างมีเหตุผลด้วย กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดว่าคุณลักษณะที่วัดนั้นมีคุณค่าอย่างไร การประเมินผลที่ดีควรจะต้องมีข้อมูลมากพอที่จะประเมินผลได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง จึงจะสามารถตัดสินคุณค่าการเรียนการสอนนั้นได้อย่างแม่นยำ การประเมินผลเกี่ยวข้องกันทั้งปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการตัดสินคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งการตัดสินคุณค่านั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังและพื้นฐานแต่ละบุคคล ที่ทำการตัดสินคุณค่า

คุณลักษณะของการประเมินผล

การประเมินผลเพื่อนำมาใช้ในการศึกษานั้น มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

1. เป็นการรวบรวมพฤติกรรมทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งได้จากการวัดหลายๆแบบ หลายๆวิธี
2. เป็นการคาดคะเนหรือแปลความก้าวหน้าของผู้เรียนในด้านความสามารถว่าบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าในส่วนที่ปรารถนานั้น

3. เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจากการเรียนการสอนและกระทำต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งใช้ในการวินิจฉัยคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน ในแต่ละขั้นตอนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด และจะต้องแก้ไขอย่างไร

4. เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ขั้นตอนในการประเมินผล

ในการประเมินผลการเรียนการสอน มีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. จะต้องวางโครงการประเมินผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ของโครงการประเมินผลจะต้องสอดคล้องและครอบคลุมหลักสูตร

2. เปลี่ยนจุดประสงค์ที่จะประเมินให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์ในขั้นแรกเป็นเรื่องนามธรรมอยู่ เราจะต้องบ่งบอกถึงจุดประสงค์ของแต่ละข้อให้ชัดเจนไปว่าเป็นอย่างไร มีการแสดงออกอย่างไรเพื่อที่จะวัดได้ถูกต้อง

3. กำหนดสถานการณ์ ประสบการณ์ กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วคัดเลือกเครื่องมือวัดและวิธีการวัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลที่จะวัดนั้น

4. ทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆและจัดบันทึกไว้เพื่อเปรียบเทียบ

5. ผสมผสานข้อมูลต่างๆของทุกรายการที่วัดได้ แล้ววินิจฉัยซึ่งบ่งลงไปถึงผลการประเมินนั้น

ประเภทของการประเมินผล

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินใจทางคุณค่าที่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง การประเมินผลมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้แบ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งประเภทของการประเมินผลมี 2 อย่างคือ แบ่งตามจุดประสงค์ของการประเมินและแบ่งตามระบบของการวัด

1. แบ่งตามจุดประสงค์ของการประเมิน

1.1 การประเมินผลเพื่อจัดตำแหน่งและวินิจฉัย (Diagnostic Evaluation)

เป็นการประเมินก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอนของแต่ละบทเรียนหรือแต่ละหน่วย

1.2 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) หรือ

บางที่เรียกว่าการประเมินผลย่อย การประเมินผลประเภทนี้ใช้ระหว่างที่กำลังเรียนกำลังสอน

1.3 การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนการสอน (Summative Evaluation)
หรือบางที่เรียกว่าการประเมินผลรวม การประเมินผลในลักษณะนี้ใช้หลังจาก
ผู้เรียนได้เรียนไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือสิ้นสุดการเรียนบทหนึ่งหรือหลายบท

2. แบ่งตามระบบการวัด

2.1 การประเมินผลแบบอิงตน (Self-Referenced Evaluation) เป็นการนำผล
จากการสอนเปรียบเทียบกับความสามารถของตนเอง เช่น การปรับปรุงตนเอง
การเปลี่ยนเจตคติ

2.2 การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Evaluation) เป็นการนำผล
การสอบที่ได้ไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มที่ถูกวัดด้วยแบบทดสอบฉบับ
เดียวกัน การประเมินผลประเภทนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของกลุ่มเป็น
สำคัญ โดยมีความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละคนมี
ความสามารถแตกต่างกัน

2.3 การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Evaluation) เป็นการ
นำผลการสอบที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้อง
คำนึงถึงความสามารถของกลุ่ม แต่ความสำคัญขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็น
สำคัญ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอนได้แก่ จุดประสงค์ของ
การเรียนการสอน หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่จะพิจารณาว่าการสอนของ
ครูบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด ผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นเราจะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีประโยชน์
หลายประการ ดังนี้

1. ประโยชน์ทางการเรียนการสอน มีประโยชน์ดังนี้

1.1 ใช้ในการจัดตำแหน่ง (Placement) โดยใช้ผลการสอบบอกตำแหน่งแห่งที่
ของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับ
กับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใดโดยใช้แบบสอบชนิดต่างๆ การใช้แบบสอบเพื่อ
จัดตำแหน่งนี้มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

- ใช้สำหรับคัดเลือก (Selection) เป็นการนำผลการสอบในการ
ตัดสินใจในการคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนต่อ การเข้าทำงาน การให้ทุน
ผลการสอบนี้ส่วนใหญ่มักจะคำนึงถึงอันดับที่เป็นสำคัญ

- ใช้สำหรับแยกประเภท (Classification) เป็นการนำผลการสอบในการจำแนกบุคคลเป็นกลุ่มเป็นพวก

1.2 ใช้ในการวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการนำผลการสอบเพื่อค้นหาจุดเด่น-จุดด้อยของผู้สอบว่ามีปัญหาในเรื่องอะไร เพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปรับปรุงให้ตรงเป้า แบบทดสอบที่ใช้เพื่อการนี้ คือแบบสอบวินิจฉัยการเรียน (Diagnosis Test) การนำผลการสอบไปใช้ในการวินิจฉัยการเรียนนี้มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

- ใช้ในการปรับปรุงการเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะสามารถสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ให้ถูกต้อง
- ใช้ในการปรับปรุงการสอน

1.3 ใช้ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) เป็นการนำผลการสอบเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สอนและผู้เรียนว่าได้ประสบความสำเร็จในการเรียนแต่ละหน่วยอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิธีเรียนวิธีสอนได้ถูกต้อง

1.4 ใช้ในการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการนำผลการสอบเพื่อเปรียบเทียบว่าเจริญงอกงามขึ้นจากเดิมเพียงใด อยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

1.5 ใช้ในการเพิ่มแรงจูงใจ (Motivation) ทำให้ผู้เรียนผู้สอนมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้น เป็นการเสริมแรง (Reinforcement) จากผลการสอบ

2. ประโยชน์ในการแนะแนว ผลจากการวัดผลประเมินผลมีประโยชน์ต่อการแนะแนวเป็นเครื่องมือช่วยในการพิจารณาวินิจฉัยตามความสามารถ ตามถนัด และความสนใจของผู้เรียน และนำไปใช้แนะแนวอาชีพให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองถนัด

3. ประโยชน์ในการบริหาร ในการบริหารจะต้องใช้ข้อมูลในการตัดสินใจมาก และเป็นเครื่องชี้ถึงสถานภาพทางการศึกษาที่แท้จริงของสถานศึกษานั้นๆ

4. ประโยชน์ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของกาวิจัย ที่จะใช้ในการเลือกการตัดสินใจ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

3.5 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตาม

ศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.5.1 กิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

คำว่า “การแนะแนว” ได้บัญญัติขึ้นแทนคำภาษาอังกฤษว่า “Guidance” ได้มีบุคคลได้ให้ความหมายไว้หลายไว้หลายอย่างที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

Carroll H. Miller (อ้างถึงในรวีวรรณ ชินะตระกูล , 2539) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึงกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนการอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531) การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เข้าสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า ตัดสินใจได้ว่า จะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

สุโท เจริญสุข (2523) การแนะแนว คือกรรมวิธีอย่างหนึ่งให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอีกคนหนึ่งอันที่จะให้บุคคลผู้นั้นรู้จักใช้ความคิดโดยถ่องแท้ และรู้จักตัดสินใจว่าจะทำประการใดกับปัญหาของตน การให้ความช่วยเหลือนี้อาจจะขยายกว้างออกไปถึงบุคคลต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงวัยและฐานะทางสังคม การให้ความช่วยเหลือนี้อาจจะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับปัญหาหนึ่งปัญหาใดก็ได้ ตามปกติการแนะแนวในโรงเรียนมักจะเกี่ยวเนื่องกับความก้าวหน้าในการเรียน การศึกษา หรือการปรับปรุงตัวทางสังคมหรือทางด้านอารมณ์

สรุปได้ว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเอง เพราะ การเข้าใจตนเอง จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินชีวิตของนักเรียนในอนาคต การรู้จักและเข้าใจตนเองจะช่วยให้ นักเรียนสามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อ เลือกประกอบอาชีพ หรือ รู้จักปรับตัวที่จะอยู่ในสังคม และรู้จักดำเนินชีวิตของตนให้ดีและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ประเภทของการแนะแนว

1. การแนะแนวทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือนักเรียนหรือบุคคลในทางด้านการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนรู้จัก เข้าใจและเลือกศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเอ็กต์ภาพ และความสามารถของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้มีการพัฒนาทางสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ได้อย่างเต็มที่ ตามขีดความสามารถ

2. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นช่วยเหลือให้บุคคลมีความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน ตลอดจนการช่วยเตรียมบุคคล เพื่อการประกอบอาชีพ การช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้พัฒนาทางด้านส่วนตัวและสังคมให้มีความเป็นอยู่ มีความเจริญทางกาย ทางใจ มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข เป็นบุคคลที่มี ประสิทธิภาพต่อตนเองและสังคม

การแนะแนวทั้ง 3 ประเภท ถ้าพิจารณาให้ดี ไม่สามารถแยกออกจากกันเด็ดขาด เหตุผลที่กล่าวได้ว่า ไม่สามารถแยกออกจากกันเด็ดขาดก็เพราะการแนะแนวมีความสัมพันธ์กันทั้ง 3 ประเภท

3.5.2 กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ ใฝ่หาความรู้ และหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความ แตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

1. กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆนำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติยุวกาชาด สมาคมผู้นำเพื่อประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆแล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียน เช่นเดียวกับกลุ่มสาระอื่น 8 กลุ่มสาระ
- จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆแล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ และบางส่วนเรียนนอกเวลา

จัดกิจกรรมต่างๆไปด้วยกัน โดยวางแผนร่วมกันขอבקกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ บางส่วนเรียนนอกเวลา ฯลฯ

สถานศึกษา ต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

นันทนา เทพบริรักษ์ (2527) กิจกรรมนักเรียน คือ งานซึ่งครูและนักเรียนจัดขึ้น เพื่อ ส่งเสริมการเจริญเติบโตของนักเรียนเพิ่มเติมจากที่บ่งไว้ในหลักสูตร

กิจกรรมนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เป็นสิ่งที่นักการศึกษาได้จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน นอกเหนือไปจากกิจกรรมนักเรียนการสอนในหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจ เสริมบุคลิกภาพ อุปนิสัยของนักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียน นอกห้องเรียน โดยความสมัครใจของนักเรียน ที่จะเข้าร่วมดำเนินการโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีการให้คะแนน หรือ หน่วยกิตใดๆอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้น หรือสำเร็จการศึกษา

Carter V. Good กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนคือโปรแกรมและการจัดการดำเนินงาน ซึ่งนักเรียน นักศึกษา หรือสถาบันทางการศึกษาจัดทำขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน เพิ่มพูนความรู้ให้นักเรียน ได้แสดงความสามารถ ไม่มีการให้คะแนนหรือหน่วยกิต ต้องจัดหาเงินเพื่อดำเนินการเอง และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษานั้นๆ

ถ้าวบรวมสรุป ก็พอจะกล่าวได้ว่า กิจกรรมนักเรียนหมายถึงการให้บริการ หรือ ประสบการณ์ต่างๆที่จัดให้นักเรียนนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยนักเรียน

สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด การดำเนินการได้รับความเห็นชอบสนับสนุนจากคณาจารย์ และเป็นไปตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่โรงเรียนกำหนดไว้ และไม่มีหน่วยกิตหรือคะแนนใดๆอันจะมีผลให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา แต่จะส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น

ประเภทของกิจกรรม

กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนพัฒนาในด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมเป็นสำคัญ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ นักการประถมศึกษาดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2525 ได้เขียนไว้ในหนังสือหลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา ถึงการจัดกิจกรรมในโรงเรียนว่าควรจัดให้มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรเป็นเพื่อพัฒนาความเจริญทุกด้านให้แก่ผู้เรียน
2. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรเร้าให้ผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน
3. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรให้โอกาสและเห็นความสำคัญของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน
4. กิจกรรมการสอนที่ดีควรฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

แก่นักเรียน

5. กิจกรรมการสอนที่ดีนั้น ควรมีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง

ซึ่งจะเป็นขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

นั่นก็หมายความว่า ประเภทของกิจกรรมนักเรียนมีมากมาย ซึ่งพอจะแบ่งออกได้ตามหลักเกณฑ์ต่างๆดังต่อไปนี้

1. ประเภทของกิจกรรมนักเรียนแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม แบ่งออกได้เป็น

6 ประเภท คือ

- 1.1 กิจกรรมวิชาการ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียนให้สมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เช่น ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น
- 1.2 กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถพิเศษ และพัฒนาความสนใจเฉพาะ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นหา หรือพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษของตนเอง เช่น ชุมนุมไต่वाที่ ชุมนุมดนตรี เป็นต้น
- 1.3 กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาตนเอง และบริการส่วนรวม และเพื่อความสนุกสนานของตนเอง ได้แก่ สภานักเรียน กรรมการนักเรียน กลุ่มจัดสวัสดิการนักเรียน เป็นต้น

- 1.4 กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจ เพื่อพัฒนาด้านจิตใจ เป็นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีระบบระเบียบ ความมีน้ำใจและศีลธรรม ได้แก่ อนุภาค ลูกเสือ เป็นต้น
  - 1.5 กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ เพื่อพัฒนาการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกันและการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ กิจกรรมพบปะสังสรรค์ ลีลาศ เป็นต้น
  - 1.6 กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านนี้นับว่ามีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีในหมู่นักเรียน และมีจิตใจเป็นนักกีฬา มีใจกว้าง รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล เป็นต้น
2. ประเภทของกิจกรรมซึ่งแบ่งตามลักษณะของกิจกรรม มีทั้งหมด 9 ประเภท คือ
    - 2.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครอง หรือการบริหาร เช่น สถานักเรียน กรรมการนักเรียน เป็นต้น
    - 2.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มรณรงค์รักษาความสะอาดในโรงเรียน เป็นต้น
    - 2.3 กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและสังคมสงเคราะห์ เช่น ลูกเสือ ชุมนุมศาสนาศึกษา เป็นต้น
    - 2.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเข้าสังคม เช่น ชุมนุมวัฒนธรรมไทย อภิปรายโต้วาที เป็นต้น
    - 2.5 กิจกรรมทางด้านกีฬา เช่น กีฬาสี ชุมนุมกีฬา เป็นต้น
    - 2.6 กิจกรรมทางด้านวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น
    - 2.7 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น ชุมนุมวารสารของโรงเรียน ชุมนุมหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
    - 2.8 กิจกรรมเกี่ยวกับการประชุม เช่น การพูด การอธิบาย การใช้เหตุผล เป็นต้น
    - 2.9 กิจกรรมเบ็ดเตล็ดที่อาจจัดขึ้นตามความสนใจของนักเรียน เช่น ชุมนุมถ่ายภาพ ชุมนุมเกม เป็นต้น
  3. ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่แบ่งตามระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรม กิจกรรมแต่ละประเภทใช้เวลาไม่เหมือนกัน ดังนั้นการแบ่งประเภทแบบนี้ต้องการให้เห็นความแตกต่างในเรื่องระยะเวลาเป็นสำคัญ ซึ่งมีประเภทต่างๆ ดังนี้
    - 3.1 กิจกรรมประจำวัน เช่น การเคารพธงชาติ การอบรมหน้าเสาธง การฝึกกายบริหาร เป็นต้น
    - 3.2 กิจกรรมในรอบสัปดาห์ เช่น การจัดป้ายนิเทศ การประชุมนักเรียนประจำสัปดาห์ เป็นต้น

3.3 กิจกรรมในรอบเดือน เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ของชั้นเรียน การบันทึก
 หน้านักและส่วนสูงของนักเรียน เป็นต้น

3.4 กิจกรรมประจำภาคเรียน เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามะกะ งานอาสาพัฒนา
 ท้องถิ่น เป็นต้น

3.5 กิจกรรมในรอบปี เช่น กิจกรรมไหว้ครู การจัดงานวันเด็ก เป็นต้น

4. ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่แบ่งตามสถานที่จัด การแบ่งประเภทของกิจกรรม
 นักเรียนโดยคำนึงถึงสถานที่จัดนั้น มีเป้าหมายเพื่อการสะดวกต่อการเตรียมการ และ
 การประสานงานที่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าผู้จัดตระหนักถึงขั้นเตรียมการ โดยคำนึงถึงสถานที่จัดเป็น
 สำคัญก็จะช่วยให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น กิจกรรมนักเรียนที่แบ่งตาม
 สถานที่ดำเนินการแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 กิจกรรมภายในโรงเรียน สถานที่จัดคือบริเวณโรงเรียนในส่วนต่างๆหรือทั้งหมด
 อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างที่ใช้ภายในโรงเรียน ซึ่งฝ่ายอาคาร
 สถานที่อาจจะได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ดูแลเรื่องการจัดการสถานที่
 เพียงแต่เจ้าของโครงการประสานงานเท่านั้น การดำเนินงานก็จะเป็นไปตาม
 วัตถุประสงค์

4.2 กิจกรรมภายนอกโรงเรียน ประเภทของกิจกรรมต่อไปนี้อาจจะจัดใน
 สถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจำเป็นต้องใช้สถานที่ดำเนินการทางศาสนา หรือ
 สถานที่ดำเนินกิจกรรมที่ต้องศึกษาสภาพเป็นจริง และที่สำคัญไม่สามารถจะ
 จำลองมาจัดในโรงเรียนได้ การดำเนินกิจกรรมนักเรียนภายนอกโรงเรียนนี้มี
 ความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรอบคอบเป็นพิเศษ
 การเลือกผู้ประสานงานหรือผู้รับผิดชอบโครงการควรจะเป็นบุคคลที่เป็นที่
 ยอมรับและมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับดี เพราะเท่ากับว่าเป็น
 การประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนต่อชุมชนด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า กิจกรรมนักเรียนไม่ว่าจะแบ่งโดยใช้เกณฑ์ใดก็ตาม ล้วนแต่มุ่งหวังให้
 นักเรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด แต่ทั้งนี้ก็มุ่งส่งเสริมด้านสติปัญญาและประสบการณ์ต่างๆ
 พร้อมกันไปด้วยจะเห็นได้ว่าการจะดำเนินกิจกรรมนักเรียนในแต่ละอย่างนั้นต้องศึกษาขั้นตอนให้
 เข้าใจ เพื่อที่จะได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญจันทร์ ธนาภิบาล (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริม โดยกำหนดนโยบาย จัดเตรียมบุคลากร จัดเตรียมสถานที่ จัดเตรียมงบประมาณ มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร จัดหาวัสดุหลักสูตรไว้บริการแก่ครู แนะนำให้ครูใช้ทรัพยากรจากท้องถิ่น จัดให้มีการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครู โดยหัวหน้ากลุ่ม / หมวดยุทธศาสตร์มีส่วนร่วมในการเตรียมการในแต่ละด้านด้วย ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นและขาดความรู้ทักษะในการนิเทศ

ด้านการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมและดำเนินการโดยปรับกิจกรรมการสอน ปรับเพิ่มเนื้อหา จัดทำสื่อใหม่ ทุกลักษณะมีการดำเนินการยกเว้นการจัดทำเนื้อหา / รายวิชาใหม่ ด้านการเสนอขออนุมัติหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการสำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ขาดผู้แนะนำ แนวทาง และขาดเอกสารในการค้นคว้า ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

พัชนี บุระพันธ์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า 1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สนับสนุนด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสารและวัสดุหลักสูตร มีการประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11 เพื่อเชิญวิทยากรให้ความรู้แก่ครูผู้สอน และมีการนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตรโดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น หัวหน้ากลุ่ม / หมวดยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมปัญหาที่ไม่เพียงพอ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศติดตามผล 2. การดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน จึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหาจึงยึดเนื้อหาในหลักสูตรแม่บทในการสอน รวมทั้งไม่มีการปรับปรุงสื่อ

การเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ ครูไม่มีความรู้และขาดทักษะในการดำเนินการ
 สุรัตน์ แสงอรุณ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า 1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยศึกษาสภาพปัญหาของจังหวัดในด้านการจัดการศึกษาและด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีโรงเรียนในสังกัดเป็นผู้ให้ข้อมูล จัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรจากการศึกษา สภาพปัญหาของจังหวัด ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และศึกษาวิธีการพัฒนาหลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัดและหน่วยงานต้นสังกัด ประชุมปฏิบัติงานร่างหลักสูตร กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการใช้หลักสูตร ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน นิเทศติดตามผลโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ใช้ข้อมูลจากการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตร ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนบุคลากร ขาดเวลาในการปฏิบัติงาน ขาดงบประมาณ และขาดอุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารหลักสูตร 2. การปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนดำเนินการโดยศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่นในด้านการจัดการเรียนการสอนและกำหนดความต้องการของท้องถิ่นโดยผู้บริหาร ศึกษานโยบายของจังหวัดเพื่อวางแผนการปรับหลักสูตร เตรียมบุคลากร เพื่อปรับ หลักสูตรโดยให้ครูศึกษาเอกสาร จัดบริการวัสดุและสื่อการสอนตามความต้องการของครู ไม่มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ครูผู้สอนปรับหลักสูตรโดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดจุดประสงค์การสอนจากหลักสูตรประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนการสอน ปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอนจากการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน รณรงค์ให้ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นิเทศติดตามผลโดยให้คำปรึกษาแนะนำเป็นรายบุคคล ปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานบุคลากรมีภาระกิจการสอนมาก ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดข้อมูลประกอบการปรับหลักสูตร ขาดการวางแผนดำเนินงาน และเวลาในการปฏิบัติงานมีน้อย

พรทิพย์ จิวสีบพงษ์ . (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ชั้นพื้นฐาน : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1. ด้านการเตรียมการ โรงเรียนมีการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐานรวบรวมข้อมูลต่างของโรงเรียน ปรับวิชาเลือกเสรีให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรโดยประชุมครู นักเรียน และผู้ปกครอง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำจุดประสงค์และแผนการสอน

มีการจัดเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ เตรียมอาคารสถานที่โดยจัดห้องพิเศษต่างจัดเตรียมบุคลากรโดยส่งครูเข้ารับการอบรม มีการจัดทำแผนการเรียน จัดทำตารางสอน จัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก โท มีการจัดทำปฏิทินกำหนดการวัดผลประเมินผล และจัดทำข้อทดสอบ และเตรียมการนิเทศ ติดตามผล ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนสถานที่ฝึกงาน จำนวนสื่อไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ขาดแคลนห้องพิเศษต่างๆและบุคลากรไม่เพียงพอ 2. ด้านการดำเนินการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิควิธีสอนต่างๆมีการให้บริการยืมสื่อ จัดกิจกรรมชุมนุมต่างๆ การสอนซ่อมเสริม มีการแนะแนวด้านการเลือกอาชีพแก่นักเรียนผู้บริหารโรงเรียนนิเทศโดยการประชุมปรึกษาร่วมกับคณะครู ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการสอน ครูไม่ใช่สื่อ งบประมาณไม่พอเพียงในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และไม่มีการวางแผนการนิเทศ 3. ด้านการประเมินผล โรงเรียนมีการประเมินผลการเตรียมและดำเนินการโดยประชุมปรึกษาร่วมกับคณะครู ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดการวางแผนในการประเมินผล

Morris , Robert C. (2000) ได้ทำการวิจัย เรื่องหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยงพบว่า การเตรียมหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยง ถ้าระบบโรงเรียนใหญ่ และประสบความสำเร็จการศึกษาของนักเรียนที่มีความเสี่ยงก็จะบรรลุผลสำเร็จได้ การชักจูงนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยงเข้าสู่สังคมและระบบที่ดีสามารถทำได้โดย แสดงตัวที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยง แต่เกิดปัญหาคือไม่มีใครดูแลนักเรียนส่วนใหญ่หรือถ้าดูแลนักเรียนส่วนใหญ่แล้วใครจะดูแลนักเรียนที่หนีเรียน แล้วใครจะดูแลถึงระดับชั้นในโรงเรียนรวมถึงการแบ่งชั้น โรงเรียนที่เตรียมระบบที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยงตามความต้องการและระบบที่ดีนั้นต้องมีเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนในโรงเรียนพร้อมกันและบรรลุความสำเร็จด้วย

Amaro, Gertrudes. (2000) ได้ทำการวิจัย เรื่องการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในโปรตุเกส พื้นที่เอสโคราเป็นสมรภูมิสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การเตรียมเอกสารบรรยายขอบเขตของหลักสูตรพื้นที่เอสโคราในการอธิบายกระบวนการพัฒนาเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ประวัติศาสตร์ ความมุ่งหมาย คำแนะนำ ขอบเขตของหลักสูตรและวิเคราะห์ผลคุณภาพและจำนวนของนักเรียนที่มีผลกระทบ การดูแลหลักสูตรพื้นที่เอสโคราจะปรากฏในโรงเรียนเมื่อปฏิบัติด้วยความแตกต่างคุณสมบัติของโรงเรียนและองค์ประกอบของความร่วมมือในการสอน การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบเครื่องมือในการประเมินเพื่อผู้ว่ากล่าวตักเตือนและส่งเสริมการกระทำของนักเรียนให้ดีขึ้น และพัฒนาโรงเรียนรวมถึงถึงความสัมพันธ์ของพวกเขา การค้นเอกสารเป็นหลักฐานในเหตุผลอันสมควรของการศึกษารูปโฉมใหม่ในโปรตุเกส ด้วยการแนะนำตามหลักวิชาและลักษณะของโรงเรียนของหลักสูตร การบรรจุระบบของสิ่งมีชีวิต หลักสูตรนี้ได้มาจากการอบรมกิจกรรมที่เกี่ยวกับหลักสูตร

จากสาระสำคัญของทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จะเห็นได้ว่างานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่มากนัก ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเรื่องของการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มดังกล่าวต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
แกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยที่จะนำเสนอในบทนี้
จะกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวม
ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์
กรมสามัญศึกษา จำนวน 3 ผู้ให้ข้อมูล คือ

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจำนวน 39 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ	3	คน
หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา	30	คน
หัวหน้างานแนะแนว	3	คน
หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	3	คน
รวมทั้งสิ้น	39	คน

2. ครูผู้สอนจำนวน 216 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนจำนวน
51 คน วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)
ดังนี้

2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากรางสำเร็จรูปสำหรับกำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี ดิเรก ศรีสุขโข และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์
2535) ในระดับความเชื่อมั่น 90 % ความคลาดเคลื่อน ± 10 ได้ขนาด
กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนจำนวน 51 คน

2.2 เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของประชากรของโรงเรียนแต่ละขนาด

2.3 สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครูผู้สอนในโรงเรียนแต่ละขนาดโดยวิธีการ
สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอนที่รับผิดชอบ
การสอนหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ฉบับ และแบบศึกษาเอกสาร เครื่องมื่อดังกล่าวผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับครูผู้สอน แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

2. แบบศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิด และหลักการต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดเป็นขอบข่าย เนื้อหาและชนิดของเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ ตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนดโดยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงข้อคำถามต่างๆให้กะทัดรัด ชัดเจน และถูกต้อง
6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำหนังสือจากกองการศึกษาสงเคราะห์ถึงผู้บริหารโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อขอความร่วมมือจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอนในการตอบแบบสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำ ด้วยตนเอง

จากจำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมด 3 โรงเรียน ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล และครูผู้สอน ได้ครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตลอดจนได้ศึกษาเอกสารในโรงเรียนครบทั้ง 3 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และ หาค่าร้อยละ ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สูตรคำนวณหาค่าร้อยละ

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ให้ข้อมูลในรายการนั้น}}{\text{จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 สถานภาพทั่วไปของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 สถานภาพทั่วไปของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ
5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำสาระของหลักสูตร
  - กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
  - กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

- กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต
  - จัดทำคำอธิบายรายวิชา
  - จัดทำหน่วยการเรียนรู้
4. การออกแบบการเรียนรู้
- การจัดการเรียนรู้
  - สื่อการเรียนรู้
  - การวัดผลและประเมินผล
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- กิจกรรมแนะแนว
  - กิจกรรมนักเรียน
- ขั้นการนิเทศและติดตามผล**
1. การเตรียมการ
  2. การดำเนินการ

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ ($N_1 = 9$)	หัวหน้า หมวดหรือ กลุ่มวิชา ($N_2 = 24$)	หัวหน้า งานแนะ แนว ($N_3 = 3$)	หัวหน้า งานวัดผล ประเมินผล ($N_4 = 3$)	รวม ($N_t = 39$)	
					จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
- ชาย	6	14	2	1	23	58.97
- หญิง	3	10	1	2	16	41.03
2. อายุ						
- 36-40 ปี	-	9	2	-	11	28.21
- 41-45 ปี	2	11	1	2	16	41.02
- 46-50 ปี	4	3	-	1	8	20.51
- 51-55 ปี	3	1	-	-	4	10.26
3. วุฒิทางการ ศึกษา						
- ปริญญาตรี	6	18	-	1	25	64.10
- ปริญญาโท	3	6	2	2	13	33.33
- ปริญญา เอก	-	-	1	-	1	2.57
4. ประสบการณ์ ในการทำงาน						
- 6-10 ปี	-	2	-	-	2	5.13
- 11-15 ปี	5	10	2	2	19	48.72
- 16-20 ปี	4	12	1	1	18	46.15

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือ	หัวหน้าหมวดหรือ	หัวหน้างานแนะ	หัวหน้างานวัดผล	รวม	
	ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ	กลุ่มวิชา	แนว	ประเมินผล	จำนวน	ร้อยละ
	(N ₁ =9)	(N ₂ =24)	(N ₃ =3)	(N ₄ =3)	(N _t = 39)	
5. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร						
- เคย	9	24	3	3	39	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม						
- หลักสูตรสถานศึกษา	9	24	3	3	39	100.00
า						

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลประเมินผลปรากฏผลดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.97 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 41.03 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปีคิดเป็นร้อยละ 41.02 รองลงมาคืออายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.21 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี และระหว่าง 51-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.51 และ 10.26 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.10 รองลงมาคือวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 33.33 และวุฒิปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 2.57

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.72 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15 และมีประสบการณ์ในการ

ทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.13 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนที่หนึ่ง

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ ($N_1 = 3$)	หัวหน้า หมวดหรือ กลุ่มวิชา ($N_2 = 8$)	หัวหน้า งานแนะ แนว ($N_3 = 1$)	หัวหน้า งานวัดผล ประเมินผล ($N_4 = 1$)	รวม ($N_t = 13$)	
					จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
- ชาย	2	4	1	-	7	53.85
- หญิง	1	4	-	1	6	46.15
2. อายุ						
- 36-40 ปี	-	2	-	-	2	15.38
- 41-45 ปี	1	4	1	-	6	46.15
- 46-50 ปี	2	1	-	1	4	30.77
- 51-55 ปี	-	1	-	-	1	7.70
3. วุฒิทางการ ศึกษา						
-ปริญญาตรี	1	5	-	-	6	46.15
-ปริญญาโท	2	3	-	1	6	46.15
-ปริญญาเอก	-	-	1	-	1	7.70
4. ประสบการณ์ ในการทำงาน						
- 11-15 ปี	1	3	-	-	4	30.77
- 16-20 ปี	2	5	1	1	9	69.23

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้อำนวยการ หรือ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ ($N_1 = 3$)	หัวหน้า หมวดหรือ กลุ่มวิชา ($N_2 = 8$)	หัวหน้า งานแนะ แนว ($N_3 = 1$)	หัวหน้า งานวัดผล ประเมินผล ($N_4 = 1$)	รวม ($N_t = 13$)	ร้อยละ
5. การได้รับการ อบรมเกี่ยวกับ การพัฒนา หลักสูตร						
- เคย	3	8	1	1	13	100.00
เรื่องที่ได้รับการ อบรม						
- หลักสูตร สถานศึกษา	3	8	1	1	13	100.00
า						

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลประเมินผลปรากฏผลดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.85 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 46.15 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปีคิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาคืออายุระหว่าง 46-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.77 ระหว่าง 36-40 ปี และระหว่าง 51-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.38 และ 7.70 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีและวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 46.15 และวุฒิปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 7.70

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.23 และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.77 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนที่สอง

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ ($N_1 = 3$)	หัวหน้า หมวดหรือ กลุ่มวิชา ($N_2 = 8$)	หัวหน้า งานแนะ แนว ($N_3 = 1$)	หัวหน้า งานวัดผล ประเมินผล ($N_4 = 1$)	รวม ($N_t = 13$)	
					จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
- ชาย	2	5	-	1	8	61.54
- หญิง	1	3	1	-	5	38.46
2. อายุ						
- 36-40 ปี	-	3	1	-	4	30.78
- 41-45 ปี	-	4	-	1	5	38.46
- 46-50 ปี	1	1	-	-	2	15.38
- 51-55 ปี	2	-	-	-	2	15.38
3. วุฒิทางการ ศึกษา						
-ปริญญาตรี	2	5	-	-	7	53.85
-ปริญญาโท	1	3	1	1	6	46.15
4. ประสบการณ์ ในการทำงาน						
- 6-10 ปี	-	1	-	-	1	7.70
- 11-15 ปี	1	3	1	1	6	46.15
- 16-20 ปี	2	4	-	-	6	46.15

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (N ₁ =3)	หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา (N ₂ =8)	หัวหน้างานแนะแนว (N ₃ =1)	หัวหน้างานวัดผลประเมินผล (N ₄ =1)	รวม (N _t = 13)	ร้อยละ
5. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร						
- เคย	3	8	1	1	13	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม						
- หลักสูตรสถานศึกษา	3	8	1	1	13	100.00
า						

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลประเมินผลปรากฏผลดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.54 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.46 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปีคิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคืออายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.78 ระหว่าง 46-50 ปี และระหว่าง 51-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.38

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมาคือวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 46.15

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี และระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15 และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.70 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ทั้งหมด

ได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา
คิดเป็นร้อยละ 100.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนที่สาม

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ ($N_1 = 3$)	หัวหน้า หมวดหรือ กลุ่มวิชา ($N_2 = 8$)	หัวหน้า งานแนะ แนว ($N_3 = 1$)	หัวหน้า งานวัดผล ประเมินผล ($N_4 = 1$)	รวม ($N_t = 13$)	
					จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
- ชาย	2	5	1	-	8	61.54
- หญิง	1	3	-	1	5	38.46
2. อายุ						
- 36-40 ปี	-	4	1	-	5	38.46
- 41-45 ปี	1	3	-	1	5	38.46
- 46-50 ปี	1	1	-	-	2	15.38
- 51-55 ปี	1	-	-	-	1	7.70
3. วุฒิทางการ ศึกษา						
-ปริญญาตรี	3	8	-	1	12	92.30
-ปริญญาโท	-	-	1	-	1	7.70
4. ประสบการณ์ ในการทำงาน						
- 6-10 ปี	-	1	-	-	1	7.70
- 11-15 ปี	3	4	1	1	9	69.23
- 16-20 ปี	-	3	-	-	3	23.07

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (N ₁ = 3)	หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา (N ₂ = 8)	หัวหน้างานแนะแนว (N ₃ = 1)	หัวหน้างานวัดผลประเมินผล (N ₄ = 1)	รวม (N _t = 13) จำนวน ร้อยละ	
5. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร						
- เคย	3	8	1	1	13	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม						
- หลักสูตรสถานศึกษา	3	8	1	1	13	100.00
า						

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลประเมินผลปรากฏผลดังนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.54 เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.46 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมามีอายุระหว่าง 46-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.38 และระหว่าง 51-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.70

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาเป็นวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 7.70

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.07 และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.70 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับ

การพัฒนาหลักสูตร พบว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 51)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	21	41.18
- หญิง	30	58.82
2. อายุ		
- 26-30 ปี	5	9.80
- 31-35 ปี	8	15.69
- 36-40 ปี	19	37.26
- 41-45 ปี	13	25.48
- 46-50 ปี	6	11.77
3. วุฒิทางการศึกษา		
- ปริญญาตรี	30	58.82
- ปริญญาโท	20	39.22
- ปริญญาเอก	1	1.96
4. กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ		
- คณิตศาสตร์	6	11.77
- วิทยาศาสตร์	7	13.72
- ภาษาไทย	6	11.77
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	7	13.72
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี	7	13.72
- ภาษาต่างประเทศ	6	11.77
- ศิลป	7	13.72
- สุขศึกษาและพลศึกษา	5	9.81
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- 1-5 ปี	11	21.57
- 6-10 ปี	13	25.49
- 11-15 ปี	12	23.53
- 16-20 ปี	15	29.41

ตารางที่ 6 (ต่อ)

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 51)	
	จำนวน	ร้อยละ
6. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา		
หลักสูตร		
- เคย	51	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม (n =51)		
- หลักสูตรสถานศึกษา	51	100.00

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน ปรากฏผลดังนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.82 เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 41.18 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.26 รองลงมามีอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.48 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ระหว่าง 46-50 และระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.69 11.77 และ 9.80 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.82 รองลงมาคือวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 39.22 และวุฒิปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 1.96

เมื่อพิจารณาด้านกลุ่มสาระที่รับผิดชอบพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่รับผิดชอบกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 13.72 รองลงมาคือ รับผิดชอบกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 11.77 และรับผิดชอบกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษามีเพียงร้อยละ 9.81

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.41 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.49 ระหว่าง 11-15 ปีและระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.53 และ 21.57 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าครูผู้สอนทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือ เรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่หนึ่ง

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 16)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	5	31.25
- หญิง	11	68.75
2. อายุ		
- 31-35 ปี	2	12.50
- 36-40 ปี	7	43.75
- 41-45 ปี	4	25.00
- 46-50 ปี	3	18.75
3. วุฒิทางการศึกษา		
- ปริญญาตรี	7	43.75
- ปริญญาโท	8	50.00
- ปริญญาเอก	1	6.25
4. กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ		
- คณิตศาสตร์	2	12.50
- วิทยาศาสตร์	2	12.50
- ภาษาไทย	2	12.50
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	2	12.50
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	12.50
- ภาษาต่างประเทศ	2	12.50
- ศิลปะ	2	12.50
- สุขศึกษาและพลศึกษา	2	12.50
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- 1-5 ปี	3	18.75
- 6-10 ปี	5	31.25
- 11-15 ปี	5	31.25
- 16-20 ปี	3	18.75

ตารางที่ 7 (ต่อ)

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 16)	
	จำนวน	ร้อยละ
6. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา		
หลักสูตร		
- เคย	16	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม (n =16)		
- หลักสูตรสถานศึกษา	16	100.00

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน ปรากฏผลดังนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.75 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 31.25 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมามีอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี และระหว่าง 31-35 คิดเป็นร้อยละ 18.75 และ 12.50 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.75 และวุฒิปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 6.25

เมื่อพิจารณาด้านกลุ่มสาระที่รับผิดชอบพบว่า ครูผู้สอนรับผิดชอบกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.50

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี และระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-5 ปี และระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.75 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าครูผู้สอนทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็น ร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่สอง

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 27)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	12	44.44
- หญิง	15	55.56
2. อายุ		
- 26-30 ปี	2	7.41
- 31-35 ปี	3	11.11
- 36-40 ปี	10	37.04
- 41-45 ปี	9	33.33
- 46-50 ปี	3	11.11
3. วุฒิทางการศึกษา		
- ปริญญาตรี	17	62.96
- ปริญญาโท	10	37.04
4. กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ		
- คณิตศาสตร์	3	11.11
- วิทยาศาสตร์	4	14.82
- ภาษาไทย	3	11.11
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	4	14.82
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี	4	14.82
- ภาษาต่างประเทศ	3	11.11
- ศิลป	4	14.82
- สุขศึกษาและพลศึกษา	2	7.41
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- 1-5 ปี	5	18.52
- 6-10 ปี	6	22.22
- 11-15 ปี	5	18.52
- 16-20 ปี	11	40.74

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 27)	
	จำนวน	ร้อยละ
6. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา		
หลักสูตร		
- เคย	27	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม (n =27)		
- หลักสูตรสถานศึกษา	27	100.00

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน ปรากฏผลดังนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.56 เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 44.44 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.04 รองลงมามีอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี และระหว่าง 46-50 คิดเป็นร้อยละ 11.11 และมีอายุระหว่าง 26.30 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.41

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมาเป็นวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 37.04

เมื่อพิจารณาด้านกลุ่มสาระที่รับผิดชอบพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่รับผิดชอบกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 14.82 รองลงมาเป็นรับผิดชอบกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 11.11 และรับผิดชอบกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษามีเพียงร้อยละ 7.41

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.74 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-5 ปี และระหว่าง 11-15 ปีคิดเป็นร้อยละ 18.52 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าครูผู้สอนทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอนของโรงเรียนที่สาม

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 8)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	4	50.00
- หญิง	4	50.00
2. อายุ		
- 26-30 ปี	3	37.50
- 31-35 ปี	3	37.50
- 36-40 ปี	2	25.00
3. วุฒิทางการศึกษา		
- ปริญญาตรี	6	75.00
- ปริญญาโท	2	25.00
4. กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ		
- คณิตศาสตร์	1	12.50
- วิทยาศาสตร์	1	12.50
- ภาษาไทย	1	12.50
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	1	12.50
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1	12.50
- ภาษาต่างประเทศ	1	12.50
- ศิลป	1	12.50
- สุขศึกษาและพลศึกษา	1	12.50
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- 1-5 ปี	3	37.50
- 6-10 ปี	2	25.00
- 11-15 ปี	2	25.00
- 16-20 ปี	1	12.50

ตารางที่ 9 (ต่อ)

สถานภาพ	ครูผู้สอน (n = 8)	
	จำนวน	ร้อยละ
6. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา		
หลักสูตร		
- เคย	8	100.00
เรื่องที่ได้รับการอบรม (n=8)		
- หลักสูตรสถานศึกษา	8	100.00

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน ปรากฏผลดังนี้ ครูผู้สอนเป็นเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี และระหว่าง 31.35 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00

เมื่อพิจารณาด้านวุฒิการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นวุฒิปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 25.00

เมื่อพิจารณาด้านกลุ่มสาระที่รับผิดชอบพบว่า ครูผู้สอนรับผิดชอบกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.50

เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6-10 ปี และระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 เมื่อพิจารณาการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าครูผู้สอนทั้งหมดได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 100.00 เรื่องที่ได้รับการอบรมคือเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่หนึ่ง

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และครูผู้สอนพบว่า

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน โดยสำรวจความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถาม เมื่อทราบความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆซึ่งกรมวิชาการจัดส่งมาให้ ตลอดจนมีการประชุม ครูผู้สอนชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะๆ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังส่งครูผู้สอนจำนวนหนึ่งไปอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานในโรงเรียนแกนนำภายในจังหวัดเชียงใหม่

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาโดยทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกำหนดทิศทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระ ปრაกฏในคำสั่งสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ที่ 185 / 2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 โดยชี้แจงทิศทาง นโยบายแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

3. การพัฒนาบุคลากร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูผู้สอนทุกคนทราบขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษามีโครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติการและปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อม รวมถึงขยายผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมสามัญศึกษา เช่น การอบรมปฏิบัติการวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมสามัญศึกษา จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรของโรงเรียนแกนนำ จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรหลักโรงเรียนในสหวิทยาเขตเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนบางส่วนไม่พยายาม

พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษามีงบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากรไม่เพียงพอ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาโดยจัดการพัฒนาบุคลากรร่วมกับสำนักงานเขตการศึกษา 8 ศูนย์ชมรมครูแกนนำ กรมวิชาการ สำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ สหวิทยาเขตศึกษานิเทศก์เขตกรรมสามัญศึกษา โรงเรียนนาร่องและเครือข่าย

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในด้านต่อไปนี้ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน ตั้งแต่ตอนทำการปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยเน้นการประสานงานให้หลักการมีส่วนร่วม โดยสถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา คือ ข้อมูลสารสนเทศบางส่วนไม่ทันสมัย

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรับธรรมนูญสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา และปรับระดับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ดังปรากฏในเอกสารรายงาน

การตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาว่า “พัฒนา การศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีพื้นฐานงานอาชีพ เสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” โดยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้มาจากการมีส่วนร่วม ของครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันกำหนดให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันของโรงเรียน และได้รับ ฉันทามติจาก ครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทน ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม มี เป้าหมายที่รองรับชัดเจน มีภารกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของ สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดภารกิจโดยกำหนดให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของ สถานศึกษาร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบจุดหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาตลอดจนครอบคลุมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มุ่งพัฒนานักเรียนศึกษาสงเคราะห์ให้แข็งแรงเป็นคนที่มีความสามารถ อยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข มีความเป็นคนไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพสุจริต

ฝ่ายปกครองของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการรับผิดชอบ ทำการสอบถามนักเรียนและครูผู้สอนถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ ครูผู้สอนและนักเรียนต้องการแล้ว ยกเว้นมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้กับนักเรียน ได้มาจากการมีส่วนร่วมใน การกำหนดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยยึดสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ความมุ่งหวังของ โรงเรียน และชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษาและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในการจัด การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามุ่งหวังให้นักเรียนมีลักษณะอันพึง ประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ มีวินัยและมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ การทำงาน ร่วมกัน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสภาพของ สถานศึกษา คือ ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่อาศัยอยู่ห่างไกลโรงเรียน

และการใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้ปกครองไม่มีความรู้ ยังประสบปัญหาเรื่องการตีความและการให้คำจำกัดความวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ได้สำนวนภาษาที่เหมาะสมและครอบคลุม โดยเฉพาะการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีตัวอย่างจากกรมวิชาการ เนื่องจากกรมวิชาการให้แต่กรอบการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่านั้น

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้ มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดหมายของสถานศึกษามาก สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี รายภาค และหน่วยการเรียนรู้มาก มองเห็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ คือ ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนต้องการจำนวนชั่วโมงการสอนในกลุ่มวิชาของตนเองเท่ากับจำนวนชั่วโมงการสอนในหลักสูตรการศึกษา เดิม โดยไม่คำนึงถึงโครงสร้างและเนื้อหาสาระพื้นฐานของหลักสูตรสถานศึกษาที่กรมวิชาการให้แนวทางไว้

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

- การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

การกำหนดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ
2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา
3. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในมาตรฐาน
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามเอกสารมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จากกรมวิชาการ
  - วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- **การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค**

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคแล้วมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละชั้นรายปี/รายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในช่วงชั้น

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- **กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต**

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดเวลาช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจำนวนหน่วยกิตกำหนดให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปีหรือรายภาคและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

- **จัดทำคำอธิบายรายวิชา**

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้แต่ละชั้น รายปีหรือรายภาค และเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียงโดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ฝ่ายงานพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ กำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ โดยการประชุมกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกำหนดชื่อตามสาระการเรียนรู้และกำหนดรหัสวิชาให้ดูง่าย

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

- **จัดทำหน่วยการเรียนรู้**

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คือ การจัดหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาโดยให้

ครูผู้สอนพิจารณาว่า ถ้าหากหน่วยการเรียนรู้ใด มีจำนวนชั่วโมงมากหรือน้อยเกินไป ให้ครูผู้สอนปรับจำนวนชั่วโมงให้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ให้ทำบันทึกแจ้งมายังฝ่ายวิชาการ เพื่อทางฝ่ายวิชาการจะได้เก็บเป็นข้อมูลสำหรับการปรับหลักสูตรต่อไป

4. การออกแบบการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นย้ำให้ครูผู้สอนทุกคนเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆนอกจากนั้นยังมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้ใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม โดยนำเอากระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปสอดแทรกในการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงการ โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นมัธยม แต่จะเน้นการบูรณาการมากในช่วงชั้นที่ 1 – 3 ทุกกลุ่มสาระมีการวางแผนการจัดทำโครงการที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ และมีการกำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปี โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสอดแทรกคุณธรรม

จริยธรรม ซึ่งมีโครงการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างชัดเจน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งมีได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดโครงการให้ความรู้ครูผู้สอนในเรื่องการจัดทำหน่วยบูรณาการแบบสหวิทยาการจึงคาดหวังได้ว่าในปีการศึกษาหน้า ครูผู้สอนจะมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

- สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกคน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้นั้นอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

ฝ่ายบริการของสถานศึกษามีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและมีการส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและโรงเรียนมีโครงการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อที่ตรงกับความต้องการของครูผู้สอน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ คือ สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้และสื่อแบบเรียนเก่าไม่เหมาะสมกับบทเรียนหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาได้รับทราบปัญหาเรื่องสื่อแบบเรียนหนังสือสำหรับค้นคว้า สื่อประกอบการสอนต่างๆ และทำการสำรวจข้อมูลความต้องการหนังสือสำหรับประกอบการเรียนรู้

- การวัดผลและประเมินผล

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยมีระเบียบการวัดผลประเมินผลที่กำหนดรูปแบบ วิธีการวัด การประเมินผลในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีรายละเอียดเกณฑ์การจบการผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลประเมินผลในระดับรายวิชานั้นการประเมินผลตามสภาพจริงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากการร่วมคิด ร่วมทำของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ครอบคลุมตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของนักเรียน เชื้อต่อการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ประชุมครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ให้ทราบบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ร่วมกันวางแผนให้ครูผู้สอนทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและปัญหาด้านอื่นๆให้กับผู้เรียน
4. ตั้งศูนย์แนะแนวของโรงเรียน
5. ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ช่วงชั้นที่ 3

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ช่วงชั้นที่ 4

- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตามการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการเตรียมการ

2. การดำเนินการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มี การนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้เป็นระยะๆทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ทั้งของจังหวัดและของเขตการศึกษา 8 รวม 4 ครั้ง และ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้การนิเทศ แบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูผู้สอนไม่เครียดและไม่วิตกกังวล รวมไปถึงรายงานผลการนิเทศให้ ผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆและสามารถให้คำแนะนำในการดำเนินการ ต่อไปได้เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการดำเนินการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่สอง

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และครูผู้สอนพบว่า

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน โดยจัดสัมมนาถึงความสำคัญของทิศทางหลักสูตรใหม่ในยุคการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆซึ่งกรมวิชาการจัดส่งมาให้ ตลอดจนมีการประชุมครูผู้สอน ชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังส่งครูผู้สอนจำนวนหนึ่งไปอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานในโรงเรียนแกนนำภายในสหวิทยาเขตฉัตรมงคล

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนบางส่วนไม่เห็นความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสถานศึกษาและยังไม่เข้าใจนโยบาย แนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษา ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาโดยทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันกำหนด ทิศทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระ ปรากฏใน คำสั่งสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานครที่ 143 / 2545 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหาร

หลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

3. การพัฒนาบุคลากร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูผู้สอนทุกคนทราบขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษามีโครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติการ และปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อม รวมถึงขยายผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมสามัญศึกษา เช่น จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรหลักโรงเรียนในสหวิทยาเขตเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว แต่ยังคงขาดการติดตามผลเพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในด้านต่อไปนี้ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน โดยการใช้โปรแกรมสารสนเทศทางการศึกษา (Education Information System) ในการเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา คือ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาขาดการประสานงานในการติดตามผลการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรับธรรมนูญสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และปรับระดับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ให้ความเสมอภาคทางการศึกษา ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีความสุข มีทักษะพื้นฐานทางอาชีพ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม” โดยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้มาจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง นักเรียน ร่วมกันกำหนดให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันของโรงเรียน และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม มีเป้าหมายที่รองรับชัดเจน มีภารกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดภารกิจโดยกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบจุดหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่าจุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาตลอดจนครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีทักษะพื้นฐานทางอาชีพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพขั้นพื้นฐานได้ ใ้แหล่งเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทักษะชีวิต

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดประชุมปรึกษา ร่วมกับงานวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา แล้วแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายปกครอง แล้วยกร่างมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้กับนักเรียน โดยยึดสภาพปัจจุบันของ สถานศึกษา ความมุ่งหวังของโรงเรียน และชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา สอดรับกับ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มุ่งหวังให้นักเรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้ รักการอ่านเขียน ใฝ่เรียนรู้ มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนมีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพ สืบสานภูมิปัญญาไทย รักษาสาธารณสมบัติ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสภาพของ สถานศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปจากเดิมมาก ทำให้ครูผู้สอนไม่ยอมรับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้ มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดหมายของ สถานศึกษามาก สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี รายภาค และหน่วยการเรียนรู้มาก มองเห็น จุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

โดยครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ คือ ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้อง กับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา เนื่องจาก ฝ่ายวิชาการยึดครูผู้สอนเป็นหลักในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาทางสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา คือ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และการจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่เหมาะสม

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

- การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

การกำหนดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ
2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา
3. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - วิเคราะห์หาองค์ความรู้ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในมาตรฐาน
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามเอกสารมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จากกรมวิชาการ

- วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคแล้วมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละชั้นรายปี/รายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในช่วงชั้น

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดเวลาช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจำนวนหน่วยกิตกำหนดให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปีหรือรายภาคและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

- จัดทำคำอธิบายรายวิชา

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้แต่ละชั้น รายปีหรือรายภาค และเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียงโดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ โดยใช้หลักการกำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ของกรมวิชาการ

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

- จัดทำหน่วยการเรียนรู้

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คือ การจัดหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงการสอน

4. การออกแบบการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า นักเรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นย้ำให้ครูผู้สอนทุกคนเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆนอกจากนั้นยังมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้ใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม โดยนำเอากระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปสอดแทรกในการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงงาน โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นมัธยม แต่จะเน้นการบูรณาการมากในช่วงชั้นที่ 1 – 3

ทุกกลุ่มสาระมีการวางแผนการจัดทำโครงการที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ และมีการกำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปี โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีโครงการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างชัดเจน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดคล้องเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งมีได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกคน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ คือ สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้และสื่อแบบเรียนเก่าไม่เหมาะสมกับบทเรียนหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาได้รับทราบปัญหาเรื่องสื่อแบบเรียนหนังสือสำหรับค้นคว้า สื่อประกอบการสอนต่างๆ และทำการสำรวจข้อมูลความต้องการหนังสือสำหรับประกอบการเรียนรู้

- การวัดผลและประเมินผล

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยมีการประชุมชี้แจงให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทราบถึงระเบียบการวัดผลประเมินผลที่กำหนดรูปแบบวิธีการวัด การประเมินผลในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีรายละเอียดเกณฑ์การจบการผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลประเมินผลในระดับรายวิชานั้นการประเมินผลตามสภาพจริงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดการวัดผลประเมินผล คือ ระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ทำให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจรูปแบบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคมครบถ้วนตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของนักเรียน เชื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ประชุมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ให้ทราบบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ฝ่ายแนะแนวดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและปัญหาด้านอื่นๆให้กับผู้เรียน
4. ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้
  - ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2
  - กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)

- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ช่วงชั้นที่ 3

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ช่วงชั้นที่ 4

- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน คือ ครูผู้สอนและนักเรียนไม่มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตาม การเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการเตรียมการ

2. การดำเนินการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มีการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นระยะๆ ทั้งภายในและภายนอก รวมไปถึง รายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถให้ คำแนะนำในการดำเนินการต่อไปได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการดำเนินการ

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่สาม

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และครูผู้สอนพบว่า

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน โดยสำรวจความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถาม เมื่อทราบความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆซึ่งกรมวิชาการจัดส่งมาให้ ตลอดจนมีการประชุม ครูผู้สอนชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะๆ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังส่งครูผู้สอนจำนวนหนึ่งไปอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานในโรงเรียนแกนนำภายในจังหวัดเพชรบุรี

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความตระหนัก

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกำหนด ทิศทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระ ปรากฏใน คำสั่งสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ที่ 21 / 2545 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 โดยชี้แจงทิศทาง นโยบายแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

3. การพัฒนาบุคลากร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูผู้สอนทุกคนทราบขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนสนใจตรวจสอบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา จัดอบรมสัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษามีโครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติการ และปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อม รวมถึงขยายผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมสามัญศึกษา เช่น การอบรมปฏิบัติการวิทยากรแกนนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมสามัญศึกษา จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรของโรงเรียนแกนนำ จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรหลักโรงเรียนในสหวิทยาเขตเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในด้านต่อไปนี้ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน ตั้งแต่ตอนทำการปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยเน้นการประสานงานให้หลักการมีส่วนร่วม โดยสถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการใช้โปรแกรมสารสนเทศทางการศึกษา (Education Information System) ในการเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรับธรรมนูญสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา และปรับระดับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ว่า “จัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีสุขภาพสมบูรณ์ รักในงานอาชีพ สัมพันธ์ชุมชนสู่การพัฒนาโรงเรียน” โดยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้มาจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทน ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันกำหนดให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันของโรงเรียน และได้รับฉันทามติจาก ครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม มีเป้าหมายที่รองรับชัดเจน มีภารกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดภารกิจโดยกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบจุดหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่าจุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาตลอดจนครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรีให้ มีความรู้คู่คุณธรรม มีสุขภาพสมบูรณ์ รักในงานอาชีพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ฝ่ายปกครองของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการรับผิดชอบ ทำการสอบถามนักเรียนและครูผู้สอนถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ ครูผู้สอนและนักเรียนต้องการแล้ว ยกร่างมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้กับนักเรียน ได้มาจากการมีส่วนร่วมใน การกำหนดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยยึดสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ความมุ่งหวังของ โรงเรียน และชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในการจัด การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามุ่งหวังให้นักเรียนมีลักษณะอันพึง ประสงค์ดังต่อไปนี้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการ ดำเนินชีวิต มีสุขภาพที่ดีและสุนทรียภาพ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีความสามารถในการ เรียนรู้ การจัดการ การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล รู้จักประหยัดและออม ใช้ ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย สามารถประกอบอาชีพและทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้ มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดมุ่งหมายของ สถานศึกษามาก สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี รายภาค และหน่วยการเรียนรู้มาก มองเห็น จุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

โดยครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้อง กับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้าง ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

- การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

การกำหนดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ
2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา
3. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - วิเคราะห์หาองค์ความรู้ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในมาตรฐาน
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามเอกสารมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จากกรมวิชาการ
  - วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคแล้วมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละชั้นรายปี/รายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในช่วงชั้น

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดเวลาช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจำนวนหน่วยกิตกำหนดให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปีหรือรายภาคและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

- จัดทำคำอธิบายรายวิชา

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้แต่ละชั้น รายปีหรือรายภาค และเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียงโดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี กำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ โดยการประชุมกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกำหนดชื่อตามสาระการเรียนรู้และกำหนดรหัสวิชา

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

- จัดทำหน่วยการเรียนรู้

ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คือ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ครูผู้สอนพิจารณาว่า ถ้าหากหน่วยการเรียนรู้ใด มีจำนวนชั่วโมงมากหรือน้อยเกินไป ให้ครูผู้สอน ปรับจำนวนชั่วโมงให้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้

4. การออกแบบการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นย้ำให้ครูผู้สอนทุกคนเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆนอกจากนั้นยังมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจรรณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้ใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรม โดยนำเอากระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปสอดแทรกในการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบ สหวิทยาการ และ การบูรณาการแบบโครงงาน โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นมัธยม แต่จะเน้นการบูรณาการมากในช่วงชั้นที่ 1 – 3 ทุกกลุ่มสาระมีการวางแผนการจัดทำโครงงานที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ และมีการกำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปี โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีโครงการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างชัดเจน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน ส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งมิได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้ง สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก การแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอน ในสถานศึกษาทุกคน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับ เสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพใน สถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ คือ สื่อแบบเรียนเก่าไม่เหมาะสมกับบทเรียนหรือ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา

- การวัดผลและประเมินผล

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยมีระเบียบ การวัดผลประเมินผลที่กำหนดรูปแบบ วิธีการวัด การประเมินผลในระดับชั้นเรียนและระดับ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีรายละเอียดเกณฑ์การจบการผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบการศึกษาที่

เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลประเมินผลในระดับรายวิชาเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากการร่วมคิด ร่วมทำของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ครอบคลุมตามกรอบของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของนักเรียน เชื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ประชุมครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ให้ทราบบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ร่วมกันวางแผนให้ครูผู้สอนทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและปัญหาด้านอื่นๆให้กับผู้เรียน
4. ตั้งศูนย์แนะแนวของโรงเรียน
5. ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้
  - ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2
    - กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
    - กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ช่วงชั้นที่ 3

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ช่วงชั้นที่ 4

- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตามการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการเตรียมการ

2. การดำเนินการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศกำกับติดตามประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มีการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นระยะๆ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ทั้งของจังหวัด และดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูผู้สอนไม่เครียดและไม่วิตกกังวล รวมไปถึงรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถให้คำแนะนำในการดำเนินการต่อไปได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

สถานศึกษาไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการดำเนินการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และครูผู้สอน ทั้ง 3 โรง ในภาพรวม พบว่า

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรง สร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน โดยสำรวจความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถาม เมื่อทราบความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆซึ่งกรมวิชาการจัดส่งมาให้ ตลอดจนมีการประชุมครูผู้สอนชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะๆ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังส่งครูผู้สอนจำนวนหนึ่งไปอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 โรงที่ครูผู้สอนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่เห็นความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและไม่เข้าใจนโยบาย แนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษา ดังนั้น ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรง ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและ

งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกำหนดทิศทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระ เพื่อให้การบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 โดยชี้แจงทิศทาง นโยบายแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร พบว่าทั้ง 3 โรงเรียนไม่พบปัญหา

3. การพัฒนาบุคลากร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูผู้สอนทุกคนทราบขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษามีโครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติการ และปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อม รวมถึงขยายผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมสามัญศึกษา เช่น การอบรมปฏิบัติการวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมสามัญศึกษา จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรของโรงเรียนแกนนำ จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรหลักโรงเรียนในสหวิทยาเขตเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 โรงเรียนที่ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว แต่ยังคงขาดการนิเทศติดตามผลเพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน ยังมีครูผู้สอนบางส่วนไม่พยายามพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษามี

งบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากรไม่เพียงพอ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไข ปัญหาโดยจัดการพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในด้านต่อไปนี้ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน ตั้งแต่ตอนทำ การปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยเน้นการประสานงานให้หลักการมีส่วนร่วม โดยสถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยการใช้โปรแกรมสารสนเทศทางการศึกษา (Education Information System) ในการเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 โรงเรียน ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาขาดการประสานงานในการติดตามผลการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ และข้อมูลสารสนเทศบางส่วนไม่ทันสมัย

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือ ธรรมนูญสถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ชี้้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรับธรรมนูญสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และปรับระดับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน ไม่พบปัญหา

ชั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ชี้้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ โดยวิสัยทัศน์ของ

สถานศึกษาได้มาจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันกำหนดให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันของโรงเรียน และได้รับฉันทามติจาก ครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม มีเป้าหมายที่รองรับชัดเจน มีภารกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดภารกิจโดยกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบจุดหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่าจุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาตลอดจนครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

ฝ่ายปกครองของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ทำการสอบถามนักเรียนและครูผู้สอนถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ ครูผู้สอนและนักเรียนต้องการแล้ว ยกร่างมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้กับนักเรียน ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกำหนดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยยึดสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ความมุ่งหวังของสถานศึกษา และ ชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสภาพของสถานศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 โรงเรียนที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่อาศัยอยู่ห่างไกลโรงเรียนและการใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้ปกครองไม่มีความรู้ ยังประสบปัญหาเรื่องการศึกษาและการให้คำจำกัดความวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อให้ได้สำนวนภาษาที่เหมาะสมและครอบคลุม โดยเฉพาะการกำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีตัวอย่างจากกรมวิชาการ เนื่องจากกรมวิชาการให้แต่กรอบ การวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่านั้นและที่สำคัญคณะกรรมการสถานศึกษาปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปจากเดิมมากทำให้ครูผู้สอนไม่ยอมรับวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษา

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

พบว่าทั้ง 3 โรงเรียนจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้ มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดหมายของสถานศึกษามาก สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี รายภาค และหน่วยการเรียนรู้มาก มองเห็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินงานจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ คือ ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ทางสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่ามีจำนวน 2 โรงเรียนที่ครูผู้สอนต้องการจำนวนชั่วโมงการสอนในกลุ่มวิชาของตนเองเท่ากับจำนวนชั่วโมงการสอนในหลักสูตรการศึกษาเดิม โดยไม่คำนึงถึงโครงสร้างและเนื้อหาสาระพื้นฐานของหลักสูตรสถานศึกษาที่กรมวิชาการให้แนวทางไว้ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และการจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่เหมาะสม

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

- การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

การกำหนดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ

สถานศึกษาทั้ง 3 โรง ได้ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ
2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา
3. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - วิเคราะห์หาองค์ความรู้ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในมาตรฐาน
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามเอกสารมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จากกรมวิชาการ
  - วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค พบว่าทั้ง 3 โรง ไม่พบปัญหา

- การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

สถานศึกษาทั้ง 3 โรง มีวิธีการดำเนินงานการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคแล้วมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละชั้นรายปี/รายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในช่วงชั้น

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค พบว่าทั้ง 3 โรงเรียนไม่พบปัญหา

- **กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต**

สถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน มีวิธีการดำเนินงานการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดเวลาช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจำนวนหน่วยกิตกำหนดให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปีหรือรายภาคและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน ไม่พบปัญหา

- **จัดทำคำอธิบายรายวิชา**

สถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน มีวิธีการดำเนินงานการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้แต่ละชั้น รายปีหรือรายภาค และเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียงโดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ โดยใช้หลักการกำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ของกรมวิชาการ

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน ไม่พบปัญหา

- **จัดทำหน่วยการเรียนรู้**

สถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน มีวิธีการดำเนินงานการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ทั้ง 3 โรงเรียน คือ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้ครูผู้สอนพิจารณาว่า ถ้าหากหน่วยการเรียนรู้ใด มีจำนวนชั่วโมงมากหรือน้อยเกินไป ให้ครูผู้สอนปรับจำนวนชั่วโมงให้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ให้ทำบันทึกแจ้งมายังฝ่ายวิชาการ เพื่อทางฝ่ายวิชาการจะได้เก็บเป็นข้อมูลสำหรับการปรับหลักสูตรต่อไป

4. การออกแบบการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาทั้ง 3 โรง ได้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นย้ำให้ครูผู้สอนทุกคนเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกจากนั้นยังมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้ใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรม โดยนำเอากระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปสอดแทรกในการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาทั้ง 3 โรง เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงงาน โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นมัธยม แต่จะเน้นการบูรณาการมากในช่วงชั้นที่ 1 – 3 ทุกกลุ่มสาระมีการวางแผนการจัดทำโครงงานที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ และมี การกำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปี โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีโครงการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้อย่าง ชัดเจน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 3 โรง คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งมีได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นฝ่าย

วิชาการของ สถานศึกษาจึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดโครงการให้ความรู้ครูผู้สอนในเรื่องการจัดทำหน่วยบูรณาการแบบสหวิทยาการจึงคาดหวังได้ว่าในปีการศึกษาหน้า ครูผู้สอนจะมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

- สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษาทั้ง 3 โรง นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกคน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้นั้นอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ ทั้ง 3 โรง คือ สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้และสื่อแบบเรียนเก่าไม่เหมาะสมกับบทเรียนหรือผลการเรียนรู้ที่

คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาได้รับทราบปัญหาเรื่องสื่อแบบเรียน หนังสือสำหรับค้นคว้า สื่อประกอบการสอนต่างๆ และทำการสำรวจข้อมูลความต้องการหนังสือสำหรับประกอบการเรียนรู้

- การวัดผลและประเมินผล

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรง ดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยมีระเบียบการวัดผลประเมินผลที่กำหนดรูปแบบ วิธีการวัด การประเมินผลในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีรายละเอียดเกณฑ์การจบการผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลประเมินผลในระดับรายวิชานำเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดการวัดผลประเมินผล พบว่ามีจำนวน 1 โรง ที่ระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ทำให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจรูปแบบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรง ดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากการร่วมคิดร่วมทำของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ครอบคลุมตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของนักเรียนเอื้อต่อการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาทั้ง 3 โรง ดำเนินการดังนี้

1. ประชุมครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ให้ทราบบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. ร่วมกันวางแผนให้ครูผู้สอนทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้าน การศึกษาต่อการประกอบอาชีพและปัญหาด้านอื่นๆให้กับผู้เรียน
4. ตั้งศูนย์แนะแนวของโรงเรียน
5. ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะ การจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและ ระเบียบวินัย)
- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)

ช่วงชั้นที่ 3

- กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและ ระเบียบวินัย)
- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ช่วงชั้นที่ 4

- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน พบว่ามีจำนวน 1 โรงเรียน ที่ครูผู้สอนและนักเรียนไม่มีส่วนร่วม กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการเตรียมการ พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน ไม่พบปัญหา

2. การดำเนินการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มีการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นระยะๆ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูผู้สอนไม่เครียดและไม่วิตกกังวล รวมไปถึงรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถให้คำแนะนำในการดำเนินการต่อไปได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการดำเนินการ พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน ไม่พบปัญหา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
แกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยเสนอผลงานวิจัยครอบคลุมเนื้อหา
สาระสำคัญโดยสรุป ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์
กรมสามัญศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจำนวน 39 คน
2. ครูผู้สอนจำนวน 216 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยสุ่ม
ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก
ตารางสำเร็จรูปสำหรับกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี ดิเรก ศรีสุขโข และ
ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ 2535) ในระดับความเชื่อมั่น 90 % ความคลาดเคลื่อน ± 10 ได้ขนาด
กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนจำนวน 51 คน การสุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน สุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนหลักสูตรสถานศึกษาใน
ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามสัดส่วนของจำนวนครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์
แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ฉบับ ได้แก่ สำหรับคณะกรรมการ
บริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอน และแบบศึกษาเอกสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

2. แบบศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำ ด้วยตนเอง

จากจำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมด 3 โรงเรียน ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล และครูผู้สอนได้ครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตลอดจนได้ศึกษาเอกสารในโรงเรียนครบทั้ง 3 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และ หาค่าร้อยละ ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

2. การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน แกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่สร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน โดยสำรวจความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถาม เมื่อทราบความต้องการของ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆซึ่งกรมวิชาการจัดส่งมาให้ ตลอดจนมีการประชุมครูผู้สอนชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะๆ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังส่งครูผู้สอนจำนวนหนึ่งไปอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่เห็นความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและไม่เข้าใจนโยบาย แนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษา ดังนั้น ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกำหนดทิศทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระ เพื่อให้การบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 โดยชี้แจงทิศทางนโยบายแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

3. การพัฒนาบุคลากร

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูผู้สอนทุกคนทราบขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีการจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ตลอดจนสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษามีโครงการพัฒนาบุคลากรในแผนปฏิบัติการ และปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อม รวมถึงขยายผลการใช้หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมสามัญศึกษา เช่น การอบรมปฏิบัติการวิทยากร แกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมสามัญศึกษา จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรของ โรงเรียนแกนนำ จัดอบรมปฏิบัติการบุคลากรหลักโรงเรียนในสหวิทยาเขตเกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา จัดการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว แต่ยังคงขาดการติดตามผล เพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน ยังมีครูผู้สอนบางส่วนไม่พยายามพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษามีงบประมาณสำหรับ การพัฒนาบุคลากรไม่เพียงพอ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาโดยจัดการ พัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็น ระบบ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในด้านต่อไปนี้ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน ตั้งแต่ตอนทำ การปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยเน้นการประสานงานให้หลักการมีส่วนร่วม โดยสถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยการใส่โปรแกรมสารสนเทศทาง การศึกษา (Education Information System) ในการเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา คือ ฝ่ายแผนงานของ สถานศึกษาขาดการประสานงานในการติดตามผลการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับและข้อมูล สารสนเทศบางส่วนไม่ทันสมัย

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญ สถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรับธรรมนูญสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัด การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ของสถานศึกษา และปรับระดับคุณภาพ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ โดยวิสัยทัศน์ของ
สถานศึกษาได้มาจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทนชุมชน
คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันกำหนดให้สอดคล้องกับ
สภาวะปัจจุบันของโรงเรียน และได้รับฉันทามติจาก ครูผู้สอน นักเรียน ลูกจ้างประจำ ผู้แทน
ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
เป็นวิสัยทัศน์ที่มีความเหมาะสม มีเป้าหมายที่รองรับชัดเจน มีภารกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และ
สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดภารกิจโดยกำหนดให้สอดคล้อง
กับวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของ
สถานศึกษาร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบจุดหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า
จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาตลอดจนครอบคลุมคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

ฝ่ายปกครองของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ทำการสอบถามนักเรียนและครูผู้สอนถึงคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ที่ ครูผู้สอนและนักเรียนต้องการแล้ว ยกเว้นมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้กับนักเรียน ได้มาจาก
การมีส่วนร่วมในการกำหนดจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยยึดสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา
ความมุ่งหวังของสถานศึกษา และ ชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับ
วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสภาพของ

สถานศึกษา คือ ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่อาศัยอยู่ห่างไกลโรงเรียนและการใช้ภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับผู้ปกครองไม่มีความรู้ ยังประสบปัญหาเรื่องการตีความและการให้คำจำกัดความวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ได้จำนวนภาษาที่เหมาะสมและครอบคลุม โดยเฉพาะการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มี ตัวอย่างจากกรมวิชาการ เนื่องจากกรมวิชาการให้แต่กรอบการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่านั้นและที่สำคัญคณะกรรมการสถานศึกษาปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปจากเดิมมากทำให้ครูผู้สอนไม่ยอมรับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาให้ มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดหมายของสถานศึกษามาก สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี รายภาค และหน่วยการเรียนรู้มาก มองเห็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการดำเนินงานจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ คือ ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ทางสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูผู้สอนต้องการจำนวนชั่วโมงการสอนในกลุ่มวิชาของตนเองเท่ากับจำนวนชั่วโมงการสอนในหลักสูตรการศึกษาเดิม โดยไม่คำนึงถึงโครงสร้างและเนื้อหาสาระพื้นฐานของหลักสูตรสถานศึกษาที่กรมวิชาการให้แนวทางไว้ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และ

การจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนไม่เหมาะสม

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

- การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

การกำหนดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆ
2. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา
3. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
  - วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในมาตรฐาน
  - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตามเอกสารมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จากกรมวิชาการ
  - วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินงานการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคแล้วมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละชั้นรายปี/รายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในชั้น

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

- กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินงานการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการกำหนดเวลาช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจำนวนหน่วยกิตกำหนดให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปีหรือรายภาคและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

- จัดทำคำอธิบายรายวิชา

สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินงานการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้แต่ละชั้น รายปีหรือรายภาค และเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นความเรียงโดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ โดยใช้หลักการกำหนดชื่อและรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้ของกรมวิชาการ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

- จัดทำหน่วยการเรียนรู้

สถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการดำเนินงานการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ คือ การจัดหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง ดังนั้นฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้ครูผู้สอนพิจารณาว่า ถ้าหากหน่วยการเรียนรู้ใด มีจำนวนชั่วโมงมากหรือน้อยเกินไป ให้ครูผู้สอนปรับจำนวนชั่วโมงให้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ให้ทำบันทึกแจ้งมายังฝ่ายวิชาการเพื่อทางฝ่ายวิชาการจะได้เก็บเป็นข้อมูลสำหรับการปรับหลักสูตรต่อไป

4. การออกแบบการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นย้ำให้ครูผู้สอนทุกคนเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกจากนั้นยังมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นได้ใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม โดยนำเอากระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปสอดแทรกในการเรียนการสอนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สถานศึกษาส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

และการบูรณาการแบบโครงการ โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่าง 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นมัธยม แต่จะเน้นการบูรณาการมากในช่วงชั้นที่ 1 – 3 ทุกกลุ่มสาระมีการวางแผนการจัดทำโครงการที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ และมี การกำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปี โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและ สติปัญญา วิธีการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีโครงการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และส่งเสริม การเรียนรู้อย่าง ชัดเจน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน ส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่จะเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งมีได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นฝ่ายวิชาการของ สถานศึกษาจึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดโครงการให้ความรู้ครูผู้สอนในเรื่องการจัดทำหน่วย บูรณาการแบบสหวิทยาการจึงคาดหวังได้ว่าในปีการศึกษาหน้า ครูผู้สอนจะมีการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการที่เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

- สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษาส่วนใหญ่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมี คุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก การแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อ การเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนในสถานศึกษาทุกคน ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับ เสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้นั้นอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพใน สถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่าง สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อและการใช้ สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ คือ สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้และสื่อแบบเรียนเก่าไม่เหมาะสมกับบทเรียนหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาได้รับทราบปัญหาเรื่องสื่อแบบเรียน หนังสือสำหรับค้นคว้า สื่อประกอบการสอนต่างๆ และทำการสำรวจข้อมูลความต้องการหนังสือ สำหรับประกอบการเรียนรู้

- การวัดผลและประเมินผล

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผล โดยมี ระเบียบการวัดผลประเมินผลที่กำหนดรูปแบบ วิธีการวัด การประเมินผลในระดับชั้นเรียนและ ระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีรายละเอียดเกณฑ์การจบการผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบการศึกษาที่ เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลประเมินผลในระดับรายวิชานำเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงและ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดการวัดผลประเมินผล คือ ระเบียบการวัดผลประเมินผล ของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ทำให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจรูปแบบการวัดผลประเมินผลของ สถานศึกษา

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากการร่วมคิดร่วมทำของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ครอบคลุมตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของนักเรียนเอื้อต่อการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการดังนี้

1. ประชุมครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ให้ทราบบทบาทของตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ร่วมกันวางแผนให้ครูผู้สอนทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและปัญหาด้านอื่นๆให้กับผู้เรียน
4. ตั้งศูนย์แนะแนวของโรงเรียน
5. ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้
  - ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2
    - กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
    - กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
  - ช่วงชั้นที่ 3
    - กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี (กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
    - กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)

- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ช่วงชั้นที่ 4

- กิจกรรมรักโรงเรียน (กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย)
- กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนและป้องกันปัญหา (การดูแลช่วยเหลือนักเรียน)
- กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคม (กิจกรรมแนะแนว)
- กิจกรรมพัฒนาทางวิชาการและทักษะทางสังคม

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน คือ ครูผู้สอนและนักเรียนไม่มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการเตรียมการ

2. การดำเนินการ

ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มีการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นระยะๆ ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูผู้สอนไม่เครียดและไม่วิตกกังวล รวมไปถึงรายงานผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถให้คำแนะนำในการดำเนินการต่อไปได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลในการดำเนินการ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา มีข้อค้นพบเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหานั้นที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ขั้นการเตรียมการ

1. การสร้างความตระหนัก

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้อบรม สัมมนา ดูงาน และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนผู้รับผิดชอบในการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสร้างความตระหนัก ซึ่งในที่นี้หมายถึงครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527) กล่าวว่า ครูผู้สอนคือนักพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จะต้องสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูผู้สอน ซึ่งการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การประชุม สัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริม ดังจะเห็นได้ชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หมวดที่ 7 ครูผู้สอน คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสม กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

สำหรับปัญหาในการสร้างความตระหนักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น ผลจากการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา คือ ครูผู้สอนขาดความตระหนักในการสำคัญ

ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าช่องว่างระหว่างครูผู้สอนกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับนโยบายไปสู่การปฏิบัติคือ ครูผู้สอนได้รับนโยบายว่าต้องทำอะไร แต่ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญในการปฏิบัติงาน ดังนั้นปัญหาต่างๆจึงเกิดขึ้นตามมา สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ต้องร่วมกันระหว่างสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารในสถานศึกษาเองต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาก่อนแล้วทำความเข้าใจให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อให้การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 โดยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ส่วนผู้รับผิดชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร คือ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า ในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยมีการชี้แจงทิศทางนโยบายแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและอนุกรรมการฯ ตามที่แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2544) กล่าวว่า คณะกรรมการและอนุกรรมการฯต้องเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา

ทุกสถานศึกษาไม่ประสบปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากทุกสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อให้การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. การพัฒนาบุคลากร

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้อบรม สัมมนา ดูงานและศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ส่วนผู้รับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาบุคลากร ซึ่งในที่นี้หมายถึงครูผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จึงจำเป็นที่ ครูผู้สอนจะต้องพร้อม ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า ครูผู้สอนคือ นักพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ต้องจัดเตรียมครูผู้สอน ซึ่งการเตรียมครูผู้สอนนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การประชุม สัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริม ดังจะเห็นได้ชัดเจนในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 7 ครูผู้สอน คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสม กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

4. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนรอบโรงเรียน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดให้เป็นระบบ โดยใช้โปรแกรมสารสนเทศทางการศึกษา (Education Information System) ส่วนผู้รับผิดชอบในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ คือ ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน (มาตรา 47) และเตรียมพร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยสถานศึกษาต้องให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา ตลอดจนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา (มาตรา 50) เห็นได้ว่าสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อตอบคำถามจากการประเมินภายนอกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่สารสนเทศในสถานศึกษาทุกแห่งมีมากมาย ส่วนใหญ่มักจัดเก็บสารสนเทศจำแนกตามงานของสถานศึกษา อันได้แก่งานวิชาการ งานปกครอง

งานกิจการนักเรียน งานธุรการ งานบริหาร และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะของ การจัดเก็บสารสนเทศดังกล่าวนี้ จึงค่อนข้างลำบากในการเรียกใช้ ดังนั้น ในการจัดทำระบบ สารสนเทศ สถานศึกษาควรจัดทำสารสนเทศที่จำเป็นและสอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาโดยตรงทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการเสีย เวลา กำลังงาน กำลังทรัพย์ไปอย่าง ไม่คุ้มค่า

สำหรับปัญหาในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีปัญหา มากในเรื่องการประสานงาน ติดตามข้อมูลสารสนเทศกลับ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ฝ่ายแผนงาน ของสถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ตามที่ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2540) กล่าวว่า การวางแผนช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอน เป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่มีส่วน เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เพื่อนำไปสู่ จุดหมายปลายทางเดียวกัน ช่วยให้สามารถ ควบคุมงานได้อย่างมีระบบ และช่วยให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่มีกิจกรรม เหมือนกันคล้ายคลึงหรือเกี่ยวพันกัน

5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพ โดยกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสนองนโยบาย กฎระเบียบต่างๆและจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินงาน จัดการศึกษาของสถานศึกษา ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า มีการนำ ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ชุมชน มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา

ทุกสถานศึกษาไม่ประสบปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากทุกสถานศึกษาได้มีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฉะนั้นการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับธรรมนูญสถานศึกษาที่มีอยู่แล้ว

ขั้นการดำเนินการ

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยบุคลากรในสถานศึกษา ทุกคนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน ได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนผู้ที่รับผิดชอบในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า กระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยอาศัยบุคคลต่างๆเข้าไปมีส่วนร่วมนี้ เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมี ทิศทางก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ดีงามแก่สังคมของสถานศึกษา มีระบบและหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่ายเพียบพร้อม และตอบสนองความต้องการของชุมชน ตามที่กรมวิชาการ (2536) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาหรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาซึ่งหมายถึงการกำหนดคุณภาพชีวิตที่พึงประสงค์จากข้อมูลพื้นฐานที่ได้ดำเนินการศึกษาไว้ โดยวิธีการระดมสมอง ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ ความสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสภาพที่เป็นไปของชุมชน ความจำเป็นของชีวิตและความพอใจหรือความรู้สึกของคนโดยส่วนรวม

สำหรับปัญหาในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนใหญ่มีปัญหาในการประสานงานในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาหรือการให้คำจำกัดความ โดยเฉพาะการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะประสบความสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยการสนับสนุนจากสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพราะในสถานศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีความซับซ้อนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยาก และความขัดแย้ง หากมีการประสานงานอย่างดีจะได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาหรือบุคลากรในสถานศึกษาเอง เพราะการประสานงานเป็นกระบวนการเชื่อมสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ , 2534)

2. การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และจุดหมายของสถานศึกษา สัดส่วนเวลา หน่วยกิต ที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้มากมองเห็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในด้านต่างๆคือศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาโดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลวิจัยที่ว่าจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย จุดหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนไว้ชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามที่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กล่าวว่าการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืนความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สำหรับปัญหาในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีปัญหามากในเรื่องการจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่เหมาะสม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดโครงสร้างของหลักสูตร ควรให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้

เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยน-แปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร

ผลการวิจัยการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดทำสาระของหลักสูตร โดยครูผู้สอนทุกคนร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยคำนึงถึงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสัมพันธ์ในช่วงชั้น ตลอดจนกำหนดเวลาจำนวนหน่วยกิต ช่วงชั้นที่ 1 2 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้โดย บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า การจัดทำสาระของหลักสูตร ควรศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาก่อน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังต่อไป ตามที่ เซย์เลอร์และคณะ (Saylor and Other, 1982) กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรเป็นการวางแผนล่วงหน้าจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวม ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

สำหรับปัญหาในการจัดทำสาระของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บางรายวิชาไม่เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นภาระงานใหม่ของผู้สอนที่จะต้องดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้การดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับจำนวนชั่วโมง จึงควรใช้ระยะเวลาและประสบการณ์ในการดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตามที่ บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวว่า การวางแผนการสอนที่สมบูรณ์นั้นจะต้องกำหนดเวลาที่จะใช้สอน กำหนดเรื่องที่จะสอนก่อน-หลัง จะสอนอย่างไร และมีวิธีวัดผลอย่างไร

4. การออกแบบการเรียนรู้

ผลการวิจัยการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด กอง การศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการออกแบบ การเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกคนโดยยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมุ่งปลูกฝังพัฒนาการด้านการคิดสร้างสรรค์อย่างมีวิจารณญาณ แล้วยังมุ่งพัฒนา ความสามารถทางอารมณ์ โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเน้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ฉะนั้นสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำจัดหา หรือได้รับบริจาค ควรมีความหลากหลายเพื่อสนองต่อการเรียนรู้ โดยฝ่ายวิชาการของ สถานศึกษาดำเนินการกำหนดการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีระเบียบการวัดผล ประเมินผลที่กำหนดรูปแบบ วิธีการวัด การประเมินผลให้สอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า การจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้อง คำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และ ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้ รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบ บูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้อง พยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและ กระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็น การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จาก กลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ครูผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือ นำสื่อต่างๆที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณใน การเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆซึ่งช่วยส่งเสริมให้ การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ขวนคิด ขวนติดตาม เข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้นรวมทั้ง

กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ครูผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ตามที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ทำการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกฝนพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิศึกษา เจตศึกษา และทักษะศึกษาผสมผสานกันเป็นการบูรณาการอย่างมีระบบมีเกณฑ์หรือมาตรฐาน สำหรับการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้และมีสื่อประสมเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์

สำหรับปัญหาในการออกแบบการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนยังจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นเข้ามาตามแต่เห็นว่าเหมาะสมซึ่งมิได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้สอนควรมีการปรับทัศนคติในการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นการจัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกัน ตามที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า การวางแผนและเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนจะช่วยครูผู้สอนได้ดีและมีความมั่นใจ เพราะได้พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมตลอดจนการใช้สื่อและการวัดและประเมินผล นอกจากนั้นยังได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ต่อเนื่องในแต่ละครั้งที่จะสอน และถ้าครูผู้สอนไม่สามารถมาสอนได้ ครูที่มาสอนแทนก็สามารถช่วยสอนได้ และส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ ได้รับงบประมาณการศึกษาในแต่ละปีการศึกษามากอยู่แล้ว แต่งบประมาณการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นงบประมาณด้านค่าอาหารกลางวันนักเรียนและค่าสาธารณูปโภคเป็นส่วนใหญ่ ส่วนงบประมาณด้านสื่อการเรียนรู้อย่างไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวไว้ในหมวดที่ 8 ว่าด้วยเรื่องทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ว่าให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน มาเพื่อใช้จัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามเหมาะสมและความจำเป็น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกฝ่ายที่จะต้องมีการบริหารและ

การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้มีการระดมทรัพยากร ลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาให้จริงจังมากขึ้น

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ผลการวิจัยการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด กอง การศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากการร่วมคิด ร่วมทำของครูผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา มีกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนทุกคน ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ครอบคลุมตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กิจกรรมในทุกระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและวุฒิภาวะของผู้เรียน เอื้อต่อการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม ตามที่ นันทนา เทพบริรักษ์ (2527) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน คือ งานซึ่งครูผู้สอนและนักเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เติบโตของนักเรียนเพิ่มเติมจากที่บ่งไว้ในหลักสูตร

ทุกสถานศึกษาไม่ประสบปัญหาการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากทุกสถานศึกษาออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยยึดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาเดิมเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นการนิเทศและติดตามผล

1. การเตรียมการ

ผลการวิจัยการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการนิเทศและติดตามผลการเตรียมการ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยแบบประเมินผลและการสอบถาม ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยว่า สถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามผลการเตรียมการเพื่อปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงานต่อไป ตามที่ สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2524) กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลปรับปรุงแผนและวางแผนใหม่ เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน หากมีปัญหาจะได้ดำเนินการแก้ไขให้ทันท่วงที และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะทำการปรับปรุงและวางแผนใหม่

2. การดำเนินการ

ผลการวิจัยการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด กอง การศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินการ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ วางแผนการนิเทศ กำกับติดตาม การนำเอาหลักสูตรไปใช้ ได้มีการนิเทศ กำกับติดตามการนำเอาหลักสูตรไปใช้เป็นระยะๆ ทั้งภายในและภายนอก ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับผลการวิจัยที่ว่า การนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินการเป็นระยะๆ และสามารถให้คำแนะนำในการดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ ตามที่ เจ็อจันท์ จงสถิตอยู่ (2529) กล่าวว่า การนิเทศติดตามผล ในขณะที่ได้นำแผนไปปฏิบัติแล้วจะต้องเริ่มดำเนินการติดตาม ควบคุมและกำกับการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบว่ามี การปฏิบัติจริงหรือไม่ในการติดตามและกำกับการดำเนินงาน อาจดูจากรายงานการตรวจเยี่ยมและการนิเทศในด้านการประเมินผล โดยปกติมักจะกำหนดให้มีการประเมินเป็นช่วงระยะ

ทุกสถานศึกษาไม่ประสบปัญหาการนิเทศและติดตามผลการเตรียมการและการดำเนินการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากทุกสถานศึกษาเป็นโรงเรียนแกนนำ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งได้รับการนิเทศและ

ติดตามผลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะได้รับการนิเทศและติดตามผลจากศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ และกลุ่มพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ กองการศึกษาสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ฝ่ายแผนงานของสถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลและประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

2. ครูผู้สอน

- 2.1 ควรศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม เช่น เข้าร่วมการสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น
- 2.2 ควรพัฒนาตนเองในด้านการออกแบบการเรียนรู้ให้หลากหลาย โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตลอดจนพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้หลากหลาย รวมทั้งการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง
- 2.3 ควรจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลการนำหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ไปใช้ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา คุณารักษ์. **หลักสูตรและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยนครปฐม, 2535. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.
- การวิจัยทางการศึกษา, กอง. **แนวทางการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักราชภาพ**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2538.
- การวิจัยทางการศึกษา, กอง. **แนวทางการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักราชภาพ**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- การศึกษาสงเคราะห์, กอง. **รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ปี 2544**. กรุงเทพฯ : งานวิจัยกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา, 2544.
- การศึกษาสงเคราะห์, กอง. **สารสนเทศ**. กรุงเทพฯ : งานบริหารทั่วไป กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา, 2544.
- การศึกษาสงเคราะห์, กอง. **โครงการประชุมอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : งานบริหารทั่วไป กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา, 2545.
- การศึกษาพิเศษ, กอง. กรมสามัญศึกษา. **คู่มือจัดการศึกษาสงเคราะห์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อรุณอมรินทร์การพิมพ์, 2522.
- กิดานันท์ มลิทอง. **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว , 2536ก.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **รายงานการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนในสถานสงเคราะห์**. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. **เทคนิคและวิธีการวางแผนการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 , กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล , 2529.
- ใจทิพย์ เข็้อรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ออลีน เพรส, 2539.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **ระบบสื่อการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- อำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.
- อำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.
- ธวัชชัย ชัยจิราฉายกุล. **การพัฒนาหลักสูตร จากแนวคิดสู่แนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, สำนักงาน. **คู่มือวิทยากรแกนนำการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- นันทนา เทพบริรักษ์. **กิจกรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษา : หลักการสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : หน่วยผลิตเอกสารมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2537.
- บุญมี เณรยอด. **หลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (ม.ป.ป.)
- บุญสม โพธิ์เงิน. **คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก**. ปรินญาณิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537.
- ประคอง วรรณสุต. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พรทิพย์ จิวสีบพงษ์. **การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐาน : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์. **การใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา ในโรงเรียน คอทอลิก สังกัดสังฆมณฑลราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชา หลักสูตรและวิธีการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

- พร้อมพรรณ อุดมสิน. การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. คณะครู
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.
- พัชนี บุระพันธ์. การศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 . วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.
- เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส. สภาพและปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนร่วมพัฒนา
การใช้หลักสูตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535
- ไพศาล หวังพานิช. "หลักสูตรการสอน การสอน". วารสารวัดผลการศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
(พฤษภาคม - สิงหาคม 2522) : 95.
- วีรวรรณ ชินะตระกูล. หลักการแนะแนว. คณะครูศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง , 2539.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. การแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2531.
- วัลลภ กันทรัพย์. "แผนการสอนที่ดี". สารพัฒนาหลักสูตร. 104 (มกราคม-มีนาคม 2534) : 5.
- วาสนา ชาวหา . สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2533.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน : มิติใหม่. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- วิชาการ , กรม. การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- วิชาการ , กรม. หลักสูตรประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
2534.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533) . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- วีระเดช เชื้อนาม. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- ศิริชัย กาญจนวาสี , ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข. (2535). การเลือกใช้สถิติ
ที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัทพชรกานต์
พับลิเคชั่น จำกัด.

สงบ ลักษณะ. “แนวคิดบางประการในการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ”.

สารพัฒนาหลักสูตร. 104 (มกราคม – มีนาคม 2534) : 4-5.

สงัด อุทรานันท์. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : วังเดียนการพิมพ์, 2527.

สงัด อุทรานันท์. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มิตรสยาม , 2532.

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์. “แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการบริหารการศึกษา” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน**. หน่วยที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 7 , นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช , 2524.

สมบัติ วงศ์อยู่น้อย. **ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สมพร มั่นตะสูตร. **การสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.

สันต์ ธรรมบำรุง. **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : เกรียงศักดิ์การพิมพ์, 2527.

สามัญศึกษา , กรม. **ร่างแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (2535 – 2539)**. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา , 2534. (อัดสำเนา).

สามัญศึกษา , กรม. **แผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) กรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2545.

สุจรีต เพียรชอบ และ สายใจอิทธิมพรรย์. **วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

สุโท เจริญสุข. “**การให้คำปรึกษา – หัวใจของการแนะแนว**”. วารสารแนะแนว ปีที่ 11 ฉบับที่ 52 (สิงหาคม – กันยายน , 2520).

สุนน อมรวินวัฒน์. **เกณฑ์ประเมินสถาบันการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529.

สุมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518.

สุมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.

สุรัฐ ศิลปอนันต์. “**หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา (1)**” **เอกสารการสอนวิชาหลักและระบบบริหารการศึกษาหน่วยที่ 4**. พิมพ์ครั้งที่ 12 , นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช , 2528.

สุรัตน์ แสงอรุณ. การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.
อำนาจ จันทน์แป้น. การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติระดับโรงเรียน. เชียงใหม่ :
ส.ทรัพย์การพิมพ์ , 2532.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Amaro, Gertrudes. **Curriculum Innovation in Portugal: The "Area Escola"--An Arena for Cross-Curricular Activities and Curriculum Development.** Innodata **Monographs.** Switzerland : International Bureau of Education, Geneva , 2000.
- B. Othanel Smith, William O. Stanley and J. Harlan Shores. **Fundamentals of Curriculum.** New York : Harcourt, Brace & World, 1975.
- Beauchamp , George A. **Curriculum Theory.** 3rd ed : Wilmette , Ullinois : The kagg Press , 1975.
- Bloom,B.S. et al. **Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals, Handbook I : Cognitive Domain.** New York : David McKay Company, 1972.
- Crow and A.W.Crow. **Introduction To Education.** New Delhi : Euraga Publishing House, 1980.
- Choate, Joyce S. and other. **Curriculum-Based Assessment and Programming.** 3rd ed. USA : Allyn and Bacon , 1995.
- Doll , R.C. **Curriculum Improvement Decision Making and Process.** London : Univercity of London Press, 1982.
- Doll , Ronald C. **Curriculum Improvement Decision Making and Process.** Boston : Allyn and Bacon , 1992.
- Jacops , Heidi Hays. **Interdisciplnary Curriculum : Design and Implementation.** Alexandria , VA : Association for Supervision and Curriculum Development , 1989.
- Morris, Robert C. **Curriculum for At-Risk Students.** Georgia : New Orleans, LA, 2000
- Nicholls , A. and Nicholls , H. **Developing a curriculum.** London : Allen & Unwin , 1976.
- Ornstein , Allan C. and Hunkins , Francis P. **Curriculum Foundation , Principles and Issues.** 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon , 1993.
- Oliva. Peter f. **Developing the Curriculum.** USA : Little , Brown and Company , 1982.

- Palma Jesus C. Curriculum Development System A Hand book for school
Practitioners in basic education. Manila : National Book store , 1992.
- Posner , George J. and Rudnitsky , Alan N. Course Design : A guide to
Curriculum Development for Teachers. 3rd ed. New York : Longman ,
1986.
- Saylor , J. Galen. Alexander , Willaim M. and Lewis , Arthur. Curriculum panning for
better teaching and learning. 4thed. Japan : Holt – Saunders , 1981.
- Taba , Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York :
Harcourt, Brace & World, 1962.
- Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago :
University of Chicago Press, 1975.

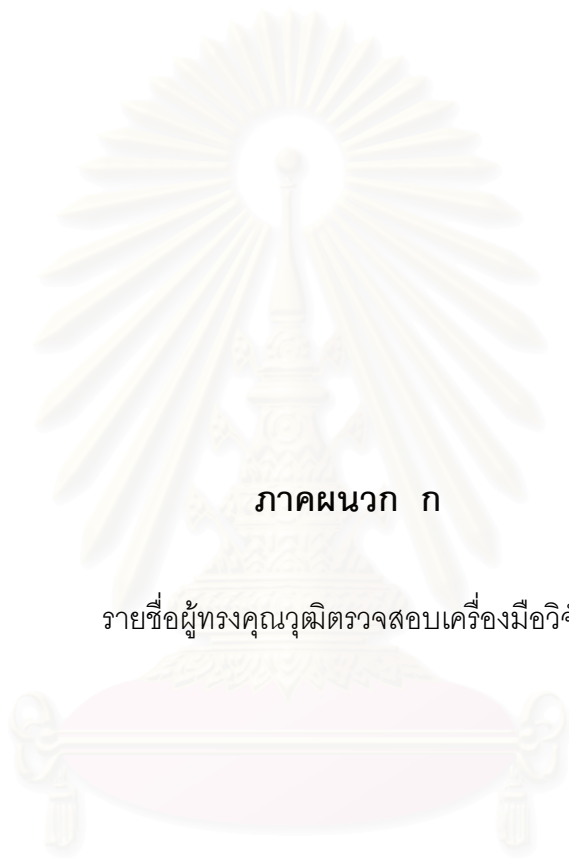
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด	ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ร.ท.หญิงสุดาวรรณ เครือพานิช	นักวิชาการศึกษา 8ว. หัวหน้าฝ่ายวิจัย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ ศึกษา
3. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร
4. นายณัฐชัย ชัยปรารภนา	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์
5. นางพัชรี มะลิวัลย์	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2700.0603)/3000

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง **ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย**เรียน **ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร**สิ่งที่ส่งมาด้วย **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาสาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชา
นิเทศการศึกษาและพัฒนานหลักสูตร อยู่ในระหว่างกรดำเนินการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา” โดยมี
อาจารย์ ดร.เต็มเกียรติ ขมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/2999

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

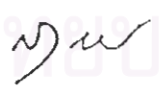
เรียน ร.ท.หญิงสุดาวรรณ เครือพานิช

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวัชรวิทย์ เจริญอาราชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษาศาสาวิชา
นิเทศการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อยู่ในช่วงการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" โดยมี
อาจารย์ ดร.เทิ้มเกียรติ ชมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/3001

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอบเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

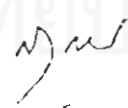
เรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชา
นิเทศการศึกษาและให้ณานาหลักสูตร อยู่ในระหว่างการดำเนินการ "วิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาระดับประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา" โดยมี
อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีจึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/3002

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพัชร์ มะลิวัลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชา
นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแก่นนา สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" โดยมี
อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)/3003

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการกองการศึกษาสงเคราะห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวัชรชัย เจริญอาสาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษานบริหารการศึกษา สาขาวิชา
นิเทศการศึกษาและพัฒนาลักษณ์สูงตร อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษากิจการดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" โดยมี
อาจารย์ ดร.เต็มเกียรติ ชมวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ
คือ แบบสัมภาษณ์ กับโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เมืองใหม่ และโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์เพชรบุรี ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายวัชรชัย เจริญอาสาชัย ได้ทดลองใช้
เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ 0891/ 083

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

๑ มกราคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสงค์จะเก็บข้อมูลวิจัย เรื่อง "การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" และได้ประสานขอความร่วมมือไปยังกองการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ในระหว่างวันที่ 20-24 มกราคม 2546

กองการศึกษาสงเคราะห์ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการศึกษาวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ จึงขอให้โรงเรียนได้พิจารณาอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้แก่ นิสิตคนดังกล่าวได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จะขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยุทธ์ศักดิ์ บัวงาม)

ผู้อำนวยการกองการศึกษาสงเคราะห์

กลุ่มพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์

โทร. 0 2628 8972

โทรสาร 0 2282 2856, 0 2280 4967

น. ๙๑๑
 ๑ มกราคม ๒๕๔๖
 ๑ มกราคม ๒๕๔๖

ที่ ศธ 0891/ 084

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

๑ มกราคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาล้ำสุดจรุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสงค์จะเก็บข้อมูลวิจัย เรื่อง "การศึกษาดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" และได้ประสานขอความร่วมมือไปยังกองการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ณ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ในระหว่างวันที่ 3-7 กุมภาพันธ์ 2546

กองการศึกษาสงเคราะห์ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ จึงขอให้โรงเรียนได้พิจารณาอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้แก่ นิสิตคนดังกล่าวได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จะขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

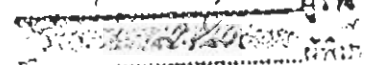
(นายประยัดศักดิ์ บัวงาม)

ผู้อำนวยการกองการศึกษาสงเคราะห์

กลุ่มพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์

โทร. 0 2628 8972

โทรสาร 0 2282 2856, 0 2280 4967

๑. ๙๑-๗

 ๑. ๙๑-๗๔๖

ที่ ศธ 0891/ 082

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

๙ มกราคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี

ด้วย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาลัทธิสุตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสงค์จะเก็บข้อมูลวิจัย เรื่อง "การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ ดังกีดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา" และได้ประสานขอความร่วมมือไปยังกองการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี ในระหว่างวันที่ 29-31 มกราคม 2546

กองการศึกษาสงเคราะห์ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ จึงขอให้โรงเรียนได้พิจารณาอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้แก่ นิสิตคนดังกล่าวได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จะขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยัดศักดิ์ บัวงาม)

ผู้อำนวยการกองการศึกษาสงเคราะห์

กลุ่มพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์

โทร. 0 2628 8972

โทรสาร 0 2282 2856, 0 2280 4967

๓๑/๑/๒๕๔๖
 ๑๒/๑๒/๒๕๔๖
 ๑๒/๑๒/๒๕๔๖
 ๑๒/๑๒/๒๕๔๖

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์และแบบศึกษาเอกสารเพื่อการวิจัย
ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

สำหรับ

โรงเรียนแกนนำจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

ผู้วิจัย นายวิฑูรย์ เจริญอาชาชัย

สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์
คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้ในการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหาร
หลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการ
ดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด
กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน
คือ

- ตอนที่ 1** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงาน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด
กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 วัน / เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ .....
2. อายุ .....
3. วุฒิต่างการศึกษาสูงสุด..... วิชาเอก .....
4. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนี้ .....
6. ปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการ / งาน .....
7. ประสบการณ์ในการอบรม สัมมนา / ดูงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตร	ระยะเวลา	หน่วยงานที่จัด
7.1	.....	.....
.....	.....	.....
7.2	.....	.....
.....	.....	.....
7.3	.....	.....
.....	.....	.....
7.4	.....	.....
.....	.....	.....
7.5	.....	.....
.....	.....	.....
7.6	.....	.....
.....	.....	.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

การสร้างความตระหนัก

1. ท่านสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.1 ถ้าไม่สร้างความตระหนัก เพราะเหตุใด

.....
.....

1.2 ถ้าสร้างความตระหนัก สถานศึกษาของท่านดำเนินการอย่างไร (วิธีการและสาระ)

.....
.....

2. ในการสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประสบ
ปัญหาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

1. ตามที่สถานศึกษาของท่านเป็นโรงเรียนแกนนำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การแต่งตั้ง
คณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาของท่านดำเนินการอย่างไร (วิธีการ)

.....
.....
.....
.....

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาของท่านแต่งตั้งตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรหรือเพิ่มเติมใครอีกบ้างและทำ
หน้าที่อะไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของท่านประสบปัญหา
หรือไม่

3.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

3.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การพัฒนาบุคลากร

1. สถานศึกษาของท่านพัฒนาบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.1 ถ้าไม่พัฒนาบุคลากร เพราะเหตุใด

.....
.....

1.2 ถ้าพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาของท่านพัฒนาในเรื่องใดบ้างและใช้วิธีการใด

.....
.....
.....

2. ในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประสบปัญหาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

1. สถานศึกษาของท่านจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.1 ถ้าไม่จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพราะเหตุใด

.....
.....

1.2 ถ้าจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาของท่านดำเนินการอย่างไร (วิธีการจัด , ประเภทข้อมูลสารสนเทศ , ผู้รับผิดชอบ)

.....
.....

2. ในกรณีที่สถานศึกษาของท่านจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประสบปัญหาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

1. สถานศึกษาของท่านจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ สำหรับการวางแผนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.1 ถ้าไม่จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ เพราะเหตุใด

.....

.....

1.2 ถ้าจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาของท่านดำเนินการอย่างไร (วิธีการจัด , ผู้รับผิดชอบ)

.....

.....

2. ในกรณีที่สถานศึกษาของท่านจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ สำหรับการวางแผนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประสบปัญหาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การกำหนดวิสัยทัศน์

1. สถานศึกษาของท่านกำหนดวิสัยทัศน์ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

มีวิธีการอย่างไร

- การกำหนดวิสัยทัศน์โดยขอความร่วมมือกับชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
ผู้เรียน ภาคธุรกิจและภาครัฐในชุมชน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

- การกำหนดวิสัยทัศน์โดยขอความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

- การกำหนดวิสัยทัศน์ใช้ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและชุมชน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

- การกำหนดวิสัยทัศน์ อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดวิสัยทัศน์ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การกำหนดภารกิจ

1. สถานศึกษาของท่านกำหนดภารกิจ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีวิธีการอย่างไร

การกำหนดภารกิจดำเนินการปฏิบัติตามที่กำหนดในวิสัยทัศน์

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....
.....

การกำหนดภารกิจกำหนดให้เอื้อต่อการนำไปวางแผนปฏิบัติ

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....
.....

การกำหนดภารกิจ อื่นๆ .....

.....
.....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดภารกิจ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การกำหนดเป้าหมาย

1. สถานศึกษาของท่านกำหนดเป้าหมาย สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

เป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

เป้าหมายกำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

การกำหนดเป้าหมาย อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดภารกิจ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. สถานศึกษาของท่านกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การกำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นตามที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การเตรียมการสำหรับการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดภารกิจ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

1. สถานศึกษาของท่านจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจัดให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานกับสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมีความเหมาะสม

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การจัดสัดส่วนเวลาเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสม

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมแนะแนว

1. สถานศึกษาของท่านออกแบบกิจกรรมแนะแนว สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร (วิธีการและสาระ)

.....
.....

2. ท่านประสบปัญหาในการออกแบบกิจกรรมแนะแนว สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

กิจกรรมนักเรียน

1. สถานศึกษาของท่านออกแบบกิจกรรมนักเรียน สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
อย่างไร

การจัดกิจกรรมนักเรียนให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสมัครใจ

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

.....

การจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจาก
กิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

การจัดกิจกรรมนักเรียน อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการออกแบบกิจกรรมนักเรียน สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
หรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การนิเทศติดตามผล

1. ท่านนิเทศติดตามผลจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

1.1 ถ้าไม่มี เพราะเหตุใด

.....
.....

1.2 ถ้ามี ท่านดำเนินการอย่างไร

- การเตรียมการ

.....
.....

- การดำเนินการ

.....
.....

2. ในกรณีที่มีการนิเทศติดตามผลจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาท่านประสบปัญหาในการนิเทศติดตามผลหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

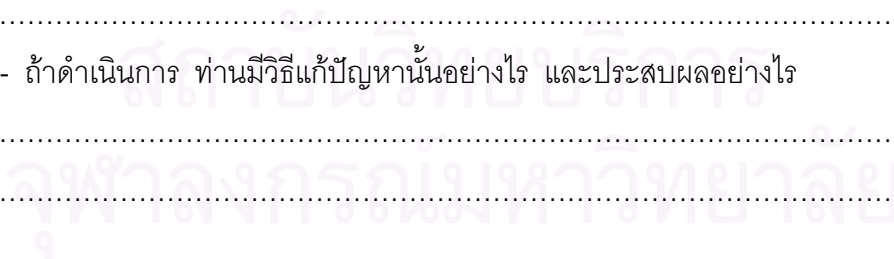
2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์
ครูผู้สอน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 วัน / เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ .....
2. อายุ .....
3. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด..... วิชาเอก .....
4. กลุ่มสาระที่รับผิดชอบสอน.....
5. ประสบการณ์ในการสอน .....ปี
6. งานอื่นนอกเหนือจากงานสอน .....
7. ประสบการณ์ในการอบรม สัมมนา / ดูงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตร	ระยะเวลา	หน่วยงานที่จัด
7.1	.....	.....
.....	.....	.....
7.2	.....	.....
.....	.....	.....
7.3	.....	.....
.....	.....	.....
7.4	.....	.....
.....	.....	.....
7.5	.....	.....
.....	.....	.....
7.6	.....	.....
.....	.....	.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียนแกนนำ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา

การจัดทำสาระของหลักสูตร

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

1. ท่านกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
มีวิธีการอย่างไร

การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ
ดังนี้.....

เพิ่มเติมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคจากหลักสูตรที่สอดคล้องกับ
ความถนัด ความสนใจ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน
มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ
ดังนี้.....

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค อื่นๆ .....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สำหรับการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

1. ท่านกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค อื่นๆ .....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

1. ท่านกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การกำหนดเวลา ช่วงชั้นที่ 1 , 2 , 3 และ 4 ให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปี

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต อื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญานั้นหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

1. ท่านจัดทำคำอธิบายรายวิชา สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การจัดทำคำอธิบายรายวิชาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค เวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การกำหนดชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้พื้นฐาน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

การกำหนดชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้เพิ่ม

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

การกำหนดรหัสวิชาของสาระการเรียนรู้

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา อื่นๆ

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

1. ท่านจัดทำหน่วยการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

- การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

- การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะการเรียนรู้หรือบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

- การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อื่นๆ .....

2. ท่านประสบปัญหาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

การออกแบบการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้

1. ท่านออกแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร

- การจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ และความสามารถของผู้เรียน

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....
.....
.....

- การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....
.....
.....

- การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้คู่คุณธรรม

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....
.....
.....

- การจัดการเรียนรู้โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....
.....
.....

- การจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบบูรณาการ

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....
.....
.....

- การจัดการเรียนรู้ อื่นๆ .....

2. ท่านประสบปัญหาในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน สำหรับการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

สื่อการเรียนรู้

1. ท่านออกแบบสื่อการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร (วิธีการ ,
ประเภทของสื่อ , การสนับสนุน , ปริมาณสื่อ)

.....
.....

2. ท่านประสบปัญหาในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....
.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....
.....

การวัดผลและประเมินผล

1. ท่านออกแบบการวัดผลและประเมินผล สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีวิธีการอย่างไร

การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การกำหนดการวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายปีและช่วงชั้น

มีรายละเอียดวิธีดำเนินการ

ดังนี้.....

.....

.....

การวัดผลและประเมินผลอื่นๆ .....

.....

2. ท่านประสบปัญหาในการออกแบบการวัดผลและประเมินผล สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

2.1 ถ้าประสบปัญหา ปัญหานั้นได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

2.2 ท่านได้ดำเนินการแก้ปัญหาหรือไม่

- ถ้าไม่ดำเนินการ เพราะเหตุใด

.....

.....

- ถ้าดำเนินการ ท่านมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร และประสบผลอย่างไร

.....

.....

แบบศึกษาเอกสาร

ชื่อโรงเรียน.....

ขอบเขตการวิจัย	ชื่อเอกสาร	สาระสำคัญ
ชั้นการเตรียมการ 1. การสร้างความตระหนัก		
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารหลักสูตร		
3. การพัฒนาบุคลากร		
4. การจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศ		
5. การจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพ		
ชั้นการดำเนินการ 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์		
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตร		

ขอบเขตการวิจัย	ชื่อเอกสาร	สาระสำคัญ
<p>3. การจัดทำสาระของหลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค - กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค - กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต - จัดทำคำอธิบายรายวิชา - จัดทำหน่วยการเรียนรู้ 		
<p>4. การออกแบบการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ - สื่อการเรียนรู้ - การวัดผลและประเมินผล 		
<p>5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมแนะแนว - กิจกรรมนักเรียน 		
<p>ชั้นการนิเทศและติดตามผล</p> <p>1. การเตรียมการ</p>		
<p>2. การดำเนินการ</p>		

ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับศึกษาสัดส่วนของประชากร (P) ณ ระดับความ
เชื่อมั่น 99 , 95 และ 90 เปอร์เซ็นต์ เมื่อยอมให้ความคลาดเคลื่อน (E) ของการประมาณค่า
สัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 1\%$, $\pm 5\%$ และ $\pm 10\%$ ของค่าสัดส่วนสูงสุด (1)

ระดับความเชื่อมั่น	ระดับความเชื่อมั่น 99 %			ระดับความเชื่อมั่น 95 %			ระดับความเชื่อมั่น 90 %		
ความคลาดเคลื่อน (E) ขนาดของประชากร	$\pm 1\%$	$\pm 5\%$	$\pm 10\%$	$\pm 1\%$	$\pm 5\%$	$\pm 10\%$	$\pm 1\%$	$\pm 5\%$	$\pm 10\%$
100	100	90	70	99	80	50	99	73	40
200	198	154	106	196	134	67	194	115	51
300	295	225	129	292	172	75	287	143	55
500	483	321	155	477	223	83	466	176	60
700	679	394	168	655	255	88	635	196	62
1,000	957	474	184	909	286	91	872	214	64
1,500	1,406	563	196	1,305	316	94	1,229	230	65
2,000	1,837	621	202	1,667	334	95	1,545	239	66
2,500	2,250	662	206	2,000	345	96	1,828	245	66
3,000	2,647	692	209	2,308	353	97	2,082	249	66
3,500	3,029	716	211	2,593	359	97	2,311	252	67
4,000	3,351	735	213	2,858	364	98	2,519	255	67
4,500	3,750	750	214	3,104	368	98	2,708	257	67
5,000	4,091	763	215	3,334	371	98	2,881	258	67
6,000	4,737	783	217	3,750	375	98	3,188	260	67
7,000	5,339	798	218	4,118	379	99	3,449	262	67
8,000	5,829	809	219	4,445	381	99	3,676	263	67
9,000	6,429	818	220	4,737	383	99	3,873	264	67
10,000	6,923	826	220	5,000	385	99	4,048	265	68
15,000	9,000	849	222	6,000	390	99	4,679	267	68
20,000	10,447	861	223	6,667	393	100	5,075	268	68
30,000	12,857	874	223	7,500	395	100	5,543	270	68
50,000	15,517	884	224	8,334	397	100	5,986	271	68
70,000	17,027	889	224	8,750	398	100	6,198	271	68
100,000	18,367	892	225	9,091	399	100	6,367	271	68
α	22,500	900	225	10,000	400	100	6,800	272	68

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวิฑูรย์ เจริญอาชีพ เกิดวันที่ 4 ตุลาคม 2518 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาระดับบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ - เคมี ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาเทคนิคการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544

ปัจจุบัน รับราชการในตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ สังกัดกรมสามัญศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย